

గోమాగపూజ

సి.వి.సిద్ధయ్యమూర్తి.

వేదయాగభూమి

— (0) —

సి. వి. సిద్ధయ్యమూర్తి

(This Book is Published by the financial assistance of
Tirumala Tirupati Devasthanam under their Scheme
“Aid to Publish Religious Books”)

వేదయాగ భూమి

రచన : సి. వి. సిద్ధయ్యమూర్తి

ప్రథమ ముద్రణ : 1996

1000 కాపీలు

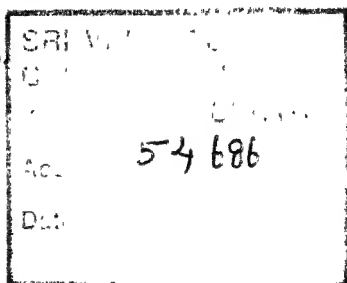
కవరు పేజి

శ్రీ టి. దశరథరామిరెడ్డి

అజంతా అర్బన్, 212 తిలక్ రోడ్డు

తిరుపతి.

చాండి అర్బన్, విత్తూరు

ప్రచురణ :

శ్రీ గజలక్ష్మి ప్రింటర్స్

వేలూరు రోడ్డు - గిరింపేట, విత్తూరు.

సి. వి. సిద్ధయ్యమూర్తి

శాంతి నిలయం

తిరుపతి.

తొలి వ్యాసం

ఈ పుస్తకం ప్రస్తుతీకృతంలో నా స్వాతంత్ర్య నిమిత్తమాత్రమేనని నేను సామాన్యమైన వ్యక్తిని అర్థంబురాలు మనిషిని తాత్కాలికంగా అందల మెక్కిస్తాయి హరించే విధంగా చేస్తాయి. అవివేస్తాయి కూడా అనుభవాలు సవిచారము. చదువులో కొంతవరకే జ్ఞానాన్ని పొందాము. అజ్ఞానాన్ని అందరికీ పంచాలనే ఆశ వుంటుంది. అదే నేను చేసిన పని. చిన్ననాటి నుండి అలవడిన అలవాటే నేటి వరకు వీడలేదు. నేను పొందిన జ్ఞానాన్ని ఒక రూపంలో నలుగురికి జ్ఞానమార్గం చూపాలని చేసే ప్రయత్నంలో వేదాలకు యాగాలకు నిలమైన యీ భూమిలో నాటి పురాణాల కాలం నుండి నేటి వరకు జరుగుతున్న పరిణామాలను క్లుప్తంగా ప్రచురించడానికి పూనుకొన్నాను. ఆర్థిక పరిస్థితులు బాగుండాలి స్వయంగా ప్రచురించాలి. అయితే అస్తోమత లేదు కానీ ఎందరో వేదాంత పుస్తకాల ప్రచురణకు ఆర్థిక సహాయాలు అందజేసేవారు నాటికాలం. ఈ కాలానికి అలాంటి త్యాగగుణాలు మరగై పోతున్నాయి.

ఈ కారణంగా ముంచిమంచి పుస్తకాలు ప్రాథమిక యోగశాస్త్రం వంటి గొప్ప వేదాలతో సామాన్యునికి అర్థమయ్యే విధంగా వున్న పుస్తకాలు నేడు కానరాకుండా వున్నాయి అయితే నేటి కాలపరిస్థితులకు తగినట్లుగా స్వామి వివేకానందులు ద్వీవి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా వేదాంత రహస్యాలను వెదజల్లిన కారణంగా సామాన్య జనంపైకం కొంతానికి కొంతవరకు వేదవాగ్మయానికి వున్న గొప్పతనం యానాటికే శాశ్వతంగా నిలబడివుంది. వేదాలకు యాగాలకు నిలయమైన శ్రవిత డివ్య క్షేత్రాలు గలిగిన భారతభూమిని, జన్మనిచ్చిన జిల్లా ప్రాంతాన్ని దృష్టిలోపెట్టుకొని ఈ జిల్లా ప్రాంతంలో వెలిసిన అలయాలు ప్రాచీనాలయాలు-నాటి చరిత్రలు-చరిత్రకారులు-పూజలు-పద్ధతులు-విదానాలను కొద్ది వరకు సేకరించి ప్రచురించం జరిగింది.

మానవ సంస్కృతిని మార్చివేసినవి వేదాలు-అదినాటినుండి వస్తున్నవి నేడు మానవజాతికి అదర్భంగా మార్గదర్శకములుగా మిగిలిపోయి వున్నాయి. వేదవాగ్మయ విషయాలను సేకరించుటలో ప్రముఖ విద్యావేత్త అధ్యాత్మిక

రంగంలో అనుభవం వున్న పూజ్యులు డా॥ సంగమేశంగారి తోడ్పాటు తీసుకొన్నాను అట్లే కొంతమంది నలహాలు కూడా యిందులో పొందుపరచడం జరిగింది వీటిని ఒక రూపంలోకి తెచ్చి సమాజానికి అందించిన యిందలి విషయాలు కొందరికైనా వుపయోగపడగలవనే ఆశతో యీ ప్రచురణను శ్రీకారంపట్టి యీ వేదభూమివాసులు శ్రీనివాసుని పూజలకై తపింపే కార్యచారం మోస్తున్న అధికారులు, వేదాంత ప్రచారానికి ఆర్థిక సహాయాలు అందజేయడంవలన వారిని అర్థించి వారి ఆర్థిక సహాయాన్ని కోరగా-నా కోరిక మన్నించి కొంతవరకు ఆర్థిక సహాయాన్ని అందజేశారు దీనితో నా ఆశ సేనార్జించిన కొంతజ్ఞానాన్ని పదివందకి పంచాలనే కోరిక ఆశీనివాసుడే తీర్చాడనే విశ్వాసంతో - కృతజ్ఞతగా యీ పుస్తక ప్రచురణ ఆనారోగ్య కారణంగా అలస్యంగా నైనాపూర్తి చేయగలగ్గి ప్రసాదించినందులకు కృతజ్ఞతలు తెలుపుతున్నాను.

లోకాలు ఎన్నోకాని ఈ లోకంలోవున్న వైకుంఠనిలయ ప్రాంతం మాత్రం విశ్వాకళ్యాణానికి విశ్వశాంతి కొరకు ఎందరో మరెందరో పుణ్యాత్ములు, అత్యాత్మికతత్వవేత్తలు యీ వేదభూమిలో ఉద్భవించి వేదాంత సారాలను వెదజల్లుతు విశ్వవ్యాప్తంగా శాంతిబీజాలను నాటుతూవచ్చారు. మానవకళ్యాణానికి యజ్ఞాయాగాల నిర్వహిస్తు మానవహృదయాలను పవిత్రం చేస్తున్న ఓరుమల-తిరుపతి కార్యక్రమాలు కొంతవరకు క్లుప్తంగా యీ చిన్న పుస్తకంలో తీసుకొనిరావడం జరిగింది.

ఈ పుస్తకం సామాన్యులకు అందుబాటులో వుండాలని ఆశిస్తూ యీ నా ప్రయత్నం సఫలీకృతం కావడానికి తోడ్పడిన వారికి నా కృతజ్ఞత తెలియ జేస్తున్నాను.

మీ,

సి. వి. సిద్ధయ్యవూర్తి

వేలకటూరి చంద్రశేఖరనాయుడు

యం.ఎ (ఇంగ్లీషు) యం.ఎ. (పోషియాలజి)

పి.జి. (డిప్లొ) ఇన్ పి.ఆర్., ఐ.ఆర్.పి.యం.

తిరుపతి

23-5-96

వేదభాగ్యం

భారతదేశం వేదభూమి తపోభూమి కూడా. మన భారతీయుల పుణ్య ఫలములుగా వతున్న వేదములు ఉద్భవించినవి. ఈ వేదములు మన సనాతన ధర్మమునకు ఎడతెరిగిపోని గంగ స్రవంతి వంటి మర వారసత్వ సంపదకు అదృశ్యములై ఉన్నవి. వేదములు జ్ఞాన, విజ్ఞాన నిధులు. అందునే ఓరాక్షసుడు వీటిని దొంగిలిస్తే, శ్రీ మహావిష్ణువు మత్స్యవతార మెత్తి వేదములను కాపాడాడు. వేదాల విలువలు గుర్తించినందువల్లనే జర్మనీ దేశమునకు మేధావులు శ్రీ లూయీస్ ఫిషర్ మాక్స్ ముల్లర్ 'మన భారతదేశ వేదములను పఠించి, మర భారతసంస్కృతిని, సాంప్రదాయాన్ని స్తుతించాడు మన తొలిప్రధాని పండిత జవహర్ లాల్ నెహ్రూగారు నుడిచినట్లు, మన భారతదేశమును గురించి తెలిసికొనవలెన్న, 'మనం మొట్టమొదట వేద సారాంశము, రామాయణ, మహాభారతాల్ని గురించి తెలిసికోవాలి. అటు వంటి వేదభూమిలో జన్మించిన మనం ఎంత ధన్యజీవులమోగదా. కానీ మనం గత వైభవాన్ని నెమర వేసుకొంటున్నామే కానీ అవరణలో మాత్రం చిత్తశుద్ధి పొందడం లేదు. వేదకాలంలో జాతిమతములు లేవు. వేదాల్లో కూడ యిటు వంటి వర్ణవివక్షలు కనబడవు. మరి ప్రస్తుత సమాజంలో జాత్యహంకారం, జాత్యభిమానం అటు రోగాలా వ్యాపించాయి. మర పూర్వీకులు మనకు పరంపరగా అందించిన ఈ జ్ఞానముద్రతీరంలో కనిపించాన్ని గమ్యంపొంది విడిజ్ఞానం ఏరుకొన్నట్లు ఎంత మనం నిజంగా ఈ వేదభూమి పుత్రులమే

మన భారతదేశం యాగభూమికూడా. యోగము ప్రాప్తించు కై పూర్వకాలం యాగం చేసేడివారు యోగము ప్రస్తుత సమాజమునకు అను సరణీయం కాకపోయిననూ, మన పూర్వీకులు దీనిని నిత్య జీవితంలో ఒక అంతర్భాగంగా అవరించుకుండిరి

'వేదయాగభూమి' అనే ఈ విశుపాతమును రచించిన శ్రీ పి వి సిద్ధయ్యమూర్తిగారు బహుశా అభినవదనీయులు. సనాతన ధర్మముపై మాతృభూమిపై సదావారములపై వీరికిగల భక్తి ప్రవృత్తులు వెల్లడియగును మనదేశ 'వారసత్వ సంపద'ను గూర్చి తెలియని మన పౌరులకు ఈ పుస్తకం చుట్టొక మెరది.

ఇటువంటి చేశభక్తి, జాతీయ దృక్పథం, సర్వమానవ సర్వమత సమభావాలుగల శ్రీ సి. వి. సిద్ధయ్యమూర్తిగారి కలం నుండి మరెన్నో మంచి రచనలు రావాని అకాంక్షిస్తూ.

వి. చంద్రశేఖరరావుగారు

ప్రధాన కార్యదర్శి,

టి.టి.డి కార్మిక ఉద్యోగ సంఘాల సమాఖ్య.

నివేదన

రచయిత వేదవనంలో విహరిస్తూ వేదపుష్పాలను ఏరి, వేచి, కూర్చి సమాజ భక్తులకు హారంగా పొందుపరచడం చూస్తే, వేదవిత్తులు జలినదొక రైతే వాటిని నాటిపెంచి పోషించినది మరొకరైతే, పలాలు పొవినది మరొకరు. వారిలో యీ పుస్తక రచయిత కావడముముదావహం.

వేదాలున్నవోట అలయాలు, దేవాలయాలు అనే పవిత్ర అలయాలు, భక్తి నివాసనిలయాలు. యీ వేదభూమిలో వెలసిన ప్రాచీనాలయాల వివరాలు, వాటి ప్రాముఖ్యతను, స్థలాలను సేకరించి ప్రచురించడం విశేషం.

రచయిత అవేదన అంతర్యం పరిశీలిస్తే వేదాలు జ్ఞాన, విజ్ఞాన జ్యోతులనితలంచి, ఈ జ్యోతుల వెలుగులలో మానవుడు సుఖప్రయాణం చేయాలనే అకాంక్ష అర్థం అవుతున్నది ఇందులోని విషయాలు నిస్సంకోశంగా వెల్లడించినట్లు కనబడుచున్నది.

ఆధ్యాత్మిక వేదమార్గంలో రచయిత అనుభవాలు ఆధ్యాత్మికతత్వ వేతల అమూల్య సారాంశాలు గ్రహించారు. తానుతరించి యిక్కడ అను తరింపజేసే ఆశయంతోనే యీ వేదయోగభూమి పుస్తకం తన కలం కదలికలతో మెలకువతో మానవుని మోక్షమార్గానికి కొంతసేరకు వైతన్యం కల్పించారు.

బహుశా రచయిత తన చిన్ననాటి పండి పొందిన అనుభవాన్ని ఈ రూపంలో జ్ఞానప్రసాదాన్ని పంచడానికి పూనుకొని వక్కని చిన్నపొత్తాన్ని వెలువరించి వెలుగుకు మార్గం చూపడం తన జీవితదన్యం చెందిందని అనక తప్పదు, ఓం శాంతి శాంతి శాంతి.

స మ ర్పణ

జన్మన్మిస నా వేదభూమిలో నా అవేదన ఈ అపవనంలో గంజాయి మొలకలు, వివేకనంతులులేని విద్యావిజ్ఞాన నిలయాలు, భక్తిలేని గుడిలో మమకలులేని సుతాలు, మానవ కల్యాణానికి ఏనాటికైనా, వేదవేద్యులకైనా కృతజ్ఞతలేని కృతఘ్నులకు నిలయాలై మానవ వినాశానికి మార్గాలు చూపుతున్నాయి అట్టి భూమి కారాదు నా వేదభూమి, ఈ అలయాలు వెలసిన భూమి నిరోధకులకు నిలయం కారాదు.

ప్రపంచానికి శాంతి వెలుగు చూపినది నా వేదభూమి. భారతావని అధ్యాత్మిక, విజ్ఞాన విలువలు విత్తనాలు వెద జల్లిన నా వేదభూమి. భూమిలో ఫలించిన ఫలితాల పలా అరుచులే యీ వేదాలు. వేదాలు ఒకరి సొమ్ము కాదు, అది అందరికీ అర్హమై పంపబడినపుడే నా పుణ్యభూమి అందరి వేదభూమిగా వేలకువేలు పండ్లుగా వెలసిల్లుతూవుంటుంది

మానవ మనుగడకు తాత్కాలిక అవేశం తోడైన కొంతకాలం అహం భావం అనరించి తాను అనే అహంకారంతో కొంతకాలానికి అంతరించి పోనున్నది. ఏమి శాశ్వతంకాదు అంతా భ్రమలతో కూడుకొన్నదే! ఈ జీవిత సార్థకానికి స్వార్థం అంతానికి అరంభంమే అవుతుంది,

ధర్మాన్ని రక్షించు. అది కాపాడుతుందనేది సత్యం ఎదుటివాడిని మోసంచేయడం అనేది తననుతాను మోసంచేసుకోవడమే (కిర్మ రహస్యం) ఈ రహస్యాన్ని వేధించుకొని బయటపడినవాడే తన్ముడు. అట్టివానికి ఎల్ల వేళల ఈ భూమినిచ్చే విశ్రాంతి - ప్రశాంతి పరిగెత్తి చూచిన శాంతియే ఎదురై తోడుగా నిలుస్తున్నదనే నగ్నసత్యం విస్మరించరాదు.

సోమరితనరి - నిరుత్సాహం - నిస్పృహలతో నిత్యం బాధ పడే వానికి అదృష్టం దురదృష్టంగా వుంటుంది. అదృష్టం కృషితో అనుకోని విధంగా జరిగేదితప్ప - అనుకున్నప్పుడు కృషితో సాధించినదే అదృష్టం. ఇది పండించిన పంటలలోనే వేదభూమి వమ్మర్చిని సాధించుతుంది సర్వ మానవ కల్యాణానికి సానుకూలించి సంక్షేమార్గం చూపుతుంది.

నా కృషి పలికింది. నా వేదభూమిని వరించి తరింబాను. మిగిలింది విశాంతి. ఎదురుచూస్తున్నాను. నన్ను చెడుకోరినవారు క్షేమంగా వుండాలనే కాంక్షిస్తున్నాను నా మంచి కాంక్షించినవారు పరులపట్ల కూడ అదే భావంతో మనలాలని మనసార కోరు తాను

నాకు తోడులేదని ఒంటరివాడైనానని బాధలేదు నా వెంటవచ్చే మంచిమార్గంలో ఎంతమంది పయనించి సుఖాన్ని పొందుతారనేది చూడలేక పోతున్నాననేది మరిచిపోకుండావుంటే నా దేహానికి వేదభూమికి నేను భారం కాలేదని భావిస్తాను.

ఈ భూమిలో పుట్టినపుడు ఏమీ తేలేదు. పెరిగినపుడు ఏది పొందలేదు పొందినది పోయేటపుడు వెంట ఏదీ రాదని ముందు నన్ను నేను తెలుసుకొన్నాను. అంతా అశాశ్వతాలే. అది తెలిసి ఒంటరి జీవితంలో ఎందరో బేయాతనిచ్చారు పరుల క్షేమానికి చేసిన నా కృషికి తోడైనారు అందులో నేను నిమిత్తమాత్రుడుగా నిలిచిపోవాలనే కోరుకున్నాను.

ఈ వేదభూమిలో మానవ కల్యాణానికి జరిగే యజ్ఞయగాలు శాంతి కోసంతప్ప వేరుకాదు. ఈ శాంతి సుస్థిరంగా నా వేదభూమిలో నిలచిపోవా. అనిఅట్టి శాంతిస్థాపనకు సర్వమానవ సౌభాగ్యానికి అ దేవదేవుడు అన్నిచోట్ల వెలసి-నిలచి కొలువైనాడు. భక్తకోటికి భుక్తి భక్తి మార్గాలుచూపి మోక్ష మార్గంలో నడిపిస్తూ తాను తరించి అందరినీ తరింపజేస్తున్నాడు. అట్టి భగవానుడు వేదవేద్యుడు అ శ్రీమన్నారాయణునికి భక్త్యాంజలిలో వేద భూమి రచనలు లోకశాంతికి ప్రసాదించమని ప్రార్థిస్తాను.

కృతజ్ఞతాంజలితో

సి. వి. సిద్ధయ్యమూర్తి

వేద భూమి

అనంత విశ్వములో మన సూర్య కుటుంబం చిన్నది. సూర్య కుటుంబంలో భూ గ్రహం ఒకటి. భూశక్తిలో ప్రేలాడునూ వరస్పరం ఆకర్షణకు లోనై గ్రహాలు వరిభ్రమిస్తున్నాయి. అనంత శక్తి వాదని నడుపుతుంది. ఈపోతీతమైన ఆమితమైన శక్తి విశ్వమంతా వ్యాపించి వుంది. ఒక్క భూగోళములోనే కోట్లాది రకాల జీవ రాసులు, వివిధ రీతులు, భూవరులు, వాయువరులు, జలచరులు, వీటి అన్నిటికీ జీవ నాధారమైన ఆహారం వృష్టిలో లభ్యం. వృష్టి విచిత్రం. లోతుగా అలోచించుటంటూ పోతీ ౧౦౦౦ అగమ్యం. ఏదో విచిత్ర గమ్య అమిత శక్తి జీవ రాశి అనికని హేతువుగా వున్నదని తేటతెల్లమౌతుంది.

■ శక్తి ఏమి : మానవుని అనిక ఏమి : పుట్టకకు హేతువేమి : మన కర్తవ్యమేమి : వని ఏమి : అదే ప్రశ్నలు సామాన్యునికి కలుగ మానవు ఐహిక ప్రపంచంలో జీవించే జీవికి ఈ ప్రశ్నలు ఉదయించిన కొంచెంసేపు అలోచించి మేధస్సు ఎదగక విడచి పెడుతాడు. కానీ వేదాంతులు కొరడాజమ్మలై ప్రశ్నలకు వమాధానం కనుగొనుడానికి తమ జీవిత కాలాన్ని వెచ్చిస్తారు. వృష్టి రహస్యాన్ని కనుగొని సిద్ధి పొంది ■ వెలుగుని సామాన్యునికి అందజేస్తారు.

భౌతిక ప్రపంచంలో ఎంత మనలినా ఎంత ఆహంకారముతో తిరిగినా తన సామర్థ్యాన్ని ఎంతగా అంచనా వేసుకొన్నా కనక, వస్తు, వాహనాలు ఎంతగా వంపొదింతుకొన్నా, అఖరి క్షణాలలోవైనా మానవుడు దేవుని శరణు వెదుకొనక మానలు. దేవుని అనికని తెలుసుకోక పోడు.

మానవ జన్మ ముఖ దుఃఖ పూరితము. డబ్బుతో పోయే దుఃఖ మైతే బంధువులు, స్నేహితులు తీర్చగలుగుతారు. బంధు వియోగం మరణాది దుఃఖాలను తీర్చగల వారెవరు : మనకన్నా శక్తిమంతుడని నమ్మి ■ భౌతిక దుఃఖాలను ఏలాగైతే తీర్చుకోవెంచుకామో మనవా తీత దుఃఖాలను తీర్చుకోవడానికి భగవంతునిని నమ్మకకవ్వదు. ఈ సత్య

వాక్యాలను ఈ పేద భూమిపై వెదజల్లిన పేదాంతులు మనకు వెలుగు జ్యోతులుగా మిగిలిరి.

ఎందరో మహాత్ములు యీ పేద భూమిలో భగవంతునిపై వర్వం ఉంచి మహా తేజస్సుతో లీనమై జగానికి వెలుగును ప్రసాదించింది. కొందరైతే, భగవంతుని ఉనికిని తనలోనే తన్నాడని గ్రహించి తనే భగవత్ రూపమని ఎంచి జ్ఞాన సముపార్జన చేసినవారు మరికొందరు. ఎవరు ఏది చెప్పినా ఏది చేసినా లోక కళ్యాణానికి చేశారే తప్ప తుచ్ఛమైన వ్యలాభాపేక్షక కాదు. ఆత్మానందం కోసం కాదు. మహాత్ముల జీవన పరమ స్రవోదయసాతం మనం గ్రహిస్తే అది లోకం కోసం, అది కోటికి ఎంత క్యాగం చేశారో అవగతమవుతుంది.

శంకరుల చారిణుండి కంచి కామకోటి వీర శంకరజయేంద్ర వరస్వతి వరకు భూమిలో ఉద్భవించి పేదాంత ధోరణులు ప్రజలకు చెప్పి ఆ విజ్ఞాన వెలుగులో హిందూ ధర్మాన్ని లోక కళ్యాణానానికి మనం వన్నం చేశారు. హిందూ మతం కేవలం మతం కాదని జీవన పరమ అని, పర్య ధుఃఖాలను జీవన విధానం వారిచే అగ్ని అని మహాత్ములు చాచారు. పర్య మత సారం ఒక్కటేవన్న మహోన్నత దృష్టితో మహానుభావులంతా శ్రమించారు. భోదించారు.

నేడు కలియుగంలో అటు యుగం అవతరించింది. విజ్ఞానంవైపు ప్రపంచం వయనిస్తుంది. ఎలక్ట్రానిక్ యుగంలా మారిపోతుంది. అటు శక్తితో అమావ్యమైన వసులు మానవుడు చేబడుతున్నాడు ఈ శక్తి అటు ప్రగతికి ఉపయోగించవచ్చు. అటు శక్తిని సొంతం చేసుకొన్న దేశాలు తమ తమ దేశాలను మనం వన్నం చేసుకోవడమేగాక ఇతర దేశాలను తమ గుప్పిట బంధించడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాయి. ఒకరి నొకరు నాశనం చేసుకోడానికి సరిసిద్ధం అవుతూ బెడరించుకుంటున్నాయి ఇది వతమ నీవమైన ఆలోచన. ప్రమాదకరమైనదేగాక ప్రశాంత వాతావరణానికి విఘ్నం కల్గించేదిగా వుంటున్నది.

అయితే సత్య శక్తిని, అంతర్యామి వృష్టిని నాశనం చేయగల శక్తి మానవుడికి ఎక్కడిది? ఒక్క అటువులో అనంత శక్తి దాగివుందని

తెలుసుకొన్న మానవుడు అసంఖ్యాక అణు సముదాయమైన ఈ సృష్టిలో ఎంత శక్తి దాగి వుందో గ్రహించలేక విర్రవీగుతున్నాడు. సృష్టిలో అనంత శక్తిని ఇంకా అంతనా పేయలేక తను ఒక శక్తివంతుడునని, సాధించాలని ఆరోహ పడుతున్నాడు కాను శీమకొన్న గోతిలో తానే వడే వ్రయత్నాలు చేస్తున్నాడు. ఈ వ్రవంచములోని అణువులన్నిటికి రుణ, ధన ద్వవాలు వుంటాయి మనలోని అణువులకు రెండుద్వవాలు వుంటాయి. మనలోని రుణ ద్వవాలు ఇతర వదార్థాలలోని ధన ద్వవా అను ఎంతో కొంత ఆకర్షిస్తాయి. అలాగే ధన ద్వవాలు ఇతర వదార్థాలలోని రుణ ద్వవాఅను ఎంతో కొంత ఆకర్షిస్తాయి అలాగే ధన ద్వవాలు ఇతర వదార్థాలలోని రుణ ద్వవాలను ఆకర్షిస్తాయి. ఈ ఆకర్షణ శక్తి అనంతంగా సాగుతూనే వుంటుంది దానినుండే మహత్తరమైన మహోన్నతమైన శక్తి ఉత్పన్నమవుతుంది. ఆ శక్తితోనే యావత్తు వ్రవంచం కదులుతుంది.

ఈ సూక్ష్మ సత్య విషయాన్ని గ్రహించిన మహాత్ములు తమలోని శక్తిని ఇనుమడించ చేసుకోవడానికి "సాధన" చేయాలని తెలుసుకొన్నారు. వజ్రాన్ని మొకిపేలా చేయాలంటే వలు మార్లు ఆలాపన చేయాలి "సాధన"తో సాధించలేనిది వీది లేదని మహాత్ములు గ్రహించారు దానికి అనంత శక్తిమంతుడైన పరమాత్మునికి కేంద్రంగా చేసుకొని తను శక్తిని అ కేంద్రం చుట్టూ పరిక్రమించ చేశారు. అనంత శక్తిమంతుడైన పరమాత్ముడు ఎవరో కాదు. అనంతంగా వ్యాపించియున్న ఈ విశ్వములోని అణు సముదాయం. ఏక దృష్టితో ఈ అణు సముదాయాన్నంతా చూడాలంటే ఒక ముద్ద చేసి తూపిన సౌలభ్యంగా వుంటుందని ఎంచి. వీజాగ్రత ముఖపు అవుతుందని తలచి అణువులు ఈ అనంత సముదాయానికి ఒక రూపం కల్పించి పరమాత్ముడు అన్నారు. యీ భూమిలో వ్రతిష్టించారు. పైగా ఆ పరమాత్ముడు నిర్లుడుడు. నిరూపుడు అని వ్యాఖ్యానించారు. ఆది ఋషుల మేధా సంవత్రి మనకు ఇక్కడ భోద పడుతుంది.

ఇంతకు (అణువులకు రూపమేది ? గుణమేది ? అణువు అవలు మన కంటికి కనపించదే. అందుచేత ఈ అనంత అణు సముదాయానికి

ఇచ్చిన రూపానికి నిర్గుణ రూపి. నిరూపి అని మహాత్ములు చెప్పారు. అటువంటి అనంత శక్తిమంతుడైన వరమాత్మునిని కేంద్రముగా తీసుకొని, "తన"లోని అణువులను ■ కేంద్రం చుట్టూ సరిభ్రమింపజేసి రుణ ధన ద్వన ఆకర్షణ వికర్షణలకు గురి ■ వివరింప చక్కముగాని శక్తిని పొందగలిగారు. గొప్ప "మేధస్సు"ను, "మనస్సు"ను, "బుద్ధి"ని సంపాదించగలిగారు. వీడివలన గొప్ప "దృష్టి" సంక్రమించింది. ఈ దృష్టితో భవిష్యత్తును పందర్పింత గలిగారు, "సర్వే జనా నుభి నోవంతు" అనే సత్యాన్ని చాచారు. ప్రేమ, కరుణ, శిశ్యాది అందించే విషయాలను తమలో ఇముడ్చుకొని సామాన్యులను ఉద్ధరింపజేసి అరాచకాలనుండి దూరంగా ఉండేటట్లు చేశారు. కాము ఈర్ష్య, ద్వేషాలకు ఆశీఃసంకల్పించి ఐహిక వాంఛలకు లోనుకాక శక్తిమంతులై సర్వ ప్రపంచాన్ని ఆకర్షించారు.

"సాధన" చేసి సంపాదించిన మేధస్సుతో మహామహాపులు క్రొత్త సూత్రాలను కనుగొన్నారు. జీవన విధానాలను విడమరచి చెప్పారు. వేద ధర్మాన్ని మెరుగులు దిద్ది మానవ జీవనానికి అలంబన చేశారు. లోక కళ్యాణానికి సర్వజన క్షేమానికి వేద ధర్మాలను క్రొత్త క్రొత్త రీతులలో వ్యాఖ్యానించి ■ సామాన్యులు సైతం అవరించి అక్షరసరించే విధంగా మించారు. మార్గం చూపారు. మహాత్ములు మనకు శాంతి, సత్య ధర్మంకన్న మరో ఆయుధము అవినీతి, అకృత్యాలను పారద్రోలగలిగేది వీడి లేదని ఎలుగెత్తి చాచారు. వస్తు ప్రపంచంలో జీవించే మానవుడి దగ్గరనుంచి సర్వోత్కృష్టమైన మానవుడువరకు ఎలా తన "విధిని" లోక కళ్యాణార్థమై నిర్వర్తించుటలో వరించి వితరించారు - తరింప చేశారు, అదే సత్య ధర్మంగా చాటి వెలుగు జ్యోతులు వెలిగించారు. ■ జ్యోతుల ప్రకాశమే మన జీవిత వెలుగులై నవి.

యాగాలకు నిలయం వైకుంఠం

విశ్వ కాంతికి, ఎందరో యుగ పురుషులు ఎన్నెన్నో యాగాలు చేస్తూ, లోకకళ్యాణానికి ముఖిష్టాన్ని కల్గించడం వింటున్నాము అప్పుడు కల్లారా చూస్తున్నాము. ■ చూచే భాగ్యం విశ్వ మానవ కోటికి వేద భూమి వైకుంఠ నిలయంలోనే దొరకడం మానవ జీవితం ధన్యత చెందిందనే చెప్పవచ్చును

గతంలో ఒకసారి మొన్న మరోసారి మానవ కళ్యాణానికి విశ్వ కాంతి పహస్ర కుండాత్మక ■ మహావిష్ణువు యాగం తిరుమల వైకుంఠ నిలయంలో జరగడం చారిత్రాత్మకమైనది.

■ యాగ ఫలితం సర్వజన సంక్షేమానికి వంటలు వండుతాయి, వర్షాలు వస్తాయి. కలుషితమైన వాతావరణం పరిశుద్ధమై, ప్రజలందరి పవిత్రాత్ములై ఐతి సంకోపాలతో, ప్రకాంతతతో ■ జీవన సాగడాన్ని ఈదగలరనే (సాగించగలరని) నత్యాన్ని చాటి చెబుతుంది.

ఈ వేద భూమి కేంద్రం, సాక్షిత్వ ■ పురుషుడు కలియుగ మయిన ■ వెంకటేశ్వరునికి నివాస స్థానమై, శుందర మనోహరమైన జలధారలు ప్రవహించు శ్రీ వెంకటాచలమై వెలసినాడని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. ■ యొక్క సర్వత సౌందర్యానికి ముగ్ధుడయ్యే శ్రీనివాసుడు ■ భూమిని తన నిత్య వైకుంఠముగా ఎంచుకొన్నాడు, నిలుచుకొన్నాడు. ■ పవిత్ర క్షేత్రంలో శుంటూ లోకాన్ని దీని ఆలించి పాలిస్తూ ప్రజలు కోరిన కోరికలు పలువిధాల తీరుస్తూ, కిచాడస్తూ, ప్రేమని తక్కులకు ప్రకాంత వాతావరణాన్ని ప్రసాదిస్తున్నాడు.

ఈ ■ భూమిలో ఎందరో మహానుభావులు లోక కళ్యాణానికి తమ వేద ఘోషలు వినిపిస్తూ సత్రప్రవర్తన ■ మార్గంలో నడిపించడానికి చేస్తున్న ప్రభోధపలు కూడా యజ్ఞ యాగాలు రూపంలో - ధర్మ ప్రచార మార్గంలో - మరెన్నో జ్ఞాన పథలు - నదమ్ములు నిర్వహించడం వైకుంఠ నిలయం చూపుతున్న మార్గం మారువరానిది.

■ నాటి ఆది శంకరుల అడుగు నేడు
జ్ఞాన విడుగైంది. వేద ఘోషలతో
వ్రజ్యరిల్లుతున్నది. దీని నిత్యం ■
దైనందిన జీవిత వెలుగు బాటకు
దారి చూపుతున్నదీ వేద భూమి.

మనుజుడు చేయు తపస్సు.
యజ్ఞము, తాను చేయు పుణ్యము
వలననే కలుగును. కానీ పుణ్యమంతా
మానవుని క్షణమైన కోపాగ్నికి ■
అహుతి అయిపోతున్నది. అందుకే
కోపాగ్ని త్యజించాలి.

ఏ మహనీయులు తనయందు కల్గిన
కోపమును, తమ బుద్ధిచే ప్రజల్పించు అగ్నిని
జలమనే కరుణచే చల్లార్చువట్లు
శమింప చేసుకుందురో వారే యీ
ప్రపంచమున ధన్యులు కాగలరు.

మానవ స్వభావానికి భగవంతుడి సర్వశక్తిక్వానికి, దివ్య వైభవ
వానికి దేనికైనా ఎదురు తిరగవచ్చునేమోగానీ సత్యాహింసలకు మాత్రం
కాదు. అటువంటి చైతన్యవంతమైన వేద సిద్ధాంతాన్ని ప్రభావితం
చేశారు మహాత్ములు. అట్టి మహాత్ముల వేద విజ్ఞానాలే నేడు విరబూస్తున్న
వెలుగు జ్యోతులు. మానవాళి అజ్ఞానాన్ని ప్రారదోలి వెలుగుప్రవాహాన్ని
ప్రవహింప జేస్తున్నాయి.

■ దృష్టితో మనం ఆలోచించినపుడు యీ వేద భూమిలో వేద
వాఙ్మయమును గురించి కూడా తెలుసుకొనుట ఎంతైనా అవసరం.

వేద వాఙ్మయము

ప్రపంచములో మిక్కిలి ప్రాచీనమైన సాహిత్యము వైదిక సాహిత్యము. మానవ జాతి చరిత్ర కిది మొదటి పాఠ్య గ్రంథము. మానవుని నర్యతోముఖాభివృద్ధికి మూలమైన తత్త్వము లిందెన్నో ఉపదేశింపబడినవి. భారతీయ సభ్యతా సంస్కృతుల కిది పునాదిరాయి. భారతీయ ధర్మ జిజ్ఞాసకులకు తరుగని ఖని. భారతీయ జీవన విధానమున కిది ఆదర్శము. భారతీయ భాషా సాహిత్యముల కిది వెలలేని మాతృక.

హిందువులకు వేదము వరమ ప్రమాణము అది దైవ తుల్యము. దృష్టా దృష్టములై అభీష్ట ఫలము లందుకొనుటకు అనిష్ట ఫలము అడ్డ గించుటకు వేదమే వరమోపాయము ప్రత్యక్షముగా చూచిగాని. అను మానముచే మాహింతిగాని గ్రహింపరాని విషయములు వేద విజ్ఞానము వలననే గ్రహింపనగును లౌకిక వస్తు పరిజ్ఞానమునకు వేదవక్షువు తహయకారి. ఋషులు తక్షువులు.

పితృదేవ మనుష్యాణాం వేదశ్రుతిః సమాతనమ్ ।

లశక్యం చాప్రమేయం ॥ వేదశాస్త్ర మితి స్థితిః ॥

(మను. 13.94)

పితరులకు దేవతలకు మానవులకు వేదమే చిరంతనమైన నేత్రము అందువలన అది తిరుగులేని శాస్త్రము. 'తస్మాత్ శాస్త్రం ప్రమాణం కార్యకార్యవ్యవస్థితో' అని చెప్పిన గీతావాక్యము సమవరించి కార్య కార్య విచక్షణకు వలసిన ప్రమాణము వేదప్రమాణ మనియే తాత్పర్యము. సాక్షాత్కృతధర్మపులైన ప్రాచీన మహర్షులు స్వానుభవ పూర్వకముగా దర్శించి, శిష్య పారంపర్యముగా లోకమున కందజేసిన మహత్తర విజ్ఞాన మగుటచేత వేలాది సంవత్సరములుగా వేదము హిందువులకు వరమనిశ్చయనీయమైన ప్రమాణము హిందువులు శ.శ్వర విరోధమైనను సహింతురుగాని వేదవిరోధ మంగీకరింపరు వేద ప్రమాణ్యులుద్దయే హిందుత్వమునకు ప్రధాన లక్షణము. వేదాధ్యయన మొక విధి. "బ్రాహ్మణేన నిష్కారణో ధర్మః షడంగో వేదోఽధ్యయో జ్ఞేయశ్చ" అని

వతంజలి ద్విజన్ములకు వేదాధ్యయన మవశ్యావరణీయమైన ధర్మముగా విధించెను. అది అత్యంతాదృష్టఫలదాయకమని నవాతన విశ్వాసము.

‘విద్ జ్ఞానే’ అను ధాతువునుండి వేద శబ్దము నిష్పన్నమైనదని చెప్పుదురు. కాగా వేదమనగా జ్ఞానమని అర్థము. జ్ఞాన మనగా ఈశ్వర జ్ఞానమనియే తాత్పర్యము. ఈశ్వర జ్ఞానమనుట సకల విజ్ఞానమునకు పర్యాయము. విజ్ఞానమే బ్రహ్మమని త్రితి. ‘సర్వం వేదాత్ ప్రసిద్ధతి’ ■■■ మనువు సర్వమును వేదము వలననే తెలియనగునని చెప్పెను. ‘వేదార్థర్కే హి నిర్వభౌ’ ■■■ ధర్మములు వేదము వలననే వెలసినవని కూడ చెప్పబడినది.

వేద విజ్ఞానము ముఖ్యముగా ధార్మిక విజ్ఞానము వేదములో ప్రధానముగా ప్రతిపాదించబడిన విషయకాలి మంతయు యాజ్ఞ యాగములకును, కర్మకాండకు ఎక్కువగా సంబంధించినది భగవద్గీతలో యజ్ఞ మనేకవిధములుగా చెప్పబడనది బ్రహ్మయజ్ఞము, ద్రవ్యయజ్ఞము తపోయజ్ఞము, స్వాధ్యాయయజ్ఞము, జ్ఞానయజ్ఞము మున్నగునవన్నియు యజ్ఞరూపములే. ఇవి ■■■ స్వాత్మిక, రాజసిక, తామసిక రూపము లంది మువ్విధము అగును. వేదములో అనుకల్పముల గూర్చి చెప్పిన అహింసా మూలకములైన యజ్ఞములతోపాటు నకామ నిష్కామ యజ్ఞ ములు రెండును వర్ణించబడినవి. పూజ, ఉపాసన, వరోపకారము, నిస్సౌర్యసేవ మున్నగు నర్థములిచ్చు యజ్ఞ దాతువునుండి యజ్ఞ శబ్దము సాధించబడెను. ‘ప్రకావతిరై యజ్ః ■■■ భగవత్స్వరూపమే యజ్ఞమని నిర్వచించబడెను. ఈశ్వరుడు యజ్ఞపురుషుడు. అతడే యజ్ఞ భోక్త. యజ్ఞావరణమువకు ఫలము లోక కల్యాణము.

వేదములో యజ్ఞముతోపాటు ■■■ అధిభౌతిక, అధిదైవిక, ఆధ్యాత్మిక విభూతులెన్నో వర్ణించబడినవి. ఐహికముష్మిక సాధనకు వలయు ధర్మము లెన్నియో ఉపదేశించబడినవి. వేద ప్రతిపాద్యమైన ధర్మము సార్వకాలికమును సార్వత్రికమునైన నిత్యసత్య ధర్మము. అట్టి ధర్మము వలననే ఈ భూమి ధరించబడినది. ప్రాచీన మహర్షులు ధర్మమును తేవితమున కురిపించునదిగా పేర్కొనిరి. అవి ■■■ స్వామభవము

‘మగా ఋతస్య సంధా’ అని ధర్మమార్గ మత్యంత మగమమైన మార్గ మని చెప్పిరి. ‘సత్యస్య నావః సుకృత మసీవతస్’ అని సత్యమే ధర్మాత్మలగువారిని తరింపజేయుగల నౌకఅని నిశ్చయింపిరి. ‘మాజీవేభ్యః ప్రమదః’ అని ఏ ప్రాచీయందును ప్రమత్తత వలదని హెచ్చరించిరి. ‘ప్రమత్తయోగాత్ ప్రాణవ్యవరోపణం హింసా’ అని ప్రమత్తులై యతరులను బాధించుటయే హింసఅని నిర్వచించిరి. ‘మా గృథః కస్యస్యద్ధనమ్’ అని ఇతరుల ధనమున కాశింపవద్దని బోధించిరి. ‘శతహస్త సమాహర సహస్ర హస్త సంకం’ అని నూరువిధములుగా సంపాదించి వేయివిధములుగా వెచ్చించుమని ఉపదేశించిరి. ‘యతేమహి స్వరాజ్యే’ అని స్వరాజ్య సంపాదనకై ప్రయత్నింప నుత్సహించిరి. ‘సమాని ప్రపా’, సహవోఽన్నభాగః, సమానే యోక్త్రే సహ వో యునక్తి’ అని సరి సరిమానములైన అన్నపానములందు, సమానమైన బాధ్యతలు కలిగి, కలిసి మెలిసి యుండుడని బోధించిరి. ఇట్టి వెన్నేని చూవవచ్చును. ఇవన్నియు దేశకాలాబాధములై సమస్త మానవ జాతికి తీరున వన్యమైయుండు నుపదేశములు.

వేదము నిత్యమని సనాతన విశ్వాసము. ఇది వరమేశ్వరునిచేత నను గ్రహింపబడినదని ఐతిహ్యము. ‘తస్య మహతో భూతస్య విశ్వనిత మేతద్ ఋగ్వేదో యుజుర్వేదః’ ఇత్యాది వచనములు వేదములు తరమేశ్వరుని యూర్పులుగా వ్యక్తమైనవని చెప్పును. ఉర్బులనుటచేత నవి స్వభావసిద్ధములే కాని ప్రయత్న ఉన్యములు కావని బావము. వరమేశ్వరునికి ప్రళయము లేదు కనుక వేదములకుకూడ నాశములేదు. ప్రళయ కాలములో అంతర్నితములైన వేదములు ప్రళయాంతమున తిరిగి ఆ వరమేశ్వరుని అనుగ్రహమువలన మహర్షులకు అభించినవని మహా భారతమున వ్రాయబడినది. బ్రాహ్మణములు, అరణ్యకములు, ఉపనిషత్తులు ధర్మశాస్త్రములు, పురాణేహసములు మొదలగు ప్రాచీన వాఙ్మయము నందంతటను వేదము అనిత్యమనియు, అపౌరుషేయము అనియు చెప్పబడెను న్యాయమీమాంసాయోగ వైశేషికవేదాంత దర్శనములే కాదు పుణ్యక్షాత్రావ ముగ్ధులకు సౌఖ్య దర్శనముకూడ వేదము అపౌరుషేయము అనియు చెప్పును.

ఇట్లేంతగా వెప్పినను ఈ వాదమునకు ప్రాచీనకాలమునుండి నేటి వరకు ప్రతివాదము వినిపించుచునే యున్నది. హేతువాదమునకు, భౌతిక విజ్ఞానమునకు నెలవైన అధునిక కాలమున వేద నిత్యతావాదము నకు మునుపటికంటె ఎక్కువగను, ప్రవిణముగను ప్రతిబంధకములు పేర్కొనబడుచున్నవి. అపౌరుషేయవాద మంతకంటె ముందే నిరాకరింప బడుచున్నది. వేదములలోని భాష సర్వత్ర ఒకే రూపమున నుండదు. ఒక్క ఋగ్వేదములోనే కొన్ని మండలములోని భాషకంటె మరి కొన్ని మండలములలోని భాష చాలా అర్వాచీన మనిపించును. ఒక వేదములోని మంత్రమే వేరొకవేదములో వ్యర్థగత, శబ్దగత, అర్థగత భేదములతో కనిపించుటకూడ కలదు. మంత్రదృష్టలైన ఋషులందరు ఒకే తరమునకు చెందినవారు కారు. కొన్ని ఋషి వంశములు పుత్ర పౌత్ర వరంవర యా మంత్రద్రష్టలైన మండలకర్తలైనట్లు చెప్పబడినది. వేదములో వర్ణించిన విషయములు కూడ ఒకే కాలమునకు చెందిన విశ్వానరులపై ఆధారపడి యుండినట్లు తోచదు. ఒకచోట మహా వృత శక్తి నలవన్నులుగా వర్ణింపబడిన దేవతలు వేరొకచోట సామాన్య మానవులకంటె నీరసులుగా కన్పింతురు. ఆధ్యాత్మిక విషయములతో పాటు అత్యంత లౌకికమైన విషయములుకూడ వేదములో వర్ణింపబడి నవి. 'స్తోమం జవయామి వవ్యమ్' అని వవీనమైన మంత్ర నమూనా మును కనుగొందమని యుత్పహించు ఋషులు కొందరుండినట్లు వేదము లోనే పాక్ష్యములు దొరకుచున్నవి. ద్వావరాంశమున సూర్యప్రసాదమున యాజ్ఞవల్క్యునికి ఐక్య యజుర్వేదము లభించినదని ఐతిహ్యము. ఆ యాజ్ఞ రీతి కారణము లిన్ని మఱిన్ని చూపి వేదము అపౌరుషేయములని కాని నిత్యమని కాని విశ్వసించుట అనర్థగతమని అమావాసముగనే వాదించబడుచున్నది.

వేదము ప్రాచీన ఋషి కల్పితమని నిర్వచించిన పేదవ చాని ప్రాచీనతకుగల కాలవారు లెట్టివను శంకాననూధానములుకూడ వెలసినవి. ప్రాక్ పాశ్చాత్య పండితులెందరో వేదకాలమును నిర్ణయించుటకు ప్రయత్నించిరి వారు వేద యుగమును పూర్వ యుగమనియు, ఉత్తర యుగమనియు రెండుగా విభజించిరి. పూర్వయుగములో వేదమునందలి

మంత్రిభాగమైన సంహితావత్సవము వెలిసినదనియు, ఉత్తరయుగములో బ్రాహ్మణారణ్యకాది వైదికసాహిత్యము విస్తరిల్లివదనియు నిర్ణయించిరి సంహితలలో తిరిగి ఋక్పాత అన్న టికందె ప్రాచీనమైనదని నిర్ణయించిరి ఆధునిక భాషా శాస్త్ర భూగర్భశాస్త్ర పురాతత్వశాస్త్ర భౌగోళిక చారిత్రాధారములతో ఋగ్వేదరచనా కాలమును గురించి యూహాబోహలెన్నియో వెలిపించిరి. మాక్స్ ముల్లర్ వండితుడు వేదము క్రీ. పూ. 1200 సంవత్సరముల నాటి రచనమని అభిప్రాయపడెను. వింటర్ నిజ్ వండితుడు, వేదము క్రీ. పూ. 2500 నాటిదని నిర్ణయించెను. జాకోబీ వండితుడు కల్పనూత్రములలో, 'ద్రువ ఇవ స్థిర భవ' అను వైవాహిక కాండములోని మంత్రము నాధారముగాగొని గ్రహ గణితపు పటాయమున వేదమిప్పటి కారువేల సంవత్సరముల క్రిందటి రచనమని తేల్చెను. తిలక్ వండితుడు వసంత ఋతు సంపాతమును గూర్చి వేదములో చెప్పిన పక్షత్రము లాధారముగా, వెనుకకు తెక్కించి, వేదము లారు మొదలు ఎనిమిదివేల సంవత్సరములకు పూర్వము వెలిసినవనెను. ఇదే వద్దతిగా శ్రీవైద్య, దాన్, సంపూర్ణానంద్ మున్నగు వండితులు వేదములిప్పటికి పాతక మొదలు ఏనిదివేల సంవత్సరముల మధ్యకాలమునకో ఇంకను ప్రాచీనకాలమునకో చెందినవని అభిప్రాయపడిరి క్లెగల్, నీబరు మున్నగు వండితులు వేదములు మన యూహకందరానంత ప్రాచీనములని ఆంగీకరించిరి. ఇట్లే ఇండెండర్ వండితులెన్నో విధములుగా లెక్కించి తలకొక విధముగా చెప్పిరే కాని నేటి వరకు మనిశ్చితముగా ఈ నిర్ణయము జరుగ లేదు. సప్రదాయజ్ఞులైన పనాతన లీవాదములకు బోడు. వా రెప్పుడును వేద మనాది అనియే చెప్పుదురు. వేదములోని భాషావృంద స్వరవర్ణ విషయాదిగత వైవిధ్యమునుకూడ వారు కాఖాభేద మంగీకరించి వరిహరించ జూచెదరు. "సాక్షాత్కృత ధర్మాణో ఋషయో అమృతః తే అపరేభ్యోఽసాక్షాత్కృత ధర్మేభ్యో ఉపదేశేన మంత్రాన్ సంప్రాదయః" అను నీరుక్తకారుని వాక్యముల ననువరించి మంత్రద్రవ్యలైన ప్రాచీన మహర్షులు అట్టి వ్రజ్జలేని యితరుల కవి యుపదేశించిరినియు, వారు తిరిగి మంత్రులని శిష్య పారంపర్యమున లోకములో వ్యాపింపజేసి రనియు, అధ్యేతృభేదము వేత కాఖాభేదము లేర్పడినవనియు, అదేకారణమున భాషాగత, అర్థగత

స్వరగతాది జేదములు వచ్చిన వనియు, అట్లే విధితోపాటు అర్థవాద, ఐతిహ్య, నారాశంసీ లౌకికేతివృత్తములకు సంబంధించిన సూక్తములు కూడ వేదములో చోటుచేసికొన్నవనియు, కాని అవేషియు వేద నిత్య త్యాపౌరుషేయత్వములకు భాదకములు కాజాలవనియు సంప్రదాయజ్ఞులు చేప్పదురు.

వేదములో వివిధ విషయములు వర్ణింపబడినవి. అవి సరిగా తెలియవలెనన్నచో వేద మంత్రముల కర్థము తెలియవలెను. వేదమున కర్థ మేమంత ముకరము కాదు. వేదార్థము కొంతవరకు బ్రాహ్మణము లలో వివరింపబడినది. మరి కొంత ప్రాతిభాష్య వదపాఠ కల్పమాత్ర సర్వానుక్రమణ్యాది గ్రంథములలో వెల్లడింపబడినది చెదురుమదురుగా మన్న అ యీ విధమైన అర్థవివరణాదులన్నియు బ్రోగుచేసి నిమంటు లేర్పచిన పేదన నిరుక్తములో ■■■ కొంత అర్థవిస్తార మొనర్పబడినది. మీమాంసాన్యాయ దర్శనాదులు వేదార్థమును వివరించుట కింకను తోడ్పడినవి. ఇతిహాస పురాణములు మరి కొంత సహాయమొనర్చినవి. అధునికులు కొందరు వేదమునకు కేవల భౌతికార్థమునే వివరింతురు. మరి కొందరు కేవలం ఆధ్యాత్మికార్థమునే గ్రహింతురు. కాని వేదములో ఆధిభౌతిక అధిదై ■■■ ఆధ్యాత్మిక తత్త్వము లన్నియు వర్ణింపబడినవి. ఉవ్వటుని మతమున వేదమురో విధి, యాచనా, అశీః, స్తుతి, స్త్రీష, ప్రహ్వలికా, ప్రక్షు, వ్యాకరణ తర్క, పూర్వానుకీర్తన, అవధారణ, ఉపనిషదంశము లన్నియు గోచరించును. యాస్మాచార్యుడు వేద మంత్రములను ప్రత్యక్షకృత, పరోక్షకృత, ఆధ్యాత్మికములుగా వింగ తించి, తన వాదికిగల నైదాన, నైరుక్త, ఐతిహాసిక, బ్రహ్మవాది, యాజ్ఞిక, సరివ్రాజక, స్వరముక్తవాది సంప్రదాయము లన్నిటిని సంప్రదించి, భిరుక్తములో వేదార్థమును వివరించుటకు యత్నించెను. పాయచార్యుడు వేదభాషను పమాధిగత, పరకీయ, లౌకికభేదములచే మువ్విధములుగా గ్రహించి, ప్రయోగ, నిరీక్షణ, వ్యవహార, నిర్వచన అభ్యాస, సమకుగమనాది తత్త్వము లెన్నిటిని గమనించుచు వేద భాష్యములు వెలయించెను.

వరమేశ్వర వ్రతము లగుటచేత వేదమంత్రములు అర్చదృష్ట్యా మాత్రమేకాక శబ్ద దృష్ట్యా, స్వత దృష్ట్యాకూడ మహనీయ మైనవి. మంత్రములోని స్వరముగాని ఉచ్చారణగాని మారినచో అర్థము భేదించును. అట్లే మంత్రములోని శబ్దక్రమముగాని వర్ణక్రమముగాని మార్పుటకు వీలు లేదు. అ యీ విషయములన్నిటిని యథాతథముగా మంత్రవ్రతైవ ఋషుల నాటినుండి నేటివరకు వేదపాఠములు మిక్కిలి జాగరూకతతో పాటించుచు రక్షిండుచుండిరి. అందుకే వివాదాభిప్రాయము గుర్తుముఖముననే విధేయమైనది వేదమునకు శ్రుతి యను పేరు దీని వలననే సార్థకము. మంత్ర రక్షణకై పద, క్రమ, జఘా, మలా, శిఖా లేఖా ధ్వజ, దండ, రథ, ఘనములను పాతభేదములన్నియో అనుసరింప బడుచున్నవి. వీనిలో మంత్రగత శబ్దములు విలోమానులోమద్విరావృత త్రిరావృతాది పద్ధతులతో తద్యపిత స్వరవివక్షతో మరల మతల చదువబడును. అ యీ కారణముల వలన వేదములో ప్రక్షిప్తములకు గాని పాఠాంతరములకు గాని అవకాశము లభింపలేదు. భేదమున్నతోట నెల్ల ■■■ కాఖాభేదమూలకమేగాని ప్రమాదమూలకమైన భేద మేదియు లేదు

మొదటి నొకే రాశిగనున్న వేదములకు యజ్ఞోపయోగార్థము వ్యాసమహర్షి వాలుగు వేదములుగా విభజించెను. వందోబద్ధములైన మంత్రములను ఋగ్వేదముగను, గద్యాత్మకమైన మంత్రములతో కలిపి ఛందోబద్ధములై ■ పద్యాత్మకముగానున్న మంత్రములను జేర్చి యజుర్వేదముగను, గేయాత్మకమైన మంత్రములను సామవేదముగను నేర్పరచి, యీ త్రయీభిన్నమైన మంత్రములన్నిటిని అథర్వణ వేద ములో చేర్చి వ్యాసుడు వీటిని పదునగా తన శిష్యులైన వైల, వైశం, పాయన, జైమిని, మనుంతులనే వారిచే వదిలించెను వారిందఱు నిని తిరిగి వారి శిష్యప్రశిష్యులచే వలించబడినవి. కాలాంతమున వీ అధ్యేత్య భేదముచేత వేదము వేలాదికాఖలుగా ■ స్తరిల్లి నది. పఞ్చంశరి నమసరించి ఋగ్వేదమునకు 21, యజుర్వేదమునకు 100, సామవేదమునకు 1000, అథర్వణ వేదమునకు 9 కాఖలు వెలసినవి. కాని నేడు మనకు ఋగ్వేద కాఖ ౬కటి, యజుర్కాఖ లైదు, సామవేద కాఖలు మూడు, అథర్వణ

కాఖలు రెండు, మొత్తముచేరి వడునొకండు మాత్రమే మిగిలినవి, కాఖలకు చరణములనికూడ పేరు.

ప్రతి పేదకాఖకును ప్రత్యేకముగా సంహిత. బ్రాహ్మణము, అరణ్యకము, ఉపనిషత్తులు, ప్రాచీనకాఖ్యములు, శ్రోతసూత్రములు, గృహ్యసూత్రములు మున్నగు వాఙ్మయముండును. ఈ విషయములో కూడ మనకిప్పుడు లభించుచున్న పేద కాఖలలో కొన్ని ధర్మసంపూర్ణములుగా లేవు.

యజ్ఞములో హోత ఋగ్వేదమును, అధ్వర్యుడు యజుర్వేదము, ఉద్గాత సామవేదమును, బ్రాహ్మ అధ్వర్యుడవేదమును వాడుదురు 'మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మకో వేదః' ఇత్యాది వాక్యముల ననుసరించి సంహిత, బ్రాహ్మణము, అరణ్యకము, ఉపనిషత్తులు అను వాఙ్గంగములుగా ప్రతి పేదము గ్రహింపబడును. వేదముతోని మంత్రములన్నిటికి ఋషి వృందోదేవతా వినియోగాదులు చెప్పబడినవి 'ఋషిర్దేవతాత్' అని చెప్పినదాని ననుసరించి ఏ మంత్రమును నే మహర్షి దర్శించెనో అది మంత్రమునకు ఋషియని పేర్కొనబడును. ఋక్కు (మంత్రము) లన్నియు ఛందోబద్ధమై యుండును. ఛందములు మంత్రగుప్తికి అత్క రక్షణకు ఉపయోగించునవని చెప్పుదురు. ఈశ్వరాదేశరూపమైన నిగూఢ జ్ఞానమును కలిగించునవి మంత్రములు 'మన్యతే వక్త్రీయతే దేవతా విశేషః అనేవ' నిర్వచనము ననుసరించి విశిష్టదేవతాస్తుత్యాత్మకమైన వద్యములు మంత్రములనిపించుకొనును ఒకొక్క మంత్రమున కొకొక్క అభిహానదేవత యుండును. దేవతా శబ్దము స్త్రీ లింగము. ఈశ్వరాభిన్నమైన తదీయ శక్తికి వర్యాయము. విశ్వమంతటను వివిధరూపములతో వెలసిన ఈశ్వరశక్తిని విలిన్నదేవతా రూపములుగా మంత్ర మూలమున నుపాసించుదురు. మంత్రమును నిర్దుష్టముగా ఉచ్చరించినచో కలుగు కంఠనము తదధీనమైన దేవతాశక్తిని మేల్కొల్పునని విజ్ఞానమురు. ఏ మంత్ర మేక్రియలో వినియోగించవలెనో చెప్పు వాక్యములకు వినియోగ వాక్యములని వ్యవహారము. ఈ విషయము లన్నియు అనుక్రమణికలు లృహదేవతాది గ్రంథములు విశేషముగా వివరించును. వేదాంగములైన శిక్షాచ్చందో వ్యాకరణ నిరుక్త తల్ప జ్యోతిషములు వేదార్థ వివరణమునకు యజ్ఞనిర్వహణమునకు తోడ్పడునట్టివే. ఇవన్నియు కలసి పేదవాఙ్మయమని పిలువబడును.

ఋగ్వేద సంహిత

వేద చతుష్టయములో ఋగ్వేదము ప్రధానమైనది. సంహితా పర్వవ్యములో ఋగ్వేదమే పగభాగ మాక్రమించును. పరిగణనకు ప్రాచీనతకుకూడ ఋగ్వేదమే ప్రథమము. సామవేదములోని సూక్తములన్నియు నించుమించుగా ఋగ్వేదములోనివే. అథర్వణ వేదములో మూడు 1200 వరకు ఋగ్వేదములోని సూక్తములే మరల వినిపించును. యజుర్వేదములోకూడ ఋగ్వేద మాంత్రములెన్నియో గోచరించును. ఈ విధముగా ౩౩ వేదములన్నిటికి మూలమనిపించును. "తస్మాద్వజ్ఞాత్ పర్వహంతః ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే" ఇత్యాది శ్రుతినవనములచేత విధియే ముందుదయించినట్లు తెలియును. "యద్వై యజ్ఞస్య సామన్యాయాసా క్రియతే శిథిలం తద్ యద్ ఋచా తద్ దృఢం" అని యజుర్సామముల ప్రయోగమునే యజ్ఞక్రియకు శైథిల్య మేర్పడు పనియు ఋక్సామయోగమునే ౩౩ సుదృఢముగా పఠంతరించబడుననియు చెప్పిన పలన దీని మహత్వ మెట్టిదో ౩౩ మగుచున్నది.

భందోనియమము కలిగి సాదవ్యవస్థతో మున్న మంత్రములకు
 ఋక్కు అని పేరు. "అర్వ్యతే వ్రశశ్యతే ఆనేవ దేవవిశేషః ■■■ ఋక్" ■■■
 దీనివలన దేవతలు వ్రశసేవబడుదురని నిర్వచించబడినది. వ. పిత
 యనగా సంకలనమని అర్థము. ఋక్కులన్నియు ఒకచోట సంగ్రహించగా
 వేర్పడిన గ్రంథమే ఋగ్వేదసంహిత. వతంజలి ననునరించి ఋగ్వేదము
 నకు 21 శాఖలు. చరణవ్యూహము ననునరించి వీనిలో శాకల, బాష్కరి,
 శాంభాయన, మాంధాకీయ, అశ్వలాయన ■■■ లై దును ముఖ్యమైనది.

నేడు మనకు శాకల శాఖకు సంబంధించిన పరిపాత మాత్రమే
అబ్బవగుచున్నది కాగా ఋగ్వేదపరిపాతయనగా శాకలపరిపాతయనియే
గ్రహింపవలెను. ఇది కి అష్టకములుగా విభక్తమైనది. అష్టకమున కెని
మిది చొప్పున దీనిలో 84 అధ్యాయములున్నవి, ప్రతి అధ్యాయము
కొన్ని వర్ణులుగా విభజింపబడినది. కాగా మొత్తము 2009 వర్ణు లిందు
న్నవి. మూడు మొదలు తొమ్మిదివరకు ఒక్కొక్కవర్ణులో ఋక్కులు లేక
మంత్రములుండును. ఋక్కుంహితము పేరొక వర్ణకలోకూడ విభజించిరి.

ఈ వద్దకిలో ఇది వది మండలములుగా పేర్కొనబడును. మండలములన్నియుచేరి 85 అనువారములుగను అవి తిరిగి 1028 సూక్తములుగను విభజింపబడినవి. కొన్ని మంత్రములు చేరి ఒక సూక్తమగును. అట్టి మంత్రములు, రుగ్వేదములో 19580 $\frac{1}{2}$ కలవని అనుక్రమణికలు లెక్కించినవి కాత్యాయన సర్వానుక్రమణిలో మంత్రములే కాదు మంత్రాక్షరములుకూడ లెక్కింపబడినవి. వైదిక సాహిత్య పరిరక్షణకై మనపూర్వులెంత జాగరూకులై యుండిరో తెలియుట కిది చాలు.

రుక్ష్పంహితలోని రెండవ మండలము నుండి ఏడవ మండలము వరకుగల భాగము లొక్కొక్కటి ఒక్కొక్క రుషివంశము వారిచే ధర్మింపుబడిన మంత్ర భాగములుగా పేర్కొనబడినవి. ఇవి పరువగా గృత్సమద, విశ్వామిత్ర, వామదేవ, అత్రి, భరద్వాజ, వసిష్ఠ రుషి వంశములని. ఈ కారణముచేత వీనికి వంశ మండలములు, లేక శ్రోతమండలములని పేరు వచ్చినది. రుగ్వేదములోని ఎనిమిదవ మండలము కణ్వ - అంగీరస గోత్రీకులు దర్శించినది. సోమ (వనమాన) దేవతనుగూర్చి వేరేరు రుషులు దర్శించిన మంత్రములన్నియు ఒకచోట చేర్చి తొమ్మిదవ మండలములలో సంగ్రహించిరి. ఈ కారణముగా ధీనిని సోమ (వననామ) మండలమని పేర్కొందురు ప్రథమ మండలములో సుమారు ఇరువదిముగ్గురు రుషులు దర్శించిన మంత్రములున్నవి. దశమ మండలములోకూడ ఎందరో మును దర్శించిన మంత్రములు సంగ్రహింపుబడినవి. ఈ మండలములో కొందరు రాజర్షులు రుషికలుకూడ పేర్కొనబడిరి. భావ, వర్ణ విషయము మున్నగు వానినిబట్టి ప్రథమ మండలములో కొంతభాగమును, దశమ మండల మంతయును అర్వాచీన రసవముని అభిజ్ఞులు చెప్పదురు.

రుగ్వేదములోని మంత్రము లన్నియు స్వర ప్రధానములు. ఈ స్వరము లయాత్మకముగా గోచరించును. మంత్రములు సుమారు పదునైడు వరకుగల వేర్వేరు ఛందములలో రచింపబడినవి, వైదికఛందము లక్షరగణితము, పాదవ్యవస్థ, పాదాంత్యవర్ణములలో కొంతవరకు గురులఘు క్రమ విన్యాసము మున్నగు లక్షణములతో నుండును వైదిక

సూక్తము లలో కొన్ని విషమవృందములు కూడ గోచరించును. కొన్ని ప్రగాఢవృందములుగా రూపించును. సూక్తాంతమున భండ్ము మారి సూక్త వమాప్తిని సూచించుచుండును.

వేదము ధర్మ మూలము. ధర్మము యజ్ఞరూపమున తనుష్ఠింప బడును. యజ్ఞ సిద్ధియే వేదములకు వరమ లక్ష్యము.¹ యజ్ఞములో ఆ యా దేవతలు తత్తత్ స్తుతి వరములైన మంత్రములచే ఆహ్వానింప బడి హవిర్యాగము లందజేయబడుదురు. ఋగ్వేదములో వట్టి దేవతాస్తుతి వరములైన మంత్రములే ముఖ్యముగా సంగ్రహింపబడినవి. యజ్ఞములో హోత యీ మంత్రములను పఠించి ఆయా దేవతల నాహ్వానించి స్తుతించుచుండును. అగ్నిముఖమున వారు తమ తమ యజ్ఞ భాగము లందుకొందురు.

వైదికదేవతలు పృథివ్యంతరిక్షద్యుఃస్థానీయులుగా మువ్విధములు. వృధివీస్థానీయ దేవతగా అగ్ని ఋగ్వేదములో సుమారు రెండు వందల మంత్రములచే స్తోత్రము చేయబడెను. అంతరిక్ష స్థానీయ దేవతలలో ఇంద్రుడు ప్రధానముగా వర్ణింపబడెను. అట్లే ద్యుఃస్థానీయులలో సూర్యుడు ముఖ్యముగా స్తుతించబడెను. వేరు వేరు వాచములతో వీరే మరల మరల వర్ణింపబడుచుండురు ఋగ్వేదము 1-139-11 వసువరించి వృధివీస్థానీయులు 11. అంతరిక్షస్థానీయులు 11. ద్యుఃస్థానీయులు 11. మొత్తము 33 గురు దేవతలు ముఖ్యులు. శతపథ బ్రాహ్మణములో వసు రుద్రాదిత్యులు ద్యావా వృధివీధ్వయముతో కలిసి 33 గురు దేవతలుగా పేర్కొనబడిరి. ఋగ్వేదములోనే స్థానాంతరమున (2-9-8, 10-52-8) దేవతల సంఖ్య 3333గా చెప్పబడినది విశాల మహిమాన్వితులు అనంత శక్తి సంపన్నులు అయిన దేవతల సంఖ్య ఎట్లు ఎంతని చెప్పినను అది ఔవచారికమే అనియు, వాస్తవమున కందరుచేరి ఒకే నిత్య సత్యమైన పరమతత్వమున కంగ రూపములనియు చెప్పుదురు. "మహాభాగ్యాత్ దేవతాయాః ఏక ఏవ ఆత్మా బహుధా స్తూయతే. ఏకస్యాత్మనోఽన్యే దేవాః ప్రత్యంగాని భవంతి" అని నిరుక్తములో ఇదే విషయముల్లేఖి-పబడినది.

1. అగ్ని వాయురవిభ్యస్తై త్రయం బ్రహ్మ సనాతనమ్ ।

దుదోహ యజ్ఞసిద్ధ్యర్థం ఋగ్యజుస్సామలక్షణమ్ । (మను 1-23)

“తస్యై మహాభాగ్యాత్ ఏకైకస్యై బహూని నామదేయాని భవంతి” అని
 ■ ఒకే వరమాత్మకు విభిన్ననామ (రూప)ములు కల్పింపబడిన వని
 దుర్గాచార్యుడు వ్యాఖ్యానించెను. “మహద్దేవతా నామ సురత్వ మేకమ్”
 అని ఋగ్వేదము 3-35-22లోకూడ ఇదే సత్యముద్ఘోషింపబడెను. కాగా
 ఋగ్వేదములో వర్ణించిన దేవతలందరు ‘ఏకం సత్’ అని చెప్పబడిన
 ఒకే ఒక వరతత్త్వమునకు వరి విధములుగా కల్పించుకొనిన నామ
 రూపాత్మకమైన విభూతి బాహుళ్యమనియే యెంచవలెను 1 కాగా వర్ణిం
 చిన దేవతా భౌతిక స్వరూపముతోపాటు, తదదిష్టావదేవతావత్త్వ రూప
 మును, తన్ములమైన వరమాత్మ తత్త్వమును కూడ వ్రతి మంత్రము
 నందును ఉద్దేశింపబడినవనియే తెలియవలెను. ఈ దృష్టితో చూచినచో
 పేదములో వర్ణించిన ఇంద్రాగ్ని పరుణాదిత్య పవమాన మరుదక్ష్మినులేమి,
 అదిత్యుషః సరస్వత్యావో దేవతలేమి, మన్యుశ్రద్ధాదులేమి, అన్నియు
 ఒకే వరమాత్మకు చెందిన, తదభిన్నమైన శక్తులుగా రూపించును పేద
 ములో ఆ యా దేవతలు విభూత్యైశ్వర్యమండితులుగను, ఋతవ్యరూపు
 లుగను, సత్యసూనులుగను వర్ణింపబడిరి. ఏ దేవతను వర్ణించినపు డా
 దేవతయే అన్నిటిని మించిన దేవతగా వర్ణింపబడును. తిలగి ఒకదేవత
 కింకొక దేవతతో అభేదము చెప్పబడును. వేర్వేరుగా వర్ణించుచునే చివర
 కన్నియు ఒకటి అని చెప్పబడుచుండును. ఒకటి సత్యమై అక్కిన వసత్య
 ములగుటకాని, ఒక దేవత కింకొక దేవత నీరసమగుట కాని లేదు. స్త్రీ
 పురుష విభేదముకూడ వరతత్త్వములో గోచరింపదు. ఒకే దేవతను వరి
 వరి విధములుగా కల్పించినట్లే వేర్వేరు దేవతల నొకే దేవతగా సాక్షాత్క
 రింపజేసి కొనుటయు గోచరించును 2 దేవతాస్వరూపవిషయమున నిట్టి
 సంక్లిష్ట రహస్య కల్పనలుండుటచేతనే వీని వరిజ్ఞానవిషయమున సత్యంత
 జాగరూకులై యుండవలెనని సవాతనులు హెచ్చరించెదరు. దేవతా
 స్వరూపము తెలియనిదే మంత్రమును వినియోగించి వ్రయోజనము
 లేదని ఘంటాఘోషముగా చెప్పుదురు.

వేదితవ్యం దైవతం హి మంత్రే మంత్రే వ్రయత్నతః ।

దైవతజ్ఞో హి మంత్రావాం తదర్థ మవగచ్ఛతి ॥

సహి కశ్చి దవిజ్ఞాయ యాథాతథ్యేన దైవతమ్ ।

లౌక్యానాం వైదికానాం వా కర్మణాం ఫలమత్నుతే ॥

॥౧॥ బృహద్దేవతలో ప్రతి మంత్రమునకు చెప్పిన దేవతనెరిగినవారికే మంత్రార్థమవగతమగుననియు, దాని యాధార్థ్యమెరుగనిదే ఆచరించిన లౌకిక వైదిక కర్మలకు ఫలము శూన్యమనియు చెప్పిన సంక్షులు వైదిక ధర్మమును, వేదమంత్రములను గూర్చి చర్చించునపుడు ముఖ్యముగా గమనింపదగినవి.

వేదము సకల విజ్ఞానమునకు మూలము. వైదికార్యుల ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవిక, ఆధ్యాత్మిక సంవదౌన్నత్యము లేవి తెలియవలెనన్నను వేదమే పరమాధారము. ఋగ్వేదములో ఆనాటి లౌకిక జీవితమును పారలౌకిక విశ్వాసమును పరమార్థ చింతనమునుకూడ అద్దములో వలె దర్శింపవచ్చును. దశమకుండల మీరీతి విషయము లెన్నిటిలో తెలియ జేయును. సృష్టి రహస్యమును గూర్చి గహన గంభీరమైన విచికిత్స నొనర్చు నాపదీయసూక్త మీ మండలములో 129వ సూక్తము. దీనిలో సృష్ట్యాదిని అసత్ గాని పత్ గాని లేదనియు, వృధివ్యాకాశములు గోచరింపవనియు, అవరణశూన్యమైన తత్ స్థితిలో జలమున్నదేమో తెలియదనియు, మృత్యువుగాని, అమరత్వముగాని, దివారాత్రవిభేదముగాని లేవనియు చెప్పి, 'అనీదవాతం స్వధయా తదేకం తస్మాద్ధాన్యన్న వరః కించనాప' అని వాయుశూన్యమైన ఆ స్థితిలో ఆత్మావలంకృతముచే శ్వాస ప్రశ్వాసలొనర్చుచున్న ఆ వరతత్త్వ మొక్కటి తప్ప మరెదియు లేదనియు వర్ణింపబడెను. ఇదే మండలములోని 120వ సూక్తము హిరణ్య

1. ఇంద్రం మిత్రం వరుణమగ్ని మాహుః.

ఆధోదివ్యః ప మవర్తో గరుత్మాన్ ।

వీకం వద్విప్రా అహుధా వదంతి,

అగ్నిం యమం మాకరిశ్వాసమాహుః ।

(ఋ 1-164-48)

2. ఏక ఏవాగ్నిర్బహుధానమిద్ధ.

ఏకః సూర్యో విశ్వమను ప్రభుతః ।

ఏకైవోషాః సర్వమిదం విభాత్యే

తం వా ఇదం విలభువ సర్వమ్ ।

(చాళఖిత్వ 10-2)

గర్భసూక్తము, దీనిలో వరమపురషవిచికిత్స యొనర్పబడెను. ఇందు లోని మంత్రములన్నియు 'కస్త్రి దేవాయ హనిషా విధేమ' అను ద్రువ వాక్యముతో నంతమగుచుండును. 'కస్త్రి' అను పదమున 'కేవరికి' అని కాక, నామరూపాదుల కందక అనిర్చితీయమై వెలుగు 'పరబ్రహ్మ తత్త్వమునకే' అను నర్థమనునంధింపవలెనని సంప్రదాయజ్ఞులు చెప్పుదురు. ఈ సూక్తములో సృష్టికిముందే హిరణ్యగర్భుడు వెలసెననియు, అతడే పురుషుడనియు, ఈ విశ్వమున కతడే భర్త, ధర్త, కానకుడు, నర్వముననియు, ఆపురుషుడే దేవాదిదేవుడనియు వర్ణింపబడినది.

'పురుష ఏవేదం నర్వం యద్భూతం యచ్ఛ భవ్యం' అని పురుష (పరబ్రహ్మ) తత్త్వమే యీ గోచరాగోచర సర్వ ప్రపంచముననియు, జరిగినది జరుగనున్నదికూడ ■ పురుషుడేఅనియు అతడే విశ్వమంతటినీ అవరించినను పైగా కొంత మిగిలి యుండుననియు, అతనిలో నొక చతుర్థ భాగమీ భూత సృష్టియనియు మిగిలిన మూడు భాగములు అమృతశీలమైన దివమనియు, అతనినుండియే యీ విరాడ్రూప ముదయించిన దనియు, తిరిగి దీని నుండియే అతడు వెలసెననియు చెప్పి వర్ణించు పురుషసూక్త మీ మండలములో 31వ సూక్తము చాతుర్వర్ణ్య ప్రకంఠ యిదే సూక్తములో సృష్టముగా తొలిసారి వినిపించును.

ఈ మండలములోని నదీసూక్తముతో గంగాయమునలు వర్ణింపబడినవి. దానసూక్తములో 'కేవలాఘా భవతి కేవలాదీ' అని తనకు తానై వండుకొని వేరొకరికి పెట్టక భుజించువాడు పావమునే భుజించునని చెప్పబడినది. ఋగ్వేదములోని దానసూక్తములలో ఎందరో దాతలు ప్రశంసించబడిరి, దానమాహాత్య ముగ్గడింపబడినది అట్లే ద్యూతకాత విలాససూక్తములో 'అక్షైర్భా దీవ్యః కృషి మిత్ కృషస్య, చిత్రై రమస్య బహుమన్యవానః' అని జూదమాడవలెదనియు, కష్టపడి కృషిచేసి ధన ధాన్యములంది గౌరవముగా జీవించవలసినదనియు మనదేశింపబడెను. ఈ సూక్తములో జూదగాని యవస్థ లత్యంత దయనీయముగా వర్ణింపబడెను. అరణ్యానీ సూక్తములో ప్రాకృతిక దృశ్యము లతి మనోహరముగా వర్ణింపబడినవి. ఓషధీసూక్తములో రోగనిదాన నివారణోపాయములతోపాటు వనోషధు లెంతగనో వర్ణింపబడినవి.

భౌతిక విషయములయ్యును పారత్రాకీకతత్వముతో మేళవింప వివాహము అంత్యేష్టివంటి త్రాకీక కర్మలకు సంబంధించు నూక్తము లీ మండలములో కనిపించును. వైదికాద్యులు కన్యలను గౌరవింపిరి. ధనధాన్యము లిచ్చి సాలంకారముగా కన్యాదానము లొనర్చిరి. దౌహిత్రులను వారసులుగా వంగీకరించిరి, స్త్రీని గృహస్వామినిగా, సామాజ్యిగా పేర్కొనిరి. విదూషీ మణులైన లోపాముద్ర, మోష, శిశ్వాపార, లోమశ, శవి మున్నగువారు మంత్రద్రవ్యలైన ఋషికలుగా నెంబబడిరి. స్త్రీలు యజ్ఞకార్యములలో పాల్గొనుచుండిరి వీరపత్నులై, వీరమాతలై మనుట వారి యాదర్శము నేదకాలమునాటి ప్రజల అత్తకు బావులేదని యెలుగుదురు సత్కర్మలకు సద్గతులను, దుష్కర్మలకు దుర్గతులను, ఫలములని గుర్తించిరి. చనిపోయిన వ్యక్తికి ఉత్తరగతులలో యముడు తోడ్పడునని విశ్వసించిరి దేవయాన పితృయాన మార్గములను, పితృలోకమును గూర్చి వారు హింవి తెలిసికొనిరి

జలప్రళయ దాశరాజ్ఞ యుద్ధాదులు వర్ణించు కథానకనూక్తములలో పాటు ఋగ్వేదములో కొన్ని నూక్తములు సంవాదరూపమున కూడ మన్నవి వీనిలో ఈర్వశీపురూరప సంవాదము, సరమాసేణ సంవాదము, యమయమీ సంవాదము వంటివి విక్కిలి ప్రసిద్ధములు. ఇవి తరువాతపురాణ సాహిత్యములో విస్తరించి వర్ణింపబడినవి.

వైదికాద్యుల కాముష్మికచింత ఎంతయెక్కువో బహిరంతకూడ అంత యెక్కువ వారి రెంటిని సమానముగా నరచేతికి దెచ్చుకొనిరి. "జీవేమ శరద శ్శతం ■■■ చెప్పుననే "పశ్యేమదేవహితం యదాయః" అని తీర్మానించు కొనిరి శాంతి కామలై సంపత్సైఖ్య ప్రదాయకమైన ఐకమత్యమును దోర్బీంచుచు

"సమానీవ అకూతిః సమానా హృదయాని వః
సమానమస్త వో మనో యథా వస్తు సహసతి"

అని లోకుల పరస్పరాధ్యవసాయములు, హృదయములు, మనస్సులు ఎకీ భవింపి, సంఘభావము పెంపొందవలెనను సదాశయము వెల్లడించిరి.

యజుర్వేదసంహితలు

యజుర్వేదములోని మంత్రములుకొన్ని నియతాక్షరావసానాదికములై పాదబద్ధములై న చందములుగా నుండును మరియు కేవలము గద్యాకృతములై యుండును ఋక్ సామ ఛిన్నములైన మంత్రములన్నియు యజుర్వేదములో సంకలింపబడినవి “శేషేయజః” అను మీమాంసా సూత్రము వివరింపును కాని ఋగ్వేదములోని మంత్రములు కొన్ని యజుర్వేదములో కూడ వినిపించును యజ్ఞవిధానమును దృష్టిలో నుంచుకొని చేసిన విభాగము కనుక అయి విభజితమైన సంకలన మావశ్యకమై యుండవచ్చును. యజుర్బ్రహ్మ దేవపూజా సంగతికరణ దానాదులను పర్యాయము. యజ్ఞాచరణము దేవతాప్రీతికొరకు. దానివలన సుపృష్ఠికలిగి, లోకము సుభిక్షమైనమన ప్రాణికోటికి సుఖశాంతిమయమైన జీవనము కలుగునని శ్లోకము.

యజ్ఞనిర్వహణమునకవలసిన మంత్రభాగమును, తన్నియామకమైన బ్రాహ్మణభాగమును కూడ చేర్చియజః సంహిత” సంతరింపబడెను, యజ్ఞాచరణమునకు వలయు కాలజ్ఞానమునకై జ్యోతిశాస్త్రమును, యజ్ఞ వేదీనిర్మాణ విధి పరిజ్ఞానమునకై వాస్తుశాస్త్రమును, మంత్రాంతరంగ్యమునకై శిక్షావ్యాకరణ శాస్త్రాదులును యజుర్వేదము ననుసరించి వికసించినవి, యజ్ఞములు హవిర్యజ్ఞ, సోమయజ్ఞ, పాకయజ్ఞములని మువ్విధములు ఇవితిరగి ఒక్కొక్కటి ఏడేసి విధములు, గృహస్థులు నిత్యము జరుపుదేవ, ఋషి పితృ, మనుష్య, భూతతర్పణాదులు కూడా యజ్ఞములే రాజసూయము, అశ్వమేధము సర్వమేధము మున్నగునవి విశేషయజ్ఞములు ఇవి దీర్ఘ సత్రములు రాజులో, రారాజులో నిర్వహింపదగినవి

యజుర్వేదము బ్రహ్మ సంపదాయ మనియు, అదిత్య సప్రచాయ మనియు రెండు విధములగా ప్రచారమునకు వచ్చినది మొదట దీనిని వ్యాసునివద్ద వై శంపాయనుడు చదివెను అతనివద్ద నేర్చినశిష్యులలో యాజ్ఞవల్క్యుడను సతత మిక్కిలి ప్రతిభాశాలి ఏదోకారణమున అతనికి గురువుతో వివాదమేర్పడెను తత్ఫలితముగా గురువు తానిచ్చినవిద్య తిరిగి తనకిచ్చి పొమ్మనెను.

యాజ్ఞవల్క్యుడు తానునేర్చినదంతయు పమనముచేసి వెడలిపోయెను. అతడు విడివిడిదానిని తిత్తిరిపక్షులు గ్రహించెను. తరువాత ఇది "కృష్ణయజుర్వేద మనుషేర లోకములో ప్రచారమునకు వచ్చెను. దీనినే బ్రహ్మ సంప్రదాయ మనికూడ చెప్పుదురు. యజ్ఞవల్క్యుడు గురుని విడిచి బనినవెనుక సూర్యు నారాధించెను. సూర్యుడతని తపోనిష్ఠకు సంకసించి. వాజిరూపమున ప్రత్యక్షమై అతనికి వేదవిద్య ప్రసాదించెను. ఇట్లు సూర్యునిచేత ప్రసాదింపబడి యాజ్ఞవల్క్యునిచే ప్రచారమునకు తేబడిన వేదము శుక్ల యజుర్వేదమనుషేర ప్రసిద్ధమయ్యెను. దీనినే అదిత్య సంప్రదాయమునకు చెందినదని చెప్పుదురు. యాజ్ఞవల్క్యుని పూర్వులు అన్నదానముచేసి "వాజసేని" అని బిరుదుపొంది రట. వాజసనేయుడైన యాజ్ఞపల్క్యునికి. వాజిరూపుడైన సూర్యునిచేత షడ్భాషావేళ లభించుటచేత శుక్ల యజుర్వేదమునకు 'వాజసనేయసంహిత' అనియు, 'మాధ్యందినసంహిత' అనియుకూడ పేర్లువచ్చినవి. ఇది కేవల మంత్రాత్మకము కనుక దీనికి శుక్ల యజుర్వేదమనియు, శుక్లేతరమై బ్రాహ్మణ భాగనమ్మిశితమై యుండుటచేత వైశంపాయనోదితమైన సంహితకు కృష్ణ యజుర్వేదమనియు పేర్లు వచ్చినట్లుకూడా చెప్పుదురు. శుక్ల యజుర్వేదములు ఉత్తరదేశములో హెచ్చు కృష్ణయజుర్వేదములు దక్షిణమున హెచ్చు. వర్ష్య విషయమునుబట్టి చూచినచో శుక్ల కృష్ణ సంహితలకు ఏమంతి అధికమైన భేదము కనబడదు. కానిరచనలో శుక్ల యజుర్వేదము కేవల మంత్రాత్మకము గను కృష్ణ యజుర్వేదము మంత్రభాగముతోపాటు తన్నియామక బ్రాహ్మణ భాగములుకూడ వేరుటచే గద్యపద్యాత్మకముగను కాన్పించును.

సూతసంహిత, బ్రహ్మాండపురాణము. స్కాందపురాణము ముక్తికో పనిషత్తు మున్నగునవి యజుర్వేదమునకు శతాధికముగా శాఖ లేర్పడినట్లు చెప్పును. 'ఏకశత మధ్వర్యుశాఖాః' అని పతంజలి దీనికి సూరుశాఖలున్నట్లు చెప్పెను. చరణవ్యాహములో దీనికి 81 శాఖలు మాత్రమే కలవని వాయు బడెను. కానినేడు మనకు శుక్ల యజుశాఖలు రెండును, కృష్ణ యజుశాఖలు నాలుగుచేరి మొత్తము ఆరు శాఖలకు మాత్రమే సంహితలున్నవి. లభించు చున్నవి. వీనికి తిరిగి కొన్ని ఉపశాఖలున్నట్లు చెప్పుదురు.

ఈ కార్యక్రమాలకు సంబంధించినంతవరకు మునికీప్పుడు లభ్యమగుచున్నవి మాధ్యమిక, కణ్వసంహితలు 2 మాత్రమే. వీనిలో మాధ్యమిక సహిత మిక్కిలి ప్రసిద్ధిము దీనినే 'వాజసనేయసంహిత' అని కూడ పేర్కొందురు ఇది 40 అధ్యాయములు గలది దీనిలో చివరి 15 అధ్యాయములను బౌద్ధాధ్యాయములని పేర్కొందురు అధ్యాయము అన్నియు చేరి 303 అనువాకములుగను, 1976 కండికలుగను విభజింపబడినవి కండికలే మంత్రములు ఈసంహితలోని మొదటి అధ్యాయమునకు ప్రజాపతియు అంతిమాధ్యాయమునకు దండ్య, అధర్వణులను ఋషులుగా చెప్పబడిరి సంహితలో చేర్చుకున్నను 100 అధ్యాయములుగల శతపదబ్రాహ్మణము ఈ సంహితకే సంబంధించును కాణ్వసంహితలో ఈసంహితకే కన్న 111 కండికలు (మంత్రములు) హెచ్చు, అసంహితలోకూడ బిల్వశక్తీయ మంత్రములు కలిపియున్నవి. కాణ్వలొకప్పుడు ఉత్తరప్రదేశములోనుండినట్లు సాహిత్య కాదారములు సాక్ష్యమిచ్చును నేడు దక్షిణదేశములో స్వల్పంగా మున్నట్లు వినికిడి సాయణాచార్యుడు కణ్వసంహితకు భాష్యము వ్రాసెను వాజసనేయమునకు ఉవ్వట వహీధరాదుల భాష్యములు దొరుకుచున్నవి

వాజసనేయసంహితలో అనేక యజ్ఞములు వివరింపబడినవి దర్శపూర్ణ మాసేష్టులు, అగ్ని హోత్రము, చాతుర్మ్యము మున్నగునవి మొదట వర్ణింపబడినవి ఇవిహవిర్యాగములు అమీద అగ్నిష్టోమాది సోమయాగములు వర్ణింపబడినవి, సోమయాగములో సోమలతనుదెచ్చి విద్యుక్తముగా నూరి రసముగ్రహించి, దానిలోపాలు మున్నగునవి కలిపి, ప్రాతర్మధ్యాహ్న సాయం సవనములు జరుపుదురు ఒకేదినములో పూర్తియగు యజ్ఞమునకు 'ఏకాహ' మనిపేరు ఇట్లేసవము, సత్రము మున్నగునవి అయా యజ్ఞస్థితి కాలమునుబట్టి కొన్నిదినములుమొదలు సంవత్సరము, లేదా ఇంకను ఎక్కువ కాలము వరకు జరుగునట్టి యాగములు జ్యోతిష్టోమము, వాజపేయము మున్నగునవి మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన యజ్ఞములు రాజ్యాభిషేకము, రాజసూయము మున్నగునవికూడ ఈసంహితలో వర్ణింపబడినవి రాజసూయంలో ద్యూతక్రీడ, అశ్రుక్రీడవంటి ప్రసంగములు కొన్నియుండను అగ్నిదయన మనుయాగములో 10800 ఇటికలుపేర్చి గరుడాకృతిగా వేదినిర్మింతురు.

దీనికి అధ్యాత్మికార్థముకూడ వివరింపబడినది. శతరుద్రీయము రుద్రయాగమునకు సంబంధించును నసోదారా సౌత్రామణ్యాది యజ్ఞములు కూడ ఈ సంహితలో వివరింపబడినవి సౌత్రామణిలో సురావ్రయోగముకూడా జరుగును పురుషమేధాదులు బిలాద్యాయములలో చెప్పబడినవి. పురుషమేధములో 186వరకు అలంభనము లుండిను కాని ఇవన్నియు ప్రతీకాత్మకములు 'నృత్రాయ సూతం గీతాయ శైలూషం' మున్నగు వాక్యములలో చెప్పబడిన అలంభనములు అనాటివృత్తులను, కళలను వివరించును పురుషసూక్తములో ఈసంహిత మరికొన్ని మంత్రములు అధికముగా చూపును పర్వమేధము, అశ్వమేధము మున్నగు యజ్ఞములు చక్రవర్తులు నిర్వహింపదగినవిగాను, రాష్ట్రీయతా భావనిర్మాణ క్షమములైనవిగాను ఈసంహితలో వర్ణింపబడినవి, ఇందలి 34వ అధ్యాయమునకు శివసంకల్పోప నిషత్తని పేరు 30నుండి 39వరకు గల అధ్యాయములు పితృమేధాది పాకయజ్ఞము అకు సంబంధించినవి అంతిమాధ్యాయమున ప్రసిద్ధమైన ఈశావాస్యోపనిషత్తు వినిపించును సంహితలో చోటుచేసికొనిన ఉపనిషత్తు ఇది ఒక్కటియే సమస్త ఉపనిషద్విజ్ఞానమునకు మూలమనదగిన ఇందలి మొదటిరెండుశ్లోకములు (మంత్రములు) గాండిమహాత్మునికి మిక్కిలి ప్రీయమైన నిత్యానుసందాన శ్లోకములు భగవద్గీతకు వలె ఈ శ్లోకములకు కూడ నేడమిక్కిలి ప్రచార మున్నది ఇట్లే ఉపనిషత్తుతో బ్రహ్మప్రాప్తియే చరమ లక్ష్యమని సూచించు ఈ సంహితముగియును కాణ్వసంహితలో కూడ ఇంచుమించుగా ఇదే శివయములు వర్ణింపబడినవి పాంచరాత్ర గుప్తములకు కాణ్వసంహితలో సన్నిహితసంబంధ మున్నట్లు చెప్పుదురు.

కృష్ణయజుర్వేదమునకు చెప్పిన శాఖలలో నేడు మనకు తెత్తిరీయ మైత్రాయణీ, కఠశాఖకు సంబంధించినంతవరకు సంపూర్ణ సంహితలు లభించుచున్నవి. కపిష్ఠల-కఠశాఖకు చెందిన సంహిత సంపూర్ణముగా దొరుకుచున్నది వీనిలో తెత్తిరీయశాఖ మిక్కిలి ప్రసిద్ధము యాజ్ఞవల్క్యుడు వసునముచేసిన వేదమును ఈశాఖకు 'తెత్తిరీయశాఖ' అని పేరు వచ్చినట్లు చెప్పుదురు. కాని 'అపస్తంబానుక్రిషణిలో' తిత్తిరి అనుబుష్టి పేరొకటి వినిపించును, తిత్తిరివే ప్రచారమునకు తేబడినశాఖ యగుటచే నిది తెత్తిరీయ

మని పిల్వబడెరనికూడ చెప్పుదురు. ఇదిసమగ్రమైన వేదశాఖ అనగా దీనికి సంబంధించి సంతపరకు సంహిత, బ్రాహ్మణము, అరణ్యకము, ఉపనిషత్తు శ్రోతసూత్రములు, గృహ్యసూత్రములు మున్నగు సాహిత్యమంతయు లభించుచున్నది.

తైత్తిరీయసంహిత ఏడుకాండలుగా విభజింపబడినది ఇవితిరిగి 651 అను వాకములుగను, 2198 కండికలుగను విభజింపబడినవి ఇది సాయణుని శాఖ. ఈసంహితకే అతడుతొల దొల్ల భాష్వమువ్రాసెను. ఆదియజ్ఞ మేకాక ఆద్యాత్మ. అదిదైవపరమలైన ఆర్తములుకూడ అతనిభాష్వములో అయా సందర్భముల ననుసరించి వ్రాయబడినవి తైత్తిరీయసంహితకు శాకల్యుడు క్రమపాఠము వ్రాసెను, గాలవుడు పదపాఠము చేర్చెను, కొందరీ పదపాఠమును అత్రేయ విరచితమని చెప్పుదురు ఈ శాఖనుయాయులలో పెక్కుమంది అపస్తంబసూత్రులు ఈసంహితలో మంత్రబ్రాహ్మణములు కలసియుండును. కృష్ణయజుర్సంహిత లన్నింటికిని ఈధర్మము సమానము.

తైత్తిరీయ సంహితలోకూడ ఎన్నోయజ్ఞములు చెప్పబడినవి, పౌరోడాశము, యాజమానము. వాజపేయము, రాజసూయము మున్నగునవి దీనిలోవిస్తరించి వర్ణింపబడినవి వాజసనేయసంహితలోపలి దీనియందను సీసీవాలీవర్ణనమున్నది, ఒకబోటదీర్ఘ రాత్రుల ప్రసంగము గౌరవించును. సుదాసునివృత్తాంతము. పాంచాలకొంతేయాదుల ప్రళయలు వరాహవతార వర్ణనము కాలకంజాసురుని కథ, వండామార్కులచర్చ మున్నగు పౌరాణిక ప్రసంగములెన్నియో ఈసంహితలో వినిపించును. అశ్వమేధము వంటి యాగములు కొన్ని దీర్ఘ కాలికములు. అట్టియాగములలో రాత్రులందు ఇతి హాసపురాణములు పఠించుట విధి, ఇట్టి కథాసముదాయములనుండి కాపాడి యజ్ఞానుష్ఠానము దుత్సాహులుగా నుంచును.

కృష్ణయజుర్వేదమునకు చెందిన వేరొకశాఖ మైత్రాయణిశాఖ దీనికి కలసశాఖ అని నామాంతరమున్నది. దీనిఉపశాఖలలో మను, వరాహశాఖ ప్రసిద్ధములు. మనుస్మృతి పరాహత్యసూత్రము అనునవి వీనికి సంబంధించిన గ్రంథములు. మైత్రాయణీసంహిత మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమై 4కాండలు

54 ప్రపాతకములు, 634 అనువాకములు కలిగి, 2144 మంత్రములతో మున్నది. దీనిలో 1701 వరకు ఋగ్వేదమంత్రములే తిరిగి వినిపించును ఈసంహితలోని ఖిలభాగములో మొదట చెప్పిన యాగములే మరికొంత విస్తరించి వర్ణింపబడినవి

కృష్ణ యజుర్వేదీయ కారకశాఖ పూర్వమొకప్పుడు మధ్యదేశమున మిక్కిలిప్రచారములో నుండినట్లు గ్రామేగ్రామే కారకం కాలపకంబప్రోవ్యతే అనుపతంజలివాక్యము సాక్ష్యమిచ్చుచున్నది. కరసంహితతో శరమిక, మధ్యమిక, ఓరమిక యాజ్ఞానువాక్య, అశ్వమేధాద్యనువచన కాండలని అయిదు ఖండములున్నవి ఈ ఖండములలోని అవంతర భాగములకు స్థానకములని పేరు అవితరిగి అనువచనక, అనువాక మంత్రభాగములుగా విభజింపబడినవి ఈ సంహితలోకూడ పురోడాశ, అధ్వర, పశుబంధ, వాజపేయ, రాజసూయాదులతో పాటు సాపిత్ర, పంచమాడ, స్వర్గదీక్షత, అయుష్యసత్ర, ప్రాయశ్చిత్త, నవసోత్రామణ్యాదులన్నో యజ్ఞ యాగములు వివరింపబడినవి. దీనిలో పురోడాశ బ్రాహ్మణము, యజమాన బ్రాహ్మణము మున్నగు బ్రాహ్మణ భాగములు గోచరించును

చరణవ్యాహము ననుసరించి చరకశాఖలో ప్రాచ్యకరులును, కనిష్ఠల కరులును అంతర్గతులని భావింపబడుదురు పాణిని కపిష్ఠులుడను ఋషని పేర్కొనెను నిరుక్తవాక్యర్త దుర్గావార్యుడు తాను కపిష్ఠల వాసిష్ఠుడనని చెప్పకొనెను. కురుక్షేత్ర ప్రాంతమున కపిష్ఠలను గ్రామముండినటు బృహత్పంహితాదుల వలన తెలియుచున్నది. బహుళ ఈశాఖీయులాప్రాంతమునకు చెందినవారు కావచ్చును ఏదిఎట్లున్నను ఈ కపిష్ఠల కరశాఖకు చెందిన సంహితప్రతి ఒకే ఒకటి మిక్కిలి అసంపూర్ణముగా నేడుదొరుకుచున్నది కారసంహితతో దీనికి చాలాభేదము కనిపించుచున్నది. దీనిలోని స్వరాంకనపద్ధతి కూడ ఋగ్వేదస్వరాంకన పద్ధతిని పోలికాన్పించును,

కృష్ణ యజుస్సంహితలన్నియు ఇంచుమించుగా ఒకేవిషయమును వివరించును. క్రమముమాత్రము భిన్నముగానుండును. ఋగ్వేదమునకువలె

యజుర్వేదమునకు వివరణగ్రంథము లంతగాలేవు. అకారణమున, యజు
స్సూక్తములకు ఋష్యాదులు సరిగా తెలియవు. సూత్రగ్రంథములలో నచ్చ
టన్నట కొందరు కాండర్షులు కేర్పొనబడిరి అట్టివారిలో ప్రాజాపత్య,
సౌమ్య, అగ్నేయ, వైశ్వదేవ, స్వాయంభువాదుల కొందరు ప్రసిద్ధులు అట్లే
సాంహితీ వారణి యాజ్ఞికి మున్నగు దేవతలకూడా క్వాచిక్తముగా చెప్ప
బడిరి, యజుర్వేదములో దేవతాబాహుళ్య మెట్లున్నను, పతి విన్నవిషయ
మును—అది వేతన ప్రాణియైనను, జడపదార్థమైనను—దేవతాత్మగనే భావించి
దానితో సాన్నిహిత్య మేర్పరచుకొను ప్రయత్నము కానవచ్చును. శైవ
వైష్ణవ, సంప్రదాయము లానాటికి స్పష్టముగా నెలకొనినట్లు రూపించును.
ఈ విశ్వమంతటను ఒకేఒక శక్తి, ఒకేఒకఆత్మ నిండియున్నదను విశ్వాస
ముతోపాటు, ప్రాప్తమైనదేదో అది అపరమాత్మ ప్రసాదించినదే అను నిశ్చ
యముకలిగి, ఉత్సాహముతో కర్మాచరణ మొనర్చుచు జీతమును ప్రశాం
తముగా నడుపుకొను పద్ధతి గొవరించును. రాజనూయాశ్వమేదాది యజ్ఞ
ముల ద్వారా రాష్ట్రీయత, దేశభక్తివంటి ఉధాత్తబాపములు ప్రచారమునకు
తెచ్చినట్లు కనిపించును. అనాటి సమాజములో విద్వాంసులు గౌరవింపబడిరి
బ్రాహ్మచారియలు, సుశిక్షితలు అయిన కన్యలే వివాహమునకు యోగ్యులని
యెంచబడిరి. నృత్తగీత వాద్యాది కళలతోపాటు అయా వృత్తులు కూడా
అనాటికెన్నో వెలసినవి. యజ్ఞవిధాన వైవిధ్యముతోపాటు, యజ్ఞాంగము
లును, వాటినిగూర్చి వివరింప సూత్ర వాఙ్మయమును కూడా విస్తారముగా
వెలయపొగినవి.

సామవేదసంహితలు

‘వేదానాం సామవేదోఽస్మి’ అని శ్రీకృష్ణశరణానుడు చెప్పిన గీతా వాక్యము వలన సామవేదమునకుగల ఉత్కృష్టత స్పష్టమగుచున్నది. చాందోగ్యములో ‘సామ్న ఉద్గీధో రసః’ అని చెప్పబడినది. ఉద్గీధ అనగా ఓంకారము. “ప్రణవః సర్వవేదేషు”, “ఓంకారః సర్వవేదాశాం” ఇత్యాది వచనముల వలన ఓంకార ప్రాశస్త్యము తేటపడును. ఇట్లు ఓంకారమూలకమైన దగుటచేతనే సామవేదము వేదముల కెల్ల తలమానికము వంటిదని భావింపబడుచున్నది. ‘సామాని యోవేత్తి సవేదత త్వమ్’ అని సామ మెరిగినవానికే తత్త్వజ్ఞాన మబ్బునని చెప్పబడినది. ఋగ్వేదములో పలువోట్ల సామము ప్రశంసింపబడినది వైరూప, బృహత్, రైవత, గాయత్ర, భద్రాది సామములు కొన్ని ఋగ్వేదముతో పేర్కొనబడినవి. యజుర్వేదములో రథంతర, వైరాజ, వైఖానస, వామదేవ్య, శాక్వర, రైవత, అభీవర్తాది సామములు పేర్కొనబడినవి. ‘ఋవం సామయజామహే’ అని అభర్వవేదము కూడ సామమును కీర్తించినది. ఐతరేయమున నైధస, కారవ, యథాజయ, అగ్నిష్టోమియ సామములు స్మరింపబడినవి. ‘నసామ యజ్ఞోభవతి’ అని సామము లేనిదే యజ్ఞమే లేదని చెప్పబడినది.

సామవేదములోని మ శ్రమలు నూటి, 95 పాళ్ల వరకు ఋగ్వేదము నుండి గ్రహించినవే ‘ఋచి అధ్యూథం సామ’ అని ఋక్కులనే ఆధారముగాగొని సామము లేర్పడుటచే చాందోగ్యమున వీనికి పరిపత్నిభావ మూహించబడినది. బృహవారణ్యకములో ‘నా చ అమశ్చేతి తత్ సామ్నః సామత్వమ్’ అని ఋక్కులపై గాంధారాది స్వరములు వేర్చినందున సామ మేర్పడు ననియు కనుకనే అది సామము, అనగా గామ, అని పిల్చబడు ననియు చెప్పబడినది. ‘గీతిషు సామాఖ్యా’ అని జైమిని గేయమంత్రములకే సామమును పేరు వర్తించునని చెప్పెను.

వేదవ్యాసుని వద్ద మొదట ఈ సామవేదమును జైమిని చదివెను. అతని వద్ద నుండి మిది అతని శిష్యప్రశిష్యులకు సక్రమము చెను. శిష్యుల హుళ్యము శాఖాబాహ్యము కు తావిచ్చుచుది సహస్రశాఖలుగా విస్తరిల్లెను. ఒకప్పుడు దీనికి ఉదీచ్యప్రాచ్యగోబ లని రెండు ముఖ్యశాఖాభేదములుండెను కాని నేడు సామవేదము దాక్షిణాత్యప్రతీచ్యశాఖానుయాయులుగనే కాన్పిం

కురు, శాఖలు కూడ మూడే మిగిలినవి. వానిలో కొఠమశాఖ గుజరాతులోని నాగర బ్రాహ్మణులలో నిలిచినది. రాణాయణీశాఖ మహారాష్ట్రములోను, దక్షిణమున రామేశ్వర ప్రాంతమునను మిగిలినది. జైమినిశాఖ కర్ణాటకమున ప్రచారములో నున్నది. ఈ మూడిటి సంహితలును అచ్చయినవి.

కౌఠుమీయసంహితకు సాయణాచార్యుడు బాష్పమువ్రాసెను. ఈ సంహిత పూర్వార్చికమనియు ఉత్తరార్చికమనియు రెండుభాగములు. పూర్వార్చికమునకు ఛందసీ, భాందసీకా అని కూడ నామాంతరములున్నవి. ఇది 6 ప్రపాఠకములుగా విభక్తమయినది. ప్రతిప్రపాఠకమునకు రెండ ధ్యాయములు (అర్థములు)ను అవి తిరిగి (కొన్ని ఖండములు) ఛందోదేవ తానికము ననుసరించి సంకల్పము చేసిన పదేసి మంత్రములుగను విభజింపబడెను. మొదటి అయిదు ప్రపాఠకములును అగ్నేయ ఇంద్ర పవనాన వర్షము (సామము) లకు సంబంధించును. అరవప్రపాఠకములో అరణ్యక పర్వము (సామము) లున్నవి. ఉత్తరార్చికము కూడ 9 ప్రపాఠకములుగను 29 అధ్యాయములుగను విభజింపబడినది. దీనిలో దశరాత్ర, సంవత్సర, ఏకాహ, ఆహార, నత్ర, ప్రాయశ్చిత్త, క్షుద్రభాగములు వర్ణింపబడినవి. రాణాయణీయ సంహిత కూడ ఇదే పద్ధతిలో పూర్వార్చికము 6 ప్రపాఠకములుగను, ఉత్తరార్చికము 9 ప్రపాఠకములుగను విభజింపబడెను. ఉత్తరార్చికములో మొదటి అయిదు ప్రపాఠకములకు రెండేసి అర్థములను చివరి నల్గి-టికి మూడేసి అర్థములును ఏర్పడినవి. ప్రతి అర్థమును కొన్ని దశ తులు (ఖండములు)గా విభజింపబడెను. పూర్వోత్తరార్చికములు రెండిటిలోను గల 1824 మంత్రములలోను కొన్ని మంత్రములు పునరుక్తములై వినిపించును. ఇంచుమించుగా మంత్రములన్నియు ఋగ్వేదములోనివే. 75 వరకు కౌఠుమీలో ఋగ్వేదీయగాత్ర సంహితలో లేని మంత్రములున్నవి. కౌఠుమశాఖలోనే తాండ్యశాఖ అంతర్గతమనియు, తాండ్యబ్రాహ్మణము దీనికి సంబంధించినదినియు చెప్పుదురు. రాణాయణీయములో ఉచ్చారణభేదము గోచరించును. కౌఠుమీలో హా ఉ. రా అని ఉచ్చరించినవి ఇంద్రలో హా పూ, రా యీ అని ఉచ్చరింపబడును సౌత్యాముగ్రిశాఖ దీని అవాంతరశాఖ దీనిలో హ్రస్వ ఎ ఓ అక్షరములు వినిపించును. జైమినియసంహితలో కౌఠుమీయ సంహితలోకిన్న మంత్రములు తక్కువగా నున్నను గానములు ఎక్కువగా కనిపించును. తలపకారి దీనికి అవాంతరశాఖ కేరీనిపాతు ఈ సంహితలను సంబంధించును.

సామసంహితలన్నియు, అర్చికము లనియు, గానము లనియు రెండు విధములు ఋక్కులకే అర్చికమని పేరు కాగా, అర్చికములలో సామ గానమున శ్రుపకరించు మంత్రము లన్నియు సంగ్రహింపబడినవనియు, గాన సంహితలో అవే మంత్రములు. గేయరూపములో సంతరింపబడిన వనియు తెలియఁగును. సామగానము 4 విధములు. (1) గ్రామగేయగానము. ఇది గ్రామములో పాడిగినది దీనిని వేయిగానమనికూడ పేర్కొందురు (2) అరణ్యగేయగానము. ఇది అరణ్యములో పాడదగినది. గ్రామగేయ, అరణ్య గేయములకు ప్రకృతిగానములని వ్యవహారము దీని ననుసరించి (3) ఊహ గానము, (4) ఊహ్యగానము అనునవి వికసించును మొటిరెండును పూర్వార్చికమునకును వివరిరెండను ఉత్తరార్చికము కు స.బ.ధించును. సామగాన విధానము ఉత్తరార్చికములో కొంత వివరింపబడినది. ఋక్ ప్రాతిశ్ఛాఖ్య, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణ, సామవిధాన బ్రాహ్మణ, పుష్పనూత్ర, సామనూత్ర, శారదశిక్షాదులలో మరికొంత విస్తారముగా ఈ విషయము వరింపబడి ది.

నారదీయశిక్షలో సామస్వరములు 7 చెప్పబడినవి అట్లే గ్రామ ములు, 21 మూర్చనలు, 49 తానములు పేర్కొనబడినవి. సామసప్తస్వర ములు వేణువులో వరుసగా 'మ గ రి స ని ధ ప' అను స్వరములకు సరిపోవును. సామగాన పాఠములలో స్వరములు 1 నుండి 7 వరకు అంకె వేసి చూపబడును. ఉచ్చైస్తారమును స్వరము 11 అంకెతో చూపబడును సామ మంత్రములతో స్వరవిహీనులుండు పద్ధతి దీనికి భిన్నము. గాన భాగములో సంగీతానుకూలముగ వేసిన మార్పులు సామవికారములని పిలువబడును. అవి ఈ క్రింది పద్ధతిలో అరు విధములుగా నుండును.

- (1) వికారము — 'అగ్నే' అనుటకు బదులు 'ఓగ్నాయ' అనుట
- (2) విశ్లేషణము — 'వీతయే' అనుటకు 'వోయితోయాయ' అనుట.
- (3) వికర్షణము — 'యే' అనుదానిని 'యా 2, 3, 4, 5, అని పొడిగించుట.
- (4) అభ్యాసము — 'తయే' అనుచోట 'తోయాయ, తోయాయ' అని రెండు సార్లు పలుకుట
- (5) విరామము — 'గృణానో హవ్యదాతయే' అను పదమును 'గృణా నోహ, వ్యదాతయే' అని విడిచి వ్రేలుట

(6) స్తోభము — ఓం, హేవావా, హేవు, అ, మన్నగు నవి శ్లోకపదములుగా చేర్చిపాడుట.

సామగానములో పదములు వివిధ చదువులప్పుడు భిన్నముగాని. అరముగాని గమనింప. 'సామవేదే గీత ప్రధానే' వ్యతిష్కర్తో నాద్రీయతే' అని సామగాన ప్రసంగములో అర్థముతో నిమిత్తములేదని స్పష్టముగా చెప్పబడినది. ఛాందోగ్యములో సామగానము హంకార, ప్రస్తావ, ఆది, ఉద్గీత, ప్రతిహార, ఉపద్రవ, విధనభాగములు కడగా చెప్పబడినది. హంకారము ఓంకారకులము ప్రస్తావమనునది ఆరంభగానము దీనిని ఋత్విజుడారంభించును ఉద్గీత ఓంకారము. దీనిని ఉదాత పఠించును. ప్రతిహారమనగా రెండింటిని కలుపునది యని అరము దీనిని ప్రతిహార చదువును. ఒకప్పుడిది రెండుగా విరిచి చదువుదురు. అందొక భాగమునకు ఉపద్రవమని పేరు. దీనిని ఉదాతగానము చేయును నిజమనునది మంత్రములోని అంతిమ భాగము ఓంకారము దీనిని ఋజులు ప్రస్తోత, ఉదాత, ప్రతిహార ముగ్గురు చదువుదురు. 'అగ్ని ఆయాహివీతయే' శత్యా 'గో గల మంత్రము పై విధముగా గానము చేసినప్పుడు ఈ క్రిందిచూపిన విభాగపద్ధతిలో గోచరించును.

ఓం అగ్ని (ప్రస్తావము).

ఓం ఆయాహివీతయే, గృణానోహ వృదాతయే. (ఉద్గీత)

నిహేతా నత్వి బర్హిషి ఓం. (ప్రతిహారము).

నిహేతా నత్విబ. (ఉపద్రవము).

ర్హిషిఓం. (విధనము).

ప్రతి మంత్రమును మూడుసార్లు చదివి గానము చేసి పూరి చేయుదురు. ఈ గానములో కృష్ణ, ప్రధమా, ద్వితీయా, చతుర్థి, మంద, అతి స్వార్థ అనులయలు పాటించబడును. దుందుభి, వేణువు, వీణ వంటి వాద్యములు కూడ ఉపయోగింతురు. ప్రతిభందమును సేవనముగా మార్చి గానము చేయబడను. కాని సంహితలో ఉన్న మంత్రము లన్నిటికిగానము చెప్పబడలేదు యజ్ఞములో హేత గానము లేని కేవల మంత్రములు చదివి, ఆయా దేవతలను స్తుతించును. 'అప్రగీతమంత్రసే ద్యాస్త్రుతిః శత్రం' అని ఈ విధమైన (గానము లేని) మంత్రస్తుతిని శత్రువును కెర వ్యవహరింతురు. ప్రగీతమంత్రసే ద్యాస్త్రుతిః స్తోత్రం అని గానము క్తమైన మంత్రస్తుతిని స్తోత్రమందురు. దీనిని ఉదాత గానము చేయును.

స్తోమములను పేర స్తుతి భేదములు 6 వరకు చెప్పబడినవి. త్రిపుతే పంచ దశాదులైన యీ స్తోమములు తృత (మూడేసి మంత్రములుగల సూక్తము) మీద ఏర్పడును. తృతను మూడుసార్లు చదివి ప్రతి పర్యాయమును సామ గానమును అవృత్తి చేయుచుందురు. ఈ విధముగా అవృత్తి చేసినగానము విష్ణుతి (విశేషస్తుతి) అని పిలువబడును సామగానములో ఉద్ధాతకు ప్రస్తోత ప్రతిహారాదులు సహాయకులుగా వ్యవహరింతురు. స్తోభగానమునకు వేరే సహాయకులుండరు.

నాలుగు వేదములకు నాలుగు ఉపవేదములున్నవి 'తత్రర్వేదస్య ఆయుర్వేది ఇపవేదః, యజుర్వేదస్య ధనుర్వేదః, సామవేదస్య గాంధర్వ వేదః అథర్వవేదస్య శత్రుశాస్త్రాణి' ఇత్యాది వచనముల ననుసరించి సామ వేదమునకు గాంధర్వము ఉపవేదముగా చెప్పబడును గాంధర్వమనగా గాన కళ ఛాందోగ్యములో ఘోర అంగిరసుడను ఋషి దేవకీపుత్రుడైన శ్రీకృష్ణునికి వేదాం విద్య ఉపదేశించినట్లు చెప్పబడినది. శ్రీకృష్ణుడివిద్య నుపాసించి బాలిక్యగానమును వెలుబురిచెననియు, అది యాదవులలో ప్రచారమందిన దనియు, మురళిపై కృష్ణుడి గానమునే వినిపించెడివాడనియు చెప్పుదురు ఏని ఎట్లున్నను సామవేదము గానకళకు మూలమనుట తథ్యము. సామనైవ స్వరములకు జేబువుపై నూదబడు స్వరస్థాయి విన్యాసముతో గల పోలికలు నారదీయశిక్షాదులలో వివరింపబడినవని ముందు వ్రాసెతిని. కాని నేడు సామ గానము చేయువద్దతిలో ఈ స్వరములు సుస్పష్టముగా తెలియవు. శాస్త్రము నకును వ్యవహారమునకును కొంత ఎడమున్నట్లున్నను, అది సంప్రదాయ భేద మూలకమని అంగీకరించి వ్యవహారమే బలీయమని చెప్పుదురు.

యజ్ఞములో స్తోమపానమెంత రుచ్యమో సామగాన మంత మధురము దేవతాస్తోత్రపరముగా ఆయా సామములు గొంతెత్తి పాడుచున్నప్పుడు ఉద్గాత్రాది ఋత్విజుల ఉత్సాహము సభికులకునుకూడ ఉత్సాహపరచుచుండును. ఒకాదొకరసాత్మకమొ వాతావరణము యాగౌలయం దంతటను నెలకొనును ఈగానరసమునకు స్తోమరసముచేయూత ఇచ్చినట్లుండును. యజ్ఞములోస్తోమ హరణాది ప్రసంగములు చాల రసవంతములు, స్తోమమనునది ఒక లత. ఋగ్వేదములో ఈ లత మూజవానపర్వత ప్రాంతమునను కురుక్షేత్రము లోని శర్యణావత్ ప్రదేశములలోను దొరకునని చెప్పబడినది. ఇది నదీ తీరములలో నాచువలె పెరుగునట, పర్వతప్రాంతములలో లతవలె పెరుగు

నట. దీనికి పర్యతావృధ, గిరిష్ట మున్నగు పేర్లు చెప్పబడినవి. చంద్రునితో సామ్యము చెప్పి చంద్రకళలతో పాటు పెరుగుచు తరుసుచు నుండు అకులు గలదిగా వర్ణింపబడినది. కొందరిది అరటి దుంపవంటి దుంప అనియు, లతగా ప్రాకుననియు, నీటిలో తేలుననియు, దీనికి 15 అకులుండుననియు, అచర్మపరుల కిది కనబడదనియు చెప్పుదురు నిజమునకిది యీనాడు కనబడదు, ఆపస్తంబునివాటికే ఈలత దేశములో మృగ్యమైనట్లున్నది అతడే దీనికి అనుకల్పములు బెప్పెను. ఈ అనుకల్ప విధి ననుసరించి యీనాటి యజ్ఞములలో సోమలతకు మారుగా కారుగచ్చనో తిప్పతీగెనో వాడుదురు.

సోమయాగములలో సోమాహరణమే ఒక పెద్ద కలాపము సోమాహరణ సూక్తములకు సాపర్ణ సూక్తములవిషేషః సోమలతను అధ్వర్యుడును యజమానియు కొందురు. దానిని 31 అంశములపొడవు, 18 అంగుళముల వెడల్పు గల అభిషేకాఫలకముమీద కృష్ణాజినముపరచి, దానిపైనుంచెదరు. అమీద దాని నభిషేకించుచు నీటితో తడుపుచు నాలుగు శిలాయంత్రములతో నూరుదురు, తరువాత దానిని అహవనీయపాత్రలో వేసి నీరు ఓడ్చి లతను పిండి నీళ్ళలో కలుపుదురు; కనవుతీపిన లతకు 'ఋజీవ' అని పేరు. దీనిని దశాపవిత్ర వస్త్రములో మూటగట్టినట్లు కట్టి రసముధారగా పడునట్లు వడియగట్టుదురు, ఈ విధముగా పిండినరసము ముందు దేవతలకిచ్చి హోమముచేసి షషట్కారములు చెప్పుదురు: ■ మీద హోమావశేషమును ఉద్గ్రాత, యజమాని, బ్రహ్మ, పహస్రకుడు గ్రహింతురు. అయా దేవతల కర్పింపనపుడు సోమరసమును పాలు, పెరుగు, నేయి, సువర్ణరజము మున్నగువానితో కలిపి అర్పించెదరు. యజ్ఞదినములలో ఈ కలాపము దినమునకు మూడు సార్లు జరుపుదురు. సోమరసమును మధువనీ, మధుమత్ అగ్ని, పీయాషమనీ వ్యవహరింతురు. అయా వస్తువులు కలిపినపుడు దీనిని అశిర, గవాశిర, యవాశిర మున్నగు పేర్లతో వ్యవహరింతురు.

సుశ్రుతములో సోమరస భేదములు ఇరువది నాలుగు వరకు వేదోక్తములుగా వర్ణింపబడినవి ఇది సుశ్రుతపాత్రలో త్రాగవలసినదిగా చెప్పబడినది దీనివలన హస్తోత్సాహమునలేకాదు బ్రహ్మజ్ఞానోదయము సకలకూలింపు స్వస్థతకలుగునని వివరింపబడినది ఇది అమృతము. చివర బుద్ధియు నిర్మలజ్ఞానమును దీని ఫలములు, సురదుర్మర.

పలములు సురదూర్మద అది నిందనీయము. సౌత్రామణివంటి యాగములలో సురాక్షయోగము కూడ విధించబడినను, సురకన్న సోమముత్కృష్టమనియు, అది మత్తు కలిగించుననియు, ఇది విత్తస్వాస్థ్య విచ్ఛిన్ననియు తెలియజేయు మంత్రములు ఋగ్వేదములో పఞ్చచోట్ల కన్పించును. పైగా ఆధ్యాత్మికముగా ఆర్థము వివరించునపుడు సోమరసమునకు నిర్మలజ్ఞానము, బ్రహ్మనంద రసము మున్నగు సాంకేతికార్థములు గ్రహింతురు.

సోమవేదము ముఖ్యముగా యజ్ఞప్రయోగమునకే ఏర్పడినట్లుండును. దీని మంత్రములన్నియు ఋగ్వేదమునుండి గ్రహించినవే గానమే దీని సొంతము అయినను ■ గానము ప్రణవనిర్భరమై అత్పరిణామమై తదేకా లంబనమై వెలయుచుండుటచేత సామము సర్వోత్కృష్టమైన విద్యగా భావిం పబడుచున్నది ఛాందోగ్యమున సామసారమగు ఉద్గీధవిద్య, ఆధ్యాత్మిక, అధిదైవిక, ఆదిబౌతిక, సంపదలకు మెరుగు సమకూర్చినదిగా వర్ణింపబడి నది. సోమయాగములో సోమదేవతాకమైన మంత్రము లెన్నియో సామవిధా నము ననుసరించి గానము చేయబడును. బహిష్పవమానాది సూక్తముల వంటి (ఋత్విజులందరు సామూహికముగా గానము చేయునట్టి) ప్రసంగము యజ్ఞములలోవలె దర్శ, పూర్ణమాసాదులలో కలగవు ఇట్లే యజమానికి వ్యక్తామూర్తము లొనగూర్చుటకై, ఆయా దేవతల నుద్దేశించి తత్తత్ స్తుతిపర ములైన సూక్తములు గానముచేయుదురు. ఒక్కొక్క దేవత కొక్కొక్కవిధమైన స్తోభాక్షరములు ప్రయోగించుదురు. గానముచేయు ఋత్విగ్విభేదము నను సరించి ఇట్టి సామ స్తోత్రములను ప్రస్తాపభక్తి, ఉద్గీషభక్తి, ప్రతిహారభక్తి అనికూడ వ్యవహరింతురు సామము దేవతలకు ప్రీయమైనది. లోకవ్యవ హారములోకూడ సామమనగా ప్రీయముపలుకుట, నయము సమకూర్చుట అనియే అర్థము. శ్రుతికూడ 'యత్ ఖలు సాదు తత్ సామ' అని ఏది సాధువో అనగా ఏది శభావహమో శోభనమో అదియే సామమని క్రిందినది

అధర్వవేద సంహితలు

వేదచతుష్టయములో అతిమము అధర్వవేదము. ఇది ఆముష్మికముతో పాటు ఐహికమునకుకూడ సమప్రాధాన్యమిచ్చునట్టి వేదము. ధర్వశబ్దమునకు కుటిలత అని అర్థము. ■ ఐటిలమై, సహజమై ఐహికాముష్మికోపయోగియైన ప్రవృత్తి నుద్బోధించుటచేత ఈ వేదమునకు అధర్వవేదమని పేరువచ్చినది. పరబ్రహ్మప్రాప్తి కిది ఋజుమార్గము నెరిగించును యజ్ఞములలో ఇది బ్రహ్మగారి వేదము. శాంతి పాష్టిక క్రియల కిది మూలము దీనిని అధర్వాంగిరసులు దర్శించిరట. ■ కారణమున దీనికి అధర్వాంగిరసుని వేరొక పేరు. అట్లే భృగ్వాంగిరసునికూడ దీనిని వ్యవహరింతురు. భృగువు అంగీరసుని శిష్యుడట! గోపథ బ్రాహ్మణములో ఆ యీ పేర్లతో పాటు దీనికి బ్రహ్మవేదమను పేరుకూడ చెప్పబడినది.

వేదవ్యాసుని శిష్యులలో నుమంతు డనునాత డీ వేదము నభ్యసించెను. అతని శిష్య ప్రశిష్యులచే ప్రచారమునకు వచ్చి ఈ వేదము తొమ్మిది శాఖలుగా విస్తరించెను. కాని యీ నాడు మర కీ వేదమునకు సంబంధించినవి శౌనక, పిప్పలాదశాఖలు రెండుమాత్రమే మిగిలినవి పిప్పలాద సంహిత ఒకే ఒక ప్రతి కాశ్మీరములో లభించినది. అదికూడ అనమగ్రము, పిప్పలాదు నిప్రశంస ప్రశోపనివత్తులో కనిపించును. ఈ శాఖకు ఇరువది కాండలు కలవనియును దీని బ్రాహ్మణము ఎనిమిది అధ్యాయముల గ్రంథమనియును తెలియుచున్నది. కాగా ప్రచారములో మన్నశాఖ శౌనకశాఖమాత్రమే.

శౌనక శాఖీయులైన బ్రాహ్మణులు గుజరాతు మహారాష్ట్ర ప్రాంతములలో ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. గోపథబ్రాహ్మణ మీ శౌనక సంహితకే సంబంధించును. శౌనక సంహిత 20 కాండలు 732 సూక్తములు 5987 మంత్రములు కలిగి మంత్రసూక్తములన్నియు ఒక నిర్ణీతమైన క్రమములో సంగ్రహించినట్లు కాన్పించును. ఇందులో 1200 వరకు ఋగ్వేద మంత్రములే తిరిగి వినిపించును. సోమయాగమునకు ఉపకరించు మంత్రములెన్నియో దీనిలో చేర్చబడినవి. ఇరువది

యవకాండలో ప్రసిద్ధమైన సంతాపసూక్తము గోచరించును కుమం నామ కుత్సితం భవతి యత్ తత్ తపతి తస్మాత్ కుంతాపః' అని యీసూక్తము సమస్త కుత్సితాపహారకమని చెప్పబడినది యజ్ఞములలో ఈ సూక్తమును విధిగాపరింతురు దీనిలో పరిషత్తుగాజు మున్నగువాని ప్రశంసలెన్నో విని పించును కొందరీ వేదమును క్షతవేదమనికూడా పిలుతురు. సంగ్రామం శత్రుజయము రాజవారణము, అభిషేకము, దుందుభివంటి వాహ్వానప్రశంస వాటిస్తోత్రాలుమున్నగు విషయాలెన్నో క్షుతధర్మ రాజకర్మలకు సంబంధించినవి ఈవేదములో గర్వింపబడినవి రాష్ట్రీయ భావములెన్నోచోట్ల వెల్లడింపబడినవి పృథ్వీసూక్తములో భూదేవిని మాతృరూపములో దర్శించి తద్వాత్సల్య మాశింపబడినది.

అధర్వసంహితలో అరంభకాండలు తొమ్మిదింటివరకు ఎన్నో, చైవ జ్యసూక్తాలతో నిండికనిపించును. వీనిలో శ్వేతకుంభ పలితరొగము, శీత జ్వరము కానశ్వాస శ్లేష్మరోగములు, బాలగ్రహపీడలు, రాజయక్ష్మవంటి మహావ్యాధులెన్నిటికో మంత్ర తంత్రావధ ప్రక్రియలు వర్ణింపబడినవి. దీనిలో రోగనిదానముకూడ చెప్పబడినది. జ్వరము ఋతుసంబందియని, క్రిములు రోగవ్యాప్తికిమూలమని, సూర్యకిరణ ప్రసారమారోగ్య వర్ధకమని విషన్య విషమోషధమ్మను సూతనత్యమని, ఓషధులతోపాటు మణులు మంత్రములుకూడ రోగాపహారు అని వర్ణించిన ఆయాసూక్తములు శత్రువికిత్స శత్రువికిత్స దంత నేత్రనాసికచిత్సలకు ప్రత్యేకముగా సంబంధించినవి. రోగనివారణకు వలెనే శత్రు, గహ భూత, ప్రేత, పిశాచ పీడానివారణకు కూడ ఈవేదము మంత్రతంత్ర, అభిచారిక క్రియాకలాపం లెన్నో సూచించును

ఔషధప్రక్రియలు, అభిచారిక తంత్రములు మాత్రమే కాక శాంతి హింసక క్రియలు, రక్షాసూత్రదారణాదులు, ఉపనయన చౌలాది సంస్కారముల హలకర్మ, బీజవాపనము, వృష్టివాణిజ్యము మున్నగునవెన్నో ఈవేదములో వర్ణింపబడినవి జ్ఞాతాజ్ఞాతదోష నివృత్తికా చరింపవలసిన ప్రాయశ్చిత్తాలు, అనాటి శకునాలు, అవారవిశ్వాసాలు మున్నగునవెన్నో ఈ వేదమువలన తెలియను ఇంతగా ఈప్రక్రియలు వివరించినందుననే రాజపురోహితులకి

వేదము విధిగా తెలిసి యుండవలెనని చెప్పబడినది. దేశశాంతికి, రాష్ట్రరక్షణకు, రాజ్యాభివృద్ధికి రాజహితమునకు వలసిన శాంతి, సౌమికక్రియలు యథావిధిగా నిర్వహింపదగిన వాడే రాజు పురోహితుడుగా మండదగుననిదీనిభావం తదనుకూలముగనే రాష్ట్రీయత, సామ్రాజ్యనిర్మణము, తద్రక్షణము, రాజసూయంవంటి వానిప్రశంసలెన్నో ఈవేదములో గోచరించును అట్లే ఈవేదము 12వ కాండములో వృధీసూక్తమున్నది ఇదిదేశభక్తి ప్రపూర్ణ మైనసూక్తం దేశము, రాష్ట్రము, సమాజము అనునవేకాక గృహము భూమి, పశుసంపదమున్నగునవికూడ ఈవేదములో సమాన ప్రాధాన్యముతో వర్ణింపబడినవి గో సూక్తములో గోవులు, వానిమహాత్మ్యము వివరింపబడినది, గొవ్వలెల్లరకు పరణీయములని చెప్పి,

“వశామేనా మృతమాహుః వశాం మృత్యుముపాసతే ।

వశేదు సర్వమథవత్ దేవా మనుష్యా అసురాః పితరర్పయః

అని వశాగౌసూక్తములో వర్ణింపబడినది,

ఇట్లే శ్రీలనుగుర్చిచెప్పిన సూక్తములలో పతిప్రేమ పుత్రప్రాప్తి, పుత్రరక్షణము, సపత్నీవిజయము మున్నగు విషయములతోపాటు వశీకరణము మోహనము, మారణమువంటి తంత్రములకూడ వర్ణింపబడినవి, ఈ విషయములుకొన్ని ఈనాటి నాగరికతకు రుచింపవు అయి విధమైన అభిచారిక మంత్రములందుటచేత కొందరీ వేదమారానార్య సంస్కృతి సమ్మేళనమునకు ఫలితముగా వికసించినదని చెప్పుదురు. మరికొందరిది రచనలో అర్వాచీనమైనను వర్ణ్యవిషయములనుబట్టి ఋగ్వేదముకంటె ప్రాచీనమైన నాగరికతకు సంబంధించినదిగా చెప్పుదురు. కాని శ్రీలను గౌరవించుటలోగాని వారికి గృహస్థాశ్రమములో తగినంత ప్రాధాన్యమిచ్చుటలోగాని ఈవేదము ఋగ్వేదమున కేమాత్రము తీసిపోదు అడువిడ్డకు కన్యాధనవిచ్చు ఆత్మవారింటి కంపుచుచేయునట్టి ఉపవేళములో —

“యథా సింధుర్నదీనాం సామ్రాజ్యం సుషవే వృషా

ఏవా త్వం సమ్రాజ్యేధి పత్యురస్తం పరేత్యవ అని చెప్పిన

వాక్యములు 'సమాజ్ఞీ శ్వశరో భవ సమాజ్ఞీ శ్వశువాం భవం' ఇత్యాదిగా చెప్పిన ఋగ్వేదమంతమును జ్ఞప్తికి తెచ్చినట్లుండును. సామాహనుష్మి ఋక్ త్వం ద్యౌరహం పృథివీత్వం' అనినరుడు కన్యను వరించును. 'దీర్ఘాయురస్తు మే పఠిర్జివాతిశరదః శతమ్' అని వసువు ప్రార్థించును. 'ఇహేమా వింద్ర సంనుద బక్రవాకేవ దంపతీ' అని బంగుమిత్రు లాశీర్వదించురు, ఈ ధర్మము లేనాటివైనను నిత్యసూతనములును చిరంతన మాంగలికములును, పమాజహితాపాదకములును ననుట తథ్యము,

అధర్వవేదములో బ్రహ్మచర్యముకూడ ప్రశంసించబడినది అవి మృత్యుంజయ మనియు, అభివృద్ధిమూలక మనియు, చెప్పబడినది,

బ్రహ్మచర్యేణ తపసా దేవా మృత్యుమవాధ్నుత |

३౦౮౦౮ బ్రహ్మచర్యేణ చేవేభ్యః స్వరాభవత్ ||

అని దాని మాహాత్మ్య ముగ్గడింపబడినది, ఈవేదములో ౧౪ కాండ మున మృత్యుంజయ సూక్తమును ౧౪ కాండమున మధుకశాషదీ సూక్త మును గోచరించును. వివాహ సభాజయాది వివిధ విషయములతోపాటు దీనిలో ఉత్తరక్రియలకు సంబంధించిన విషయములుకూడ చెప్పబడినవి.

ఈ వేదములో నక్షత్రములను కృత్తికనుండి యారంభించి లెక్కించు పద్ధతి గోచరించును కాలమున కిందు మిక్కిలి ప్రాధాన్య మియబడినది. కాలమన్నిటికిని మూలబీజము. అదే ప్రపంచమున కధిష్ఠానము మనః ప్రాణనామమలా కాలములోనే సమాహితమగునట్టివి. కాలమే ఈశ్వరుడు. ప్రజాపతికి పిత

కాలే తపః కాలే జ్యేష్ఠః కాలే బ్రహ్మ సమాహితమ్

కలో హ సర్వస్యేశ్వరో యః పితాసీత్ ప్రజాపతే ||

అధర్వవేదము 13వ కాండలో రోహితుని వర్ణనమున్నది, అది సూర్యునికి ప్రతీకమని చెప్పుదురు.

స్కంధ ఉచ్ఛిష్టసూక్తములలో ఈవేదము పరబ్రహ్మస్వరూపమును ప్రకారాంతరముగా చర్చించును. పరమతత్త్వమున కాదారభూతమైనదేదో

అదియేస్కంభము అది యీవిశ్వమునకేకాదు బ్రహ్మకేకారణము, అదిజ్యేష్ఠ బ్రహ్మ. భూమి, అంతరిక్షము, ఆకాశము, అగ్ని, సూర్యుడు, చంద్రుడు వాయువు అన్నియు దానిలో అంతర్భూతములు అది అత్యంతో ఐక్యతనంది యుండు తత్త్వము. ఉచ్చిష్టమునగా శేషించినది దృశ్య ప్రపంచమునగల నామ రూపాత్మకతత్త్వములన్నింటిని "నేతి నేతి గా తర్కించి నిషేదించుచు పోయినచో వివరకేది శేషించునో అదిఉచ్చిష్టము అదియే బ్రహ్మము ఈ జగత్తు వేదపురాణములతోను ప్రాణాపానచక్ష శ్రోత్రాదులతోను కూడ ఉచ్చిష్టమునుండియే వెలువడును.

యచ్చ ప్రాణతి ప్రాణేన యచ్చ పశ్యతి చక్షుషా।

ఉచ్చిష్టాజ్జిరే సర్వే దివి దేవా దిలి శ్రిత ॥

అధ్యాత్మతత్త్వ విచారముతోపాటు అశ్రమచతుష్టయ వివరణము కూడ అధర్వములో నున్నది, అచ్చటవృట కొన్ని దార్శనిక సూక్తములు గద్యలో కూడనున్నవి. ఒకచోట సాంఖ్యయోగ వేదాంత బౌద్ధదర్శనము లన్నిటికిని మూలమనదగిన మంత్రము కాన్పించును.

అసతి సత్ ప్రతిష్ఠితం సతి భూతం ప్రతిష్ఠితం ।

భూతం హి భవ్య అహితం భవ్యం భూతే ప్రతిష్ఠితమ్

తదేవ విష్ణో బహుధా వీర్యాణి త్వం న నృణాః ।

పశుభిర్విశ్వరూపై సుథాయాం మా దేహి పరమే వ్యోమన్ ॥

అధర్వవేదములోని కొన్ని సూక్తములకు వ్రాత్యసూక్తములని పేరు వ్రాత్యులనగా సంస్కారలోపమునకు గురియైన వారని అర్థము, అవాటి సమాజములో సంస్కారము లోపించినవారు కొందరుండిరని తాండ్యబ్రాహ్మణాదులలో అన్యత్రకనిపించు వర్ణనలు సాక్ష్యమిచ్చును. కాని నియమ రాహిత్యము బ్రహ్మపదార్థమునుకూడ సూచింపగల తత్త్వము. పరబ్రహ్మ నియమాతీతుడే కనుక అతనికి సంస్కారలోపము వర్తింపదు వ్రాత్యోవా ఇదమగ్రజనీత్ అని ప్రారంభించి సూక్తము ఋగ్వేదములోని హిరణ్యగర్భ సూక్తమును చట్టున స్మరణకు తెచ్చును. ఏది ఎట్లున్నను ఉపనిషద్వేదాంతమున కిదిభూమిక అనిమాత్రము తోచకమానదు కనుక వ్రాత్యశబ్దమును పరబ్రహ్మపరముగా కూడా అన్వయింపవచ్చునని కొందరిమతము.

ఋగ్వేదములోవలెనే అధర్వణ వేదములోకూడ ఎన్నో అదిబౌతిక విషయములు వర్ణింపబడినవి. ఇవిఅనాటి సమాజమును ఆపట్టివారి ఆచార విశ్వాసములను తెలియజేయును. దేవతా స్తోత్రములు, సౌమస్తుతులు, ద్రోణ కలశ ప్రశంసలు మున్నగునవి మాచినవో ఋగ్వేదముకూడ యజ్ఞమును తన్నిర్వహణ విధానమును మనసులో నుంచుకొని సంగ్రహించి నదిగనే కాన్పించును అట్లే అభివార తంత్రమునుగూర్చి ప్రాకృతజనుల కుపకరించు విధముగా సంగ్రహించిన వేదము అధర్వణము కావచ్చును స్వర్గప్రాప్తి యజ్ఞఫలము. సంసారసుఖము శాంతి, హిషికక్రియల ఫలము అధర్వణములో మానసిక యజ్ఞముకూడ వివరింపబడినది, ఇది అల్పవ్యయముతో నులభ సాధ్యమునగు అధ్యాత్మిక సాధనకు ప్రక్రియ

అధర్వణవేదములోని భాషావృందాదులు దాని సర్వావీన రచనగా నిరూపించును. అట్లేదీనిలో వర్ణించిన బౌగోళికవారిత్రక సాంస్కృతిక విషయములుకూడ దీనిని వెనుకటికాలమునకే సంబంధించినదిగా చెప్పును, ఇందులోవర్ణించిన దేవతలుకూడ ప్రకృతి ప్రతీక తత్త్వములుగాకాక దుష్ట శిక్షణమును శిష్టరక్షణముచేయు పౌరాణిక దేవతలకు సన్నిహితులుగా కాన్పింతురు ఇందలి అధ్యాత్మిక వాదముకూడ ఉపనిషద్వాదమునకు చేరువ వేదమునకుగల త్రయీ'అను పేరుకూడ అధర్వణమును తరువాతి కాలపు రచనగానే నిరూపించును తిలక్ పండితుడు అధర్వణవేదములోని చాలా భాగములు భారతదేశమునకు వెలుపలగల దేశములలోని ఆచారవ్యవహారములకు సంబంధించినవిగా చెప్పెను కొంచీరీవేదమును జరదుస్తా అనుర వేదమని చెప్పుదురు, 'అవెస్తా'లోని 'అధ్రనన్' అనుశబ్దము అధర్వణమునకు మూలమనికొంద? మళిము కానిప్రాచీన పౌరాణికవాద మీ వాదములతో ఏకీభవింపదు అన్ని వేదములు ఒకేసారి పరమేశ్వరుని ముఖమునందుద్భవించినవనియు, అమీదనే సృష్టిజరిగిన దనియు సవాతనులు నమ్మెదరు. వేదసంహితను వాల్మీకిగా శిభజించినది వ్యాసభగవానుడు. చడినిన దాతని శిష్యబతుష్టయము. కనుక వానిపూర్వా పరత్వములుగాని ప్రాచీనార్యావీనతలుగాని నిర్ణయించుట తగదని చెప్పుట అనూచానమైన సంప్రదాయము ఇదే సాయణుని మతము.

బ్రాహ్మణములు

“మంత్రబ్రాహ్మణయోర్వేదనామదేయమ్” అని చెప్పిన దానినిబట్టి సంహితలోని మంత్రభావమున కెంతప్రాధాన్యమో గద్యభాగమైన బ్రాహ్మణములకును అంతేప్రాధాన్యమని గ్రహింపవలెను. బ్రాహ్మణములు గద్యాత్మకములు యజుర్వేదములో సంహితలోనే మంత్రబ్రాహ్మణములు. రెండును కలివియుడిచును. కాని తక్కినవేదములలో మంత్రభాగములు సంహితగా నేర్పడి, బ్రాహ్మణములు విడిగా నేర్పడినట్లుండును.

బ్రాహ్మనుగూర్చి వాఙ్మానించునవి బ్రాహ్మణములుః బ్రాహ్మపదము నకు మంత్రమనియు యజ్ఞమనియు అర్థాలుమున్నవి. కనుక మంత్రార్థము లను యజ్ఞవిధులను తివరించి చెప్పునని బ్రాహ్మణములని, బ్రాహ్మణం వామకర్మణస్తస్మంతాణాం వవాఙ్మాఖ్యానగ్రంథః అని నిర్వచింపబడెను అని మంత్రార్థవిషరణము వినియోగము, ప్రయోజనము, ప్రతిష్ఠానము అందుకు వలసిన విధులుబ్రాహ్మణముల వలన తెలియదగునని వివరించుచు

నైరుక్తం యన్య మంత్రన్య వినియోగః ప్రయోజనమ్ !

ప్రతిష్ఠానం విధిశ్చైవ బ్రాహ్మణం తదిహేవాచ్ఛతే ॥

అని వాచస్పతి మిశ్రవాసెను. బ్రాహ్మణసదృశమో లేకతదవాంతర భాగమో అయినదానిని ‘అనుబ్రాహ్మణము’ అని వ్యవహరింతురు. మంత్ర సినియోగాదుల న్న వానిని కర్మబ్రాహ్మణములనియు, కేవల మంత్రసంకలన మున్నవానిని కల్పబ్రాహ్మణములనియు పిలుతురు.

బ్రాహ్మణములలో విధి అర్థవాదము, ఉపనిషత్తు అను మూడు భాగములు, విధిలో ఆయా యజ్ఞములు ఎట్లు, ఎవరు, ఎవిధముగా ఆచరింప వలెనో తెల్పునట్టి విధాయకవాక్యములు చేరును. వాటిని సోపపత్తికముగా నిరూపించుటకు చెప్పిన వాక్యాదులన్నియు అర్థవాదముక్రింద గ్రహింప బడును. తత్త్వవిచారమునకు సంబంధించిన వాక్యములు ఉపనిషద్భాగమున గ్రహింపబడును, వీనిలో నిధిముఖ్యము, తక్కినవి గౌణము

హేతునిర్వచనం నిందా ప్రశంసా సంశయో విధిః

పరిక్రియా పురాకల్పో వ్యవధారణ కల్పనా !

ఉపమానం దత్తే తు విధయో బ్రాహ్మణస్కతు ॥

అని శాబరభాష్యము (2-1-8) లో బ్రాహ్మణముల లక్షణము మరి కొంత వివరముగా చెప్పబడెను. ఏ క్రియ ఎందు కావరింపవలెనో తెలుపు నది హేతువు శబ్దార్థమును స్పష్టపరచునది నిర్వచనము యాగోపయోగి వస్తువులను గూర్చి, విధి విధానములను గూర్చి, సముక్తికముగా సభ్యులెప్పుటకై వలసిన ప్రక్రియలు నిండాప్రశంసాదులు, దీనిలో కథలు, కల్పనలు, ఉపమానాలు ఉపాహులు, మున్నగునవన్నీ ఉపయోగ పడునట్టివే. వీనినే అర్థవాదాలని పేర్కొందురు.

బ్రాహ్మణములు గద్యలో ఉన్నను మంత్రములవలె వివికాడ స్వర యుక్తములు ఇవి సరళమైన భాషలో చిన్న చిన్న వాక్యములుగా నుండును వైదిక లోకానికి సంస్కృతభాషల కిది మధ్యకాలపుభాషాశైలి యని పండితులు చెప్పుదురు. సంహితలో మృగశీర్షాదిగానున్న శక్తత్రగణన బ్రాహ్మణములలో కృత్తికాదిగా కనిపించును శకపదద్వితీయకాండలో కృత్తిక సరిగా తూర్పున ఉదయించి నట్లున్న వర్ణనచూచి నేటికి 3000 ఎండ్లకాటి రచనయని ఐంటర్నిజ్ పండితుడు లెక్కించెను. కాని మైత్రీ ఉత్తిషత్తు సనుసరించి ఇది యికను వేయేండ్లు వెనుకకు చెందునని మరికొందరి వాదము

బ్రాహ్మణములలో కురుపాంచాల దేశములు వర్ణింపబడినవి. సరస్వతీ నది వినశన మను బోట అంతర్వాహినిగా మారి, తిరిగి పక్షప్రసవణ మను బోట ఉద్గమించినట్లు వ్రాయబడినది. యమనా ప్రహహజూమి, సరస్వతీ దృష్వద్వతీ నదుల సంగమ స్థానము నిర్దేశింపబడినవి ఈ ప్రదేశమునే మనువు బ్రహ్మవర్తమని పిల్చెను. ఇది ధర్మానికి నెలవని ఇతరుల కాదర్శమని చెప్పుచు

ఏతిదేశ ప్రసూతస్య సకాశాదగ్రజమ్భరః ।

స్వం స్వం చరిత్రం శిక్షేరన్ సృధివ్యాం సర్వమానవాః ॥

అని వ్రాసెను కురుక్షేత్రములో ప్రజాపతి యజ్ఞ వేది నిర్మించెను. ఎందరో ఋషులు యజ్ఞ యాగము లాచరించిరి. భారతయుద్ధ మాబోట ప్రసరిల్లెను. ఈ మండలానికి చెందిన భాష ఉదీచ్యభాష అనీ అది మిక్కిలి ప్రశస్తమనీ శాంఖ్యాయన బ్రాహ్మణములో చెప్పబడెను.

ఋగ్వేదమునకు చెందిన బ్రాహ్మణములలో ఐతరేయము ప్రసిద్ధము ఇది మహిదానకృతము. 'జెండ్ అవెస్తా'లో ఋత్విజానికి 'ఎధేయ' అని పేరు. అదే ఐతరేయశబ్దమునకు మూలమేమో అని కొందరి అనుమానము. ఇందులో 40 అధ్యాయముల గ్రంథము 8 పంచకలు 285 కండికలుగా విభజింపబడినది. అంతటా హేమాత్మకార్యకలాపములే ఎక్కువగా వర్ణింపబడినవి. అగ్నిష్టోమ, ఉక్త, అతిరాత్రి, రాజసూయాది యజ్ఞము లెన్నో వివరింపబడినవి ఇంద్రపూజాభిషేక, సామ్రాజ్యాభిషేకములుకూడ వర్ణింపబడినవి. దీనికిసాయన భాష్యమేకాక మరి రెండు భాష్యములుకూడ దొరుకుచున్నవి. ఋగ్వేదీయ శాంఖాయన బ్రాహ్మణముకూడ 36 అధ్యాయముల బృహద్గ్రంథము. కొషీతకితోకూడ ఎన్నో సోమయాగములు చెప్పబడినవి. సాంఖ్యమున శ్రౌతసూత్రములో పురుష మేధావులు ప్రతీకాత్మకములుగా వివరింపబడినవి.

బ్రాహ్మణములలో యజ్ఞయాగాదుల వివరణముతోపాటు ప్రావీణ్య కమలైన కథ దేశకాలాదుల చర్చలు మున్నగునవికూడ గోచరించును. ఐతరేయములో నొకచోట ఋగ్వజసామములు మూఁడున్నవాని అనియు, అధర్వము మనస్సనియు వర్ణింపబడెను సావర్ణ సూక్తములను ప్రశంసించుచు గాయత్రి పక్షిరూపముననేగి సోమరసము తెచ్చినట్లు చెప్పబడెను. ఇదే బ్రాహ్మణములో కనశ్శేపునికథ విస్తారముగా వినిపించును ఈ కథ లోనే ఆంధ్రులు విశ్వామిత్ర సంతతిగా, వింధ్యకు దక్షిణముగా వలసవచ్చిన వారగా వర్ణింపబడిరి అట్లే హరిశ్చంద్రుడు, జనమేజయుడు, శర్యాటి, సుదాసుడు, భరతుడు మున్నగువారి కథలతోపాటు విదేహ, దక్షిణమున గల భోజ సాత్వత యాదవ) రాజ్యములు పశ్చిమమునగల సీవ్య ఆపాచ్య రాజ్యములు, ఉత్తరమున కురమద్ర రాజ్యములు కూడ దీనిలో వర్ణింపబడినవి.

ఉక్త యజుర్వేదమునకు సంబంధించిన బ్రాహ్మణములలో శతపథము మిక్కిలి ప్రసిద్ధము. ఇందనేక యాగములు, అగ్నిరహస్యము, విష్ణుక్రమము, శతర్షద్రీయము, ఉపనయనస్వాధ్యాయ సర్వమేధాదులు, ద్వాదశాహ క్రితువులు, షాణ్మాస సత్రములు, సౌత్రామణివంటి ఐరయాగములు మున్నగునవిన్నో వర్ణింపబడినవి. యజ్ఞమునకు అధ్యాత్మిక వ్యాఖ్యాన మొనర్చి,

అంతర్యాగ బహిర్యాగములకు సామరస్యము విధించబడినది, ఈబ్రాహ్మణములోని స్వరాంకనపద్ధతిని ఉచ్చారణ విశేషములనుబట్టి ఇది అన్నిటికంటె ప్రాచీనమైన బ్రాహ్మణముని పండితులు నిర్ణయించిరి. ఇందులో దుశ్యంతుడు, భరతుడు, ఉద్దాలకుడు. అరుణిమున్నగు వారి కథలతోపాటుప్రాచీన జలప్రళయమును, మత్యాపతారమును, వైవస్వతమునుపు చరిత్రమును విస్తారముగా విర్ణయింపబడినవి వేరొకచోట వివేచనా మాధవుడు తనపురోహితుడైన గౌతమరాహుగణునితో గండకీనదిదాటి తూర్పుగావలస వెళ్ళినట్లు చెప్పబడెను

ఈ బ్రాహ్మణములో త్రయీ మంత్రములనఖ్య 24వేలుగార్కంపబడెను. ప్రతినాల్గున ఏటను 21రోజులు నవవత్సర పూర్తికిగాను వేర్వవలెననియు, అసంవత్సరము అశ్వమేధ మొనర్పవలెననియు చెప్పబడెను శతపథబ్రాహ్మణమునే వాజననేయమనికూడ పేర్కొంటురు దీనిలో 14వ కాండ అరణ్యకము.

కృష్ణయజుర్వేద బ్రాహ్మణములలో తైత్తిరీయము ప్రధానము. ఇది స్వరయుక్తము, ఇది మూడుకాండలుగా 12అధ్యాయము (ప్రపాఠకము)లు గలగ్రంథము. ఈఅధ్యాయములు తిరిగి కొన్ని అనువాకములుగా విభజింపబడినవి ఇందులో వైశ్యసృజయజ్ఞము వివరింపబడినది, అశ్వమేధము క్షుత్రియులే ఆచరింపదగునని నిర్ణయింపబడినది. రాజపుత్రులు ఉగ్రులు. క్షత్రియులు అనిరాచారికమునుబట్టి రెండువిధములుగా చెప్పబడిరి. కాలకంజామరునికథ, పరాహవతారకథ, సోమ, శ్రద్ధా, సీతా, సావిత్రిమున్నగు వారి వివాహకథలు దీనిలో వర్ణింపబడినవి ఒకచోట దీర్ఘరాత్రులు పేర్కొనబడినవి.

సామవేదానికిచెందిన బ్రాహ్మణములలో తాండ్యబ్రాహ్మణము చాలా ప్రసిద్ధము, ఇది 40 అధ్యాయముల గ్రంథము, దీనిలో మొదటి 25అధ్యాయములు సంపదవింశబ్రాహ్మణమనియు, అమిది 5 అధ్యాయములుషడ్వింశబ్రాహ్మణమనియు, అపైని రెండు అధ్యాయములు మంత్రబ్రాహ్మణమనియు వివరి ఎనిమిది అధ్యాయములు బాందోగ్య బ్రాహ్మణమనియు వ్యవహరింపబడును. బాందోగ్యబ్రాహ్మణమే బాందోగ్యోపనిషత్తు దీనిలోఒకభాగమునకు

దేవతాద్యాయమని పేరు. ఆకారణమున అభాగమునకు దైనత బ్రాహ్మణమని పేరువచ్చినది. తాండ్యబ్రాహ్మణము తండియుపినిర్మితము. దీనిలో ఎన్నో సోమయాగములు వివరింపబడినవి. ఇవన్నీ శ్రౌతయజ్ఞములు. ఈ బ్రాహ్మణములోకూడ సరస్వతీ దృష్టదృశీ నదులప్రదేశము కురుక్షేత్రము, నైమిశారణ్యము, అచ్చటియజ్ఞము, వ్రాత్యస్తోమము, అనేక ప్రాయశ్చిత్తములు పేర్కొనబడినవి. ఇందులోకొన్ని ఏకాహయజ్ఞములు, మీఠ వర్ణములవారు కలసి నిర్వహింపదగిన అహినయాగములు గూడవర్ణింపబడినవి. గ్రంథ విస్తృతినిబట్టి దీనికి మహాబ్రాహ్మణమని పేరు

సామవేదీయములైన అర్చేయ, వంశ, సంహితోపనిషత్, సామవిదాన జైమినీ బ్రాహ్మణముల కూడ సోమయాగములను, సామవిదానమును, సామ. వేదీయ ఋష్యానుక్రమణికలను వివరించును. జైమినీబ్రాహ్మణమునే తలపకిర బ్రాహ్మణమనికూడ పేర్కొందురు ఈ బ్రాహ్మణము పూర్తిగా దొరకలేదు దీనిలో ఒకభాగమైన ఉపనిషద్బ్రాహ్మణమునే గుయత్కృపనిషత్తని వ్యవహరించుదు.

అథర్వణవేదమునకు చెందిన గోపథ బ్రాహ్మణము పూర్వోత్తరభాగములుగా లభించుచున్నది. పూర్వభాగమున అయిదు, ఉత్తరభాగమున 6 ప్రపాఠకములున్నవి దీనిలో ఒంకారము, గాయత్రి, బ్రహ్మచారినియమంలు ఋత్విక్కుల కార్యకలాపములు, దీక్ష, సంవత్సరసత్రములు మున్నగు విషయములెన్నో వర్ణింపబడినవి ఎన్నోశబ్దములు నిర్వచింపబడినవి ఒకచోట బ్రాహ్మణులకు సృత్యగానములు నిషిద్ధములని చెప్పబడినది.

బ్రాహ్మణములలో యజ్ఞయాగములే ప్రధానముగా వర్ణింపబడినవిషయాము అది యజ్ఞయాగములకు చెందినయుగము యజ్ఞోవైశ్రేష్ఠతమంకర్మ అని ఆనాటివారి విశ్వాసము. యజ్ఞమేబ్రహ్మ. అదియే ప్రజాపతి, అతడే పరమాత్మ అగ్ని హోత్రము నుండి అశ్వమేధము వరకుగల యజ్ఞములన్నియు తదారాధనలే, దేవతలు పరంపరయా ప్రజాపతి స్వరూపాలు, ప్రజలు వృషి కాములై యజింతురు, యజ్ఞమువలన ధూమము, దానివలన మేఘము తదుపరి విద్యుత్తుసంభవించి అన్నాదులు లభించును. మరుత్తులు పర్వాదిదేవతలు నిత్యాగ్ని హోత్రులు సమస్త పాపముల నుండి విముక్తులగుదురు.

ప్రజాపతి నిత్యుడు, అమృతన్యరూపుడు అతడే యీ సృష్టికాండ్యుడు అతని సంకల్పమేసృష్టి మనసావరేణ్యుడైన యాతని తత్త్వమెరిగినవాడు ముక్తులు

యజ్ఞములో 7 గృహ్యగ్నికిని 14 శ్రాతాగ్నికిని సంబంధించునవి, పుత్రేష్టి, రాజసూయాదులు ప్రత్యేకములు. యజ్ఞబలిబహుదా అనుకల్పరచితము, వనస్పతులకు యాజ్ఞయములనిపేరు. మానవకల్యాణము, విశ్వశాంతి యజ్ఞమునకు ప్రదానలక్ష్యములు.

బ్రాహ్మణములలో దేవతలు హవిర్భుజాలనియు, సంఖ్యకు 32 గురు అనియు, ఇంద్రుడు దేవాధిపతిఅనియు బెప్పబడినది, పరోక్ష ప్రయాహి దేవాః ప్రత్యక్షుద్విషః అనిపదేపదే పేర్కొనబడినది, ఐతరేయములో రుద్రోవైశ్వేష్టశ్చ శ్రేష్ఠశ్చ దేవానాం అనిచెప్పి శివ, భవ, పశుపతి, ఆగ్ర, మహాదేవ, రుద్ర, ఈసాన నామములు నిర్వచింపబడినవి. అట్లే అగ్నిరై దేవానామవమో విష్ణుః పరమః అని విష్ణుపారమ్య మంగీకరింపబడినది.

బ్రాహ్మణములు విద్యాంసులను 'విధ్యాంసోహిదేవాః' అనిగౌరవింతును బ్రాహ్మణులు మనుష్యదేవులనియు, వారికి సోమడు రాజనియు, నిస్థాధ్యయవాదులు వారికి తేజస్సు కూర్చునవనియు వర్ణించును, బ్రాహ్మణులు యజ్ఞదక్షిణలందుకొందురు అతిమానము పరాభవమునకుమూలము సత్యము వేదము, అదేవిద్య.

బ్రాహ్మణముల ననుసరించి సంవత్సమునకు 360 దినములు, మానవ శరీరమునగల ఎముకలు 360, మానవాయుర్దాయ పరిమితి 100 ఎండ్లు ఋతుసందులలో వ్యాధులదృవింతును, అగ్నిరదోగణముల నపహరింతును హిరణ్యము ిద్ధాయపు నిచ్చును

దేవ, ఋషి, పితృణములనుండి విముక్తుడగుటకై పురుషుడు ప్రేమ పూర్వకముగా దివాహనూడవలెను భార్య పరమసఖునివంటిది, అర్ధాంగి అపత్నీకుడు అగ్ని హోత్ర మాచరింపకూడదు. అపుత్రకునికి సద్గతిలేదు.

బ్రాహ్మణములు నీతికి ప్రాధాన్యవిచ్చును. సత్యము సుతక్రవ్యధర్మముగాచెప్పును, ఒకపాప మింకొకపాపమునకు దారితీయునని హెచ్చరించును

కర్మాచరణమున శ్రద్ధాశువులై యుండుడని ఉపదేశించును. అతిథ్యమత్తము ధర్మమనిచెప్పను.

బ్రాహ్మణములలో స్త్రీలు లక్ష్మీస్వరూపలుగా మంగళదాయనులుగా వర్ణింపబడిరి, స్త్రీలను హింసింపరాదని చెప్పబడినది, ప్రాతివత్సము, ధీర మాతృత్వము స్త్రీలకాదర్శములు.

బ్రాహ్మణముల ననుసరించి సగోత్రీతులైనవో వివర్ణులైనవో ఏకవాస మునకర్హులు. వ్రాత్యులు తలపాగ, ములుగోల, చేతికర్ర, గూడలేసిబండి వెండినాణెములు దక్షిణలుగా గ్రహించుచుండిరి. ఋత్విజులు నిర్రపాగాలు ఎర్రంచుదోపతులు ధరించుచుండిరి. బ్రాహ్మణములో ఈ విధమైన వర్ణ ధర్మములతో పాటు ఆనాటి జ్యోతిష, రేఖాగణిత, అయుర్వేదాది విద్యలకు సంబంధించిన విషయములెన్నో ప్రసంగ ప్రాప్తముగా వర్ణింపబడినవి.

ఆరణ్యకములు

వాస్తవప్రస్థుల యజ్ఞయాగాది విధానమును వర్ణించువేదవిభాగమునకు ఆరణ్యకముని పేరు. ఇది ఆరణ్యములో వదునదగినదని చెప్పుచు ఆరణ్య ఏవపారయిత్వా దారణ్యక మితీర్యతే' అని బోధాయనుడు దీనిని బ్రాహ్మణ మనియే నిరూపించెను. కాని బ్రాహ్మణములో గృహస్థలధర్మాలు, అరణ్య కములో వానప్రస్థులధర్మాలు వింగడించి వేర్వేరుగా చెప్పినట్లుండును. సాయణుడుకూడ దీనిని అరణ్యాలలో అరణ్యవాసులైన మునులచే దనియే నిర్వచించెను.

అరణ్యాధ్యయనాది తద్ అరణ్యక మితీర్యతే ।

అరణ్యే తదధీయాతే శ్వవం వాక్యం ప్రవక్ష్యతే ॥

సన్యాశ్రమస్థులు చేయదగిన మహావ్రతము, హృతమువంటియజ్ఞములెన్నో ఆరణ్యకములలో వివరింపబడినవి. వీనిలో యజ్ఞాచరణ విధానము స్వల్పముగాను, దానిని గురించిన తత్త్వమిమాంస ఆధికముగాను గోచరించును. యజ్ఞమునకు అదిదైవిక, అద్యాత్మిక వాఖ్యాలు ప్రదర్శింపబడును. ఐతరేయారణ్యకము (3-2-3-12)లో ఋగ్వేదులు" మహత్సత్తాను ఉక్త ద్వారా ఉపాసెంతురు. యజుర్వేదులు దానినే యజ్ఞమువేత నర్పింతురు.

సామనేదులు మహావ్రతయోగముచే దానినారాధింతురు” అని చెప్పబడినది, అట్లేత్తై రీయారణ్యకములో ఆరంభముననే కాలమునకు గల పారమార్థిక వ్యావహారికరూపములు వర్ణింపబడినవి. కాలము మహానదివంటిది.

నదీవ ప్రభావాత్ కాచిత్ అక్షయ్యాత్ యథా .

తాం నద్యోభినమాయాంతి సోమః సతీ న నివర్తతే ■

ఇందులో ఋతువులు వర్ణింపబడినవి, వర్షఋతువులో రోగములు ప్రకోపించునని, కామెర్ల రోగికి అన్నిసత్తువులు పనుపుపబ్బగా కనిపించునని వర్ణింపబడినది. పుణ్యార్జన, పాపవర్జన ప్రశంసితపబడినవి, పంచమహాయజ్ఞములు ప్రస్తావించబడినవి వర్ణాశ్రమధర్మములు చిస్తరించి వర్ణింపబడినవి,

అరణ్యకముతో ప్రాణవిద్య ప్రతిపాదించబడినది దీనికిప్రమాణముగా ఋగ్వేదమంత్రభాగము లుదాహరింపబడినవి ‘ప్రాణము’ ‘గోప’ శర్దంబే వ్యవహరింపబడెను ‘సర్వం హేదం ప్రాజేనావృతం అనిప్రాణము సర్వత్ర వ్యాపించియుండునని చెప్పబడెను, దినము ప్రాణరూపమనీ, రాత్రి అపానరూపమనీ వర్ణింపబడెను ఉదయకాలమున ప్రాణము ఇంద్రియములను శరీరములో వ్యాపింపజేయును అది ప్రతనము ఆకారణమున దానికి ప్రాతః కాలమని పేరు, సాయంకాలమున అది ఇంద్రియములను తిరిగి సంకోచింపజేయును అది సమాగమము. కనుకనే దానికి సాయంకాలమని పేరు ప్రాణుదేవాత్మకము హిరణ్యపదనుడను ఋషి ఈ ప్రాణవిద్యను దర్శించెను. ప్రాణమే ఈషిరూపము గృత్సమద, విశ్వామిత్ర, వామదేవ, అత్రి, భరద్వాజాదు లందరను ప్రాణస్వరూపులే ‘అట్లే సర్వాఋష ఇత్యేవ విద్యాల్’ అని సమస్తమును ప్రాణస్వరూపమే అని నిశ్చయింపబడెను.

వేర్వేరు వేదములకు వేర్వేరు అరణ్యకములున్నవి, నేడుఅయా వేదములకు సంబంధించిన అరణ్యకములు ఏడుమాత్రమే లభ్యమగుచున్నవి, ఋగ్వేదమునకు వెందిన ఐతరేయారణ్యకము మిక్కిలి ప్రసిద్ధము, ఇది 5 భాగములుగా 18 అధ్యాయములుగల గ్రంథము, తిరిగి దీనిని కొన్నిబండములుగా విభజించిరి ఇందులో మొదట మహావ్రతయోగము వివరింపబడినది ఇది గవామయవ్రతములో మొదటి దినమున నాచరించు యోగం

అమీద ఉక్త, నిష్కైవల్యశత్రు, ప్రాణనిద్యా, పురుషవివేచనాదులు వర్ణింపబడినవి పిమ్మట నిర్బుజ(సంహత) స్రవ్యణ(పదపాత్ర, సంహితల బేదము సందేహ, స్వర, స్వర్య, ఉష్ణవర్ణముల బేదము వివరింపబడినది. ఈ భాగమునకు 'సంహితోపనిషత్' అనిపేరు. దీనిలో కొందరు ఋషికలుకూడ పేర్కొనబడిరి. తర్వాతిభాగములో మహావ్రతములో అయిదవనాడు ఉపయోగపడునట్టి మహాన్నామీఋకులు సంగ్రహింపబడినవి నిష్కైవల్యశత్రుము (మహావ్రతోపయోగిమంత్రభాగము) ఐవరి అధ్యాయమున వర్ణింపబడినది. ఈ అరణ్యకములోని మొదటి మూడు భాగములకు ఇతరాపుత్ర ఐతరేయమహిదాసుడును, నాల్గవదానికి అశ్వలాయనుడును, అయిదవ భాగమునకు శౌనకుడును ఋషులుగా బెప్పబడిరి.

కౌషీతకీ(శౌంకాయన) అరణ్యకము 10 అధ్యాయములతో అనేక ఖండంలు పిభజింపబడిన గ్రంథము దీనిలో 9నుండి 6 వరకుగల అధ్యాయములు 'కౌషీతకీ పనిషత్తు' అని పిల్వబడినను ఈ అరణ్యకములో బృహదారణ్యకంలోని భాగిర్వేదయో ఉపాహరింపబడినవి దీనిలో కనశ్శేపుడు, అహల్య ఉపాధ్యాయులు కథలు, ఖండవకము, కురుక్షేత్రము, కాశీ మత్స్య, పాంచాల విదేవాదుల ప్రస్తావనలు గోచరించును.

యజుర్వేదమునకు సంబంధించిన 'అరణ్యకము'లలో తైత్తిరీయారణ్యకము కృష్ణయజుర్వేదమును బృహదారణ్యకము శుక్లయజుర్వేదమును చెప్పినవి ఇవిమిక్కిలి ప్రసిద్ధములు తైత్తిరీయారణ్యకము తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణములోని అంతఃపాదము నది 10భాగములు 170 అనువాకములుగల గ్రంథము దీనిలో 9నుండి 9వరకుగల భాగములకే తైత్తిరీయోపనిషత్తుని పేరు 10వ భాగమునకు నారాయణీయోపనిషత్తుని పేరువహరము. ఈ అరణ్యకములో కూడి కాశీ పాంచాల మత్స్య కురుక్షేత్రాదుల ప్రశంసలు, కశ్యప పరాశర్య వ్యాసశత్రుఘ్ననీ శ్రమణాదుల ప్రశంసలు, సరికనిర్ణయము గోచరించును. దీనిలో అగ్నివిద్య, సాధ్యాయ ఋజుము, సంవపహయజ్ఞములు చాతుర్థోత్రవిత్తి, ప్రవర్గయాగము, అభివారహోమములు, రోద్రప్రయోగములు కూడ వర్ణింపబడినవి సహగనున మూవరింపబోవు ప్రీతి నెలదని వారింపటల ధనుర్బాణాదులు మాత్రము గ్రహించి, వితినివిడిచి రావలసినదని చెప్పిన ప్రసిద్ధ మొదట కాన్పించును. అట్లే యజ్ఞోపవీతము ధరించివేసిన దంత యజ్ఞమునయే వేరొకవోని నిర్వచింపబడెను.

“ప్రస్ఫుతోహవై యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞః యత్కించ
బ్రాహ్మహో యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ తత్ ■

ఇంకొకచోట నీరు నాలువిధములని చెప్పబడెను, “వత్సారి అసాం
రూపాణి, మేఘా, విద్యుత్, స్తనయిత్పుర్వపుష్టి” అని మేఘము, మెరుపు,
ఉరుము, వర్షము అనునవి నీటిభేదములుగా చెప్పి, అమీద కూప తటాక
ప్రవాహపాత్ర వదీజలాదులుకూడ వేర్వేర వర్షింపబడెను.

తైత్తిరీయమున నారాయణీయాదులు భిలకాండగా పరిగణింపబడినవి,
ఈ అరణ్యకములోని అను వాక్యసంఖ్య కూడ కర్ణాట, ద్రావిడ, ఆంధ్ర,
తథితర దేశములలో భిన్నభిన్నమిగా గోచరింతును సాయణుడు ఆంధ్ర
పాఠము ననుసరించి వీనిలో 80 అనువాకములు మాత్రమే స్వీకరించెను.

మైత్రాయణీ అరణ్యకముకూడ శృష్టయజుస్సంబందియే, దీనికి బృహ
దారణ్యకమనికూడ మారుపేరున్నది. దీనిలోకూడ అగ్నివిద్యాదులు వర్ణింప
బడినవి.

శుక్ల యజుస్సంబంది శతపథములో మాద్యుదిన, కాణ్వబృహదారణ్యక
ములు రెండు గోచరింతును, రెండిటిలోనూ ఉపనిషద్భాగములు కలిసియే
యున్నవి, కనుకనే వీనిని బృహదారణ్యకోపనిషత్తుని వ్యవహరింతురు.
రెంటిలోను యాజ్ఞవల్క్యునికథ వర్ణింపబడినది. రెండును నన్యూపనిషానను

సామవేదమునకు చెందిన అరణ్యకములతో తలవకార అరణ్యకము
మిక్కిలి ప్రసిద్ధము దీనిని జైమినీయ ఉపనిషద్భాగమునియు, తలవకా
రోపనిషత్తునియుకూడ పిలిచెదరు. కేనోపనిషత్తు దీని అవాంతరభాగము,
సామవేదీయ చాందోగ్యరణకము కూడ లభ్యమగుచున్నది.

అథర్వవేదమునకు చెందిన అరణ్యకమేదియు మనకు మిగులలేదు.

ఆ ల యా లు

భారతదేశం, ఆంధ్రప్రదేశ్ లో చిత్తూరుజిల్లా ఎంతో ప్రసిద్ధిగాంచిన పుణ్యభూమి. ఈభూమిని వేదభూమిగా కూడబెప్పవచ్చును. ఈజిల్లాలోపలు ప్రాంతాలలో ప్రాచీన దేవాలయాలు ఎన్నో నిర్మించబడినవి. ఇవిఅన్నియు చోళరాజులకాలం నాటివేనని పరిత్రలు ఋజువుచేస్తున్నాయి కొన్నిప్రాంతాలలో జమిందారులు రెడ్డిరాజులు వంశపార పర్యంగా దేవాలయ అలన పాలనలు చూచుకొంటూ వైష్ణవ, శైవపద్ధతుల్లో పూజాకార్యక్రమాలు నిర్వహించడం జరుగుచున్నది. జిల్లాలో అనేకగ్రామాలలో వైష్ణవాలయాలు శైవాలయాలు విరివిగా నెలకొల్పబడినవి

ముఖ్యముగాజిల్లాలో హెచ్చుబాగం ప్రతిగ్రామంలోను రామాలయం లేని ఊరులేదు పల్లెలేదు వీధిలేదు, ఈఆలయాలు భజన మందిరములుగా వెలసివున్నాయి, ఈఆలయాలు అన్నివర్ణాలువాడు (కులాలు)తమగ్రామాల్లో నిర్మించుకొని ప్రతియేడు ఉత్సవాలు వేడుకలు జరుపుకొంటుంటారు ఐదు శనివారాలు ఉపవాసాలుచేస్తూ 3-5వారాలలో తమకు అనుకూలమైన శనివారంలో ఉత్సవాలు వేడుకలు జరుపుకొంటుంటారు,

అట్లే శివాలయాలు అక్కడక్కడవున్నాయి, ఇక్కడకూడ ప్రతియేట ఆచారపూరకముగా రాత్రిల్లో జాగారాలు ఉత్సవాలు వేడుకలు జరగడం విశేషం ప్రత్యేకించి గ్రామవేడుకలు కూడా రామాలయాలవలె ప్రతిగ్రామంలోను గ్రామదేవతలును చెలకొల్పబడి ప్రతి శుక్ర-మంగళవారాలలో స్త్రీలు అధికంగా అమ్మవార్లకు పొంగళ్ళు, పూజలుచేయడం విధిగాబావింది చేస్తుంటారు, ఇవన్నియూ పొందుమతాచార విశ్వాసాలకు నిదర్శనం,

మానవుడు సృష్టించుకొన్న ఆచారాలు మానవునచేతనే ఆచరింపబడడానికి కారణం మనిషిలోని భక్తికిములం విశ్వాసం తాము ఆశించిన దానిని సాధించుకోవడానికి విశ్వాసంతో ఒకగురిసిపెట్టి అంటే ఒకేదానిపై మనసును కేంద్రీకరించి దాని ఫలితాలు పొందడానికి విశ్వాసంతో కొలవడం ఒక పెద్ద ఆచారంగా ఆ ఆచారము తమకు అనుకూలించే విధంగా విశ్వసించడం మానవుడు పొందే అనుభూతికి ప్రతిఫలంగా చూస్తున్నాము,

ధర్మంపున్నచోట దేవుడున్నాడని నమ్మేస్థితి ఈనాటికి సమాజంలో ఉంది. అయొక్కధర్మాన్ని పాటించేస్థాయికి రావడానికి తమలోని విశ్వాస బలంకారణం దేవుడున్నాడని నమ్మేవాళ్ళున్నారు. లేదనినమ్మేవాళ్ళు లేకపోలేదు కాని అదేవుడు ప్రతియొక్క హృదయంలోనున్నాడు, మానవ శరీరం దేవాలయం అయితే అందులోవుండే మనసేదేవుడనే విశ్వాసం నమ్మకం వుండడడే మానవుడు తనసృష్టివేత కంటికికనబడేటట్లు, రాతిని, బొమ్మనుచేసి పూజించడం, చిత్రాన్నిచేసి పూజించడం అలవాటు చేసుకొన్నాడు అలవాటే నేడు ప్రతిచోట పూజో పూజించే స్థాయివచ్చింది.

ఈనాడు విత్తూరజిల్లా దేవాలయాలకు నిలయమైన పుణ్యభూమి, వేదభూమి యాగభూమిగా, గతంలోను భవిష్యత్తులోను చరిత్రలో స్థిరస్థాయిగా నిలచిపోయేవిదంగా ఆభివృద్ధికొందుచున్నది, దీనిని అనేకవిచారగా చెప్పకోదగ్గవి హిందూ దేవాలయాలతోకూడా అన్నిమతాలకు చెందిన దేవాలయాలు అదేవాలయాలు వ్యక్తులుపోందిన సిద్ధివేళ్ళివ మహాత్మాలుగల దేవాలయ నిశ్శాణాలుకూడా జరుగుచున్నవి వాటిలో చెప్పకోతగ్గ విరిడిసాయి దేవాలయాలు అనిచెప్పవచ్చును, ఇవిఅన్నియుభక్తి, విశ్వాసానికి మూలము,

ప్రతిమానవుడు భక్తి, విశ్వాసానితోనే తనజీవిత మనుగడను రూపుదిద్దుకొని ప్రశాంతతను పొందడానికి తనజీవితంలో అధిక ప్రాధాన్యతను యిస్తున్నాడు మానవునికి ఇదెవిశ్వాసం భక్తుడు ముక్తిమార్గం ఏర్పడుతుందనేది సంతకంగా నమ్ముతున్నాడు ఏకులం-మకంవారైన తామునమ్మిన దానిని పట్టువదలక కొలచి పూజించి సంతృప్తి పడుతున్నాడు కష్టాలలోనే దేవుడుని స్మరిస్తారనే నానుడివుంది, కష్టాలకు మూలం దేవుడేనన్న నగ్గు సత్యాన్ని ముడవరాదు, ఇదిమనిషిచేసుకొన్న దర్మఫలితాలను బట్టివుంటుంది

అందుకే తల్లి తండ్రి, గురువు దైవము అనిచెప్పడం అందరు ఎరిగినదే కానిపీటన్నిటి విశ్వంచేదికూడ తల్లి, తండ్రి గురువు ముగ్గురు దైవంలో సరిపోతారు, అందుకే దైవానికి అందరూదాసులే అందుకే దైవప్రార్థన మందిరాలు అవసరమైనవి అదృష్టితోనే మానవ సృష్టితోమానవునిచేసృష్టింబుకొన్న నిజయాలు జిల్లాలో అలయాలుగా అందరిఅత్తులు భక్తి ప్రవక్తులతో ముక్తి మార్గానికి వైకుంఠనిలయాలుగా వెలసివున్నాయి. ఇదిజిల్లా తీసుకొన్న

పుణ్యపలికం అపలికాన్ని పొందడానికే దేశం రాష్ట్రం నలుమూలల నుండి జిల్లాలోని ప్రముఖదేవాలయాలైన ఏడుకొండలవారిని, తిరుహనుారు పద్మావతిదేవి, శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని, రామాలయాలను సందర్శించే భాగ్యానికీ నోడుకొంటున్నారు.

చిత్తూరుజిల్లా ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ప్రముఖప్రాశస్తాన్ని పొందినది కారణం ఈజిల్లాలో చారిత్రార్థకమైన అతిప్రాచీనమైన దేవాలయాలు వెలసివుండుట అంతేగాక భారతదేశములోని వివిధ రాష్ట్రాలనుండి ప్రపంచములో పర్యాటకులకు ఈ జిల్లాలోని తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానములు ఏడుకొండల శ్రీస్వామి వారి దర్శనంనకు అందరు అత్యంతభక్తి ప్రకర్తులతోపస్తూ సొత్తుంటారు తిరుమల-తిరుపతి యేగాక దక్షిణకాశీగావాసికెక్కిన శ్రీకాళహస్తి ఈ జిల్లాలోనేగలదు, శ్రీ వెంకటేశ్వరుని దర్శనం తరువాత శ్రీకాళహస్తిశ్వరుని దర్శించకుండా వెళ్ళరు. అట్లే ఈజిల్లాలో అనేక పుణ్యక్షేత్రాలు పర్యాటకులకు వివరస్థలాలు ఎన్నోవున్నాయి వీటన్నిటినిగురించి తెలుసుకోవడానికీ జిల్లాలోని ప్రముఖ దేవాలయాలు వివరాలు ఇందులో తెలుపబడినవి

తిరుపతి :— శ్రీ వెంకటేశ్వర దేవాలయము, తిరుపతి-తిరుమలతో కలియుగ వైకుంఠముగా పేరుపొంది ప్రతిరోజు పర్యటించగా నిత్యకళ్యాణం పచ్చతోరణంగా, అద్భుత్విక వేదగోష్ఠులతో భక్తాదులను విశేషంగా ఆకర్షిస్తున్న తిరుమలకొండపై వెలసిన అతిపురాతనమైన దేవాలయం.

కలియుగానికి పూర్వం ఈఅలయం ఏర్పడియున్నట్లు చరిత్ర అచారములతో అనేక వివరాలున్నాయి వాటిని పరిశీలించినపుడు ఒకానొకప్పుడు యజ్ఞంచేస్తున్నసమయలో అధిపత్యం త్రిమూర్తులలో ఎవరికీ ఇవ్వాలని సందేహంరాగా భృగుమహర్షిబ్రహ్మ, పరమేశ్వరులను శపించి విష్ణువు దగ్గరికివెళ్ళి కోపించి ఆయన వక్షస్తలంపై తన్నగా ఆయన మహర్షినిపక్కరించి పంపెనని, అందుకు లక్ష్మీదేవి కోపగించి వైకుంఠమును విడవెళ్ళగా అమెనువెతుక్కుంటూ భూలోకానికివచ్చి వేంకటాచలంపై వరాహస్వామి వారి సహాయంతో విష్ణువునెలకొనినని అకాశరాజు కుమార్తె పద్మావతిని పరిణయమాడేందుకు కుబేరుని ధనసహాయాన్నిపొంది కలియుగాంతానికి చెల్లించగలనని వాగ్దానంచేసి భక్తాదులనుండి కానుకలను వడ్డీరూపంగా చెల్లిస్తున్నాడని ప్రతీతి ఉండుకే ఈస్వామివారిని వడ్డీకాసులవాడు అనిఅంటారు

అలయాన్ని మొదట తొండమాన్ చక్రవర్తి కట్టించాడని శ్రీ స్వామివారి విగ్రహం స్వయంవ్యక్తమని ప్రజలవిశ్వాసం ఎందరో రాజులు ఈస్వామివారి అలయానికి మెరుగులుదిద్ది పూజలకై మాన్యాలు దానం చేసి తరించారు ఋగ్వేదంలోనే ఈ వెంకటేశ్వరస్వామి వారి ప్రస్తావన ఉన్నట్లు చెప్పబడు తుంది. వామన, స్కాంద, అదిత్య, భవిష్యోత్తర పురాణాలలో విపులమైన వివరణవుంది.

ఏడుకొండలపైకి కాలినడకన తిరుపతి నుండి చంద్రగిరి శ్రీవారి మెట్టునుండి ప్రయాణంపవచ్చును. బస్సులు, కార్లు, ద్విచక్ర వాహనములలో చేరుకొనవచ్చును. ఇదివరలో ఒకేరోడ్డు రాకపోకలకువుండేది, ఇప్పుడు రెండు ఘాట్ రోడ్లు మలుపులతో ప్రయాణానికి అనువుగా ఉన్నాయి

ఏడుకొండలపై వెలసిన అలయ బంగారువిమానము ప్రత్యేక అక్షరణ అణువణువున ప్రత్యేకతలతోనిండి భక్తులకోరికలను తీర్చుతున్న స్వామివారి దేవాలయం అక్కడేజరిగే పండుగలగురించి వర్ణించడంకష్టం ప్రతిరోజు పర్వదినమే. కొండపైఎటాజరిగే బ్రహ్మాత్సవం ప్రముఖంగా చెప్పుకో దగినవి,

తిరుమలకొండపై చూడతగిన తీర్థాలు ముఖ్యమైనవి పాపవిनाశం అకాశగంగ, గోగర్భము, వైకుంఠతీర్థం పాండవతీర్థం, చక్రతీర్థం, జాబాలి తీర్థం, మోణతీర్థం, రామకృష్ణతీర్థం, తుంజరతీర్థం, కుమారతీర్థం ఇవిగాక మరెన్నో తీర్థాలుకూడ వున్నాయి, ఇవిగాక తిరుమలలో శ్రీ వరదరాజస్వామి శ్రీ రంగనాదస్వామి, శ్రీ నరసింహస్వామి అంజనేయస్వామి వారలకుకూడ అపురూపమైన దేవాలయాలు విగ్రహాలున్నాయి.

తిరుమలలోను—తిరుపతిలో పుణ్యతీర్థాలు, దేవాలయాల సందర్శనకు వాహనాలు సమకూర్చబడనది, యాత్రికులు సర్వసౌకర్యాలతో ప్రయాణాల దాడై అలయాలు సందర్శించే వీలుకల్పించడంలో దేవస్థానంవారు శ్రద్ధ భూపుతుంటారు,

శ్రీ కపిలేశ్వర ఆలయం :— తిరుమలకొండ దిగువన జలపాతాలు పక్కతి దృశ్యాలనడుమ ఉన్న ప్రాచీన ఆలయం ఈ ఆలయం తిరుపతి నడిబొడ్డునుంచి కిలోమీటర్లుదూరంలో వుంది. ఈ ఆలయం చోళులనే క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దం

నిర్మించబడినది. ఇప్పటి శివలింగాన్ని కపిలమహర్షి ప్రతిష్ఠించినని చెబుతున్నారు. శివరాత్రి ఉత్సవాలు కార్తీక మాసంలో దీపావెప్పుకోదగ్గవి. ఈ ఆలయములోనే వినాయకునికి సుబ్రహ్మణ్యస్వామికి నవగ్రహాలకు కూడ పూజలు జరుగుతాయి యాత్రికులకు ఈదేవాలయం పవిత్రస్థానాలకు నిలయంగా వుంటుంది.

శ్రీ గోవిందరాజస్వామి దేవాలయం :— తిరుపతిపట్టణం నడిబొడ్డులో ఎందరో భక్తులను ఆకర్షిస్తున్న దేవాలయం ఎత్తైనగోపురం కలుగు తిరుమల దేవాలయానికి అతినుండి అనుభంద దేవాలయం కావడంవల్ల దీనికి ఎంతో ప్రాముఖ్యతవుంది. శ్రీ మద్రామానుజాచార్యుల వారి అనుగ్రహంవల్ల ఈ ఆలయంకూడ అనాటికాలం నుండి నేటికి చెక్కుచెదరని పేరుప్రఖ్యాతలు ఉన్నాయి. ఈ ఆలయంలోకూడ బ్రహ్మోత్సవాలు తెప్పోత్సవాలు రథోత్సవాలు ఘనంగా జరుగుతుంటాయి.

శ్రీ అంజనేయస్వామి ఆలయం :— తిరుపతి గోవిందరాజస్వామి వారి ఆలయానికి తూర్పున అంజనేయస్వామిఆలయం అతిప్రాచీనకట్టడాలతో వెలసివుంది మాడవలసిన దర్శించి తరించవలసిన శక్తివంతమైన విగ్రహ ప్రతిష్ఠగల్గిన దేవాలయం ఈ దేవాలయాన్ని ప్రస్తావన 1991 నాటి శాసనములో వుంచి రాతిలో నిర్మించబడినది. తిరుమలకువచ్చే యాత్రికులకు గోవిందరాజస్వామిని అంజనేయస్వామిని దర్శించకుండావెళ్ళరు. శ్రీరామ నవమి సందర్భంగా ఉత్సవాలు రథోత్సవం ముఖ్యమైన పర్వదినాలు

శ్రీ పార్థసారథి దేవాలయం:— శ్రీ గోవిందరాజస్వామి ఆలయానికి ఎడమవైపు ఉన్న ప్రాచీనదేవాలయం. నిత్యం పూజలు జరుగును.

శ్రీ కోదండరామస్వామి దేవాలయం :— తిరుపతి పట్టణంలో దాదాపు నడిబొడ్డున పురాతనమైన ఆలయము కీ. శ. 15-16 శతాబ్దాల నడుమ నిర్మించబడినది తిరుమలకు వెళ్ళివచ్చేయాత్రికులు ఈదేవాలయం సందర్శించకుండా వెళ్ళరు. నిత్యముపూజలు జరుగుతుంటాయి. శ్రీ రామ నవమి సందర్భంగా ఉత్సవాలు రథోత్సవం ముఖ్యమైన పర్వదినాలు

శ్రీ పాండురంగస్వామి దేవాలయం :— తిరుపతి కపిలతీర్థం రోడ్డు లోని అంజనేయస్వామిగుడికి దాదాపు ఎదురుగాఉన్న దేవాలయం.

శ్రీ నాదముని దేవాలయం :— తిరుపతి తీర్థకట్ట వీధి ప్రక్కన నాదముని వీధిలో క్రీ. శ. 16-వ శతాబ్దంలో నిర్మించిన ఆలయం వుంది.

శ్రీ కల్యాణ వెంకటేశ్వరస్వామి ఆలయం :— తిరుపతి తీర్థకట్ట వీధి గుండా కొత్త వీధి ప్రారంభములోనే శ్రీ కల్యాణవెంకటేశ్వరస్వామి దేవాలయం వుంది. ఇందులో అకర్ణణీయమైన స్వామివారి విగ్రహం భక్తులను పులకరింపజేస్తుంది ఇక్కడ నవరాత్రి, వసంతోత్సవములు ముఖ్యమైనవిగా చెప్పవచ్చును.

శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరి దేవాలయం :— శ్రీ కల్యాణ వెంకటేశ్వరాలయానికి పశ్చిమ దిశగా అర్యవైశ్యులచే నిర్మించిన శ్రీ కన్యకాపరమేశ్వరి అమ్మవారి గుడిలో శైవాగమప్రకారం పూజలు, నవరాత్రి, వాసవీ జయంతి ప్రముఖమైన పండుగలు. ఇక్కడ నవగ్రహాల గుడికూడ గలదు

శ్రీ కాళియమ్మగుడి :— తిరుపతి పట్టణంలోని గాలి వీధిలో వున్న అతి ప్రాచీనమైన ఆలయం శ్రీ కాళియమ్మగుడి ఇక్కడ ప్రీలకు ప్రత్యేకత గలదు. నవగ్రహాల గుడి మరియు దేవీ నవరాత్రి ఉత్సవాలు ప్రతియేడు ప్రధానంగా జరుపబడును.

శ్రీ లక్ష్మీనారాయణస్వామి దేవాలయం — తిరుపతి పట్టణంలోని శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారి ఆలయ దక్షిణ భాగంలో దక్షిణ మాడవీధి లోని పురాతన ఆలయం 200 సంవత్సరముల క్రిందట తొండమాన్ చక్రవర్తి దీనిని కట్టించారు. చక్కని రాతి స్తంభాలు, హాలు గలను. కానీ ఈ దేవాలయ రూపులేఖలు అన్యైక్రాంతవాసుల మధ్య మాయమైనవి. ఈ దేవాలయం వైష్ణవమతపరమైన పర్వదినాలు ముఖ్యం. దేవాదాయ శాఖ నిర్వహణ లోపంతో ఈ ఆలయం అభివృద్ధి పొందలేకపోయినది.

శ్రీ హతిరామ్ మఠం :— ఈ యొక్క హతిరామ్ మఠం ఏడెనిమిది శతాబ్దాల చరిత్రవున్న ఈ యొక్కమఠం తిరుమలలోను, తిరుపతి లోను ఉంది. శ్రీ హతిరామ్ బావాజీ శ్రీ వెంకటేశ్వరునితో పావికలాడిన భక్తుడు. ఈ మఠాధిపతిని మహాంత్ అంటారు. ఆంధ్రదేశానికి వెందిన అదోని, తమిళనాడులోని వేలూరు, శోళింగపురం, మహారాష్ట్ర లోని

బొంబాయి, నాగ్‌కోలలోనూ దీనియొక్క శాఖలు ఉన్నాయి. తిరుమల తిరుపతి ఏర్పడకముందు తిరుమలలోని అలయానికి వీరే ధర్మకర్తలు, నేటికి స్వామివారికి తొలి హారతి వీరిదే వీరియొక్క పూర్వీకుల జయంతి, వర్ధంతులతోపాటు శ్రీ రామ నవమి, కృష్ణాష్టమి మొదలైన పండుగలను కూడా జరుపుతారు. ఇక్కడ శాసనాలు చెక్కబడిన పన్నెండు రాగిరేకులు వున్నవి, ఇంతవరకు వాటిని పరిష్కరించిన ప్రయత్నం జరిగినట్లు కనిపించడంలేదని తెలుస్తున్నది,

శ్రీ జియ్యంగారి మఠం :— శ్రీ జియ్యంగారి మఠం కూడ తిరుమల లోను, తిరుపతిలోను గలదు. శ్రీ మద్రామానుజులు వారు నిర్దేశించినట్లే నేటికి ఇక్కడ పూజలు జరుగుతున్నాయి క్రీ శ. 1057లో శ్రీమద్రామానుజులు అప్పన్ శరగోపరామానుజయంగారికి ఈ మఠాన్ని అప్పగించారు, ఆధ్యయనోత్సవాలు, అశ్వారుల తిరునక్షత్రాలు వైష్ణవాగమ ప్రకారం ఉత్సవాలు అతివైభవంగా జరుపుతారు.

శ్రీ బుగ్గమఠం :— శ్రీ గోవిందరాజస్వామి సన్నిధిలో ఉన్న అతి ప్రాచీనమైన విశాలమైన మఠమిది, వైష్ణవాగమనాన్ని పాటించే ఈ మఠంలో బుగ్గ వుత్సవం శ్రీరామనవమి, శ్రీకృష్ణ జయంతి ముఖ్యమైన పండుగలుగా వున్నాయి.

శ్రీ ఉత్తరాది మఠం :— శ్రీ గోవిందరాజస్వామి అలయానికి తూర్పు దశగా కోనేటివద్ద ఉన్న ఈ మఠం ఉత్తర భారతదేశం నుంచి వచ్చే యాత్రికుల సాధువుల సౌకర్యార్థం శ్రీ దేవనాయకాచార్యులచే నిర్మించబడినది, వైష్ణవాగమనాన్ని పాటించే యీ మఠంలో ప్రాముఖ్యమైన పండుగలన్నీ వైభవముగా జరుగుచుండును. ప్రస్తుతం అతిరూపమైన విగ్రహం ప్రతిష్ఠించబడి దిననిత్యం పూజలు జరుగుచుండును.

శ్రీ తాతయ్యగుంట గంగమ్మ దేవాలయము :— తిరుపతి మధ్య భాగంలో ఈ అలయాన్ని కొపు కులస్తులు నిర్మించినట్లు ప్రతీతి. ప్రతి మంగళ, శుక్రవారాలలో పూజలు జరుగుచుండును. మే నెలలో బ్రహ్మండముగా వారంరోజులపాటు జరిగే గంగజాతర్ల ముఖ్యమైనవి దీని సమీపమున వినాయకనికి నేరేళ్ళమ్మకు కూడా అలయములున్నాయి, యీ

గంగమ్మ గుడితో అర్, టి. సి. బస్టాండు దక్షిణాన తిరువానూరు వెళ్ళే దారిలోను కోర్టు సమీపంలోను గంగమ్మ గుడులు వెలసి నిత్యపూజలు జరుగుచుండును,

శ్రీ అంజనేయస్వామి దేవాలయం :— తిరుపతికి దాదాపు 15 కిలో మీటర్ల దూరంలో కరకంబాడి గ్రామంలోవుంది. వైష్ణవాగమ పూజలు, ప్రతి మంగళవారము విశేషపూజలు మే నెలలో విశేషంగా జరిగే మానుమ జ్ఞయంతి ప్రముఖంగా నెప్పుకోదగినవి

శ్రీ అన్నపూర్ణేశ్వరీ దేవాలయము :— తిరుపతి - తిరువానూరు మార్గంలో శ్రీ అన్నపూర్ణేశ్వరీ ఆలయం నెలకొల్పబడి నిత్యం వంద మంది వరకు అన్నదానం జరుగుచూ పూజలు, పండుగలు ■■ వైభవంగా జరుగు చుండును.

శ్రీ అగస్తీశ్వరస్వామి దేవాలయము :— తిరుపతి నుండి వంద్రగిరి మార్గంలో సువర్ణముఖీ నదీ తీరాన వెలసివున్న శ్రీ అగస్తీశ్వర దేవాలయం డివాన్ బహదూర్ కీ, శ్రీ మొగిలి కేశవులురెడ్డిగారి వంశస్థులు కట్టించిరి, ఈ దేవాలయం తొండవాడ గ్రామమునకు చెందినది వైవాగమ ప్రకారం నిత్య పూజలు, ముక్కోటి రుద్రపాదాల ఉత్సవం, శివరాత్రి ఉత్సవాలు అత్యంత వైభవముగా జరుగును. 1979 ఏప్రిల్ లో ఈ దేవాలయం జీర్ణోద్ధరణ కాబడి కుంభాభిషేకిము కంచి కామకోటి పీఠాధిపతి జయేంద్ర సరస్వతిస్వాముల వారిచే జరుపబడినది

శ్రీ కోదండరామస్వామి ఆలయం : చంద్రగిరిలోని శ్రీ కోదండ రామస్వామి ఆలయాన్ని శ్రీ కృష్ణదేవరాయలు కట్టించగా శ్రీరంగనాయ కుడు పోషించాడని ప్రతీతి వైష్ణవాగమం ప్రకారం నిత్యపూజలు. శ్రీరామ నవమి, నవరాత్రి, ధనుర్మాస ఉత్సవాలు ఇక్కడ వేడుకలు, ఈ దేవాలయం 1912 సంవత్సరమున మొగిలిరెడ్డిగారి నారాయణస్వామి రెడ్డిగారు, తదుపరి రావుబహదూర్ మొగిలిరెడ్డిగారి రామకృష్ణరెడ్డిగారు వంశపారం పర్య ధర్మకర్తలుగా వుండి పునరుద్ధరించిరి. 1979 జూన్ నెలలో మరిల జీర్ణోద్ధరణ జరిగి శ్రీమన్నారాయణ రామానుజజీయరుస్వామివారిచే జ్ఞాన యజ్ఞము జరుపబడినది.

శ్రీ మూలస్థానం ఎల్లప్పు డేవాలయం : చంద్రగిరిలోనే ఉన్న ఈ ఆలయంలో ప్రతి మంగళ, శుక్రవారాలలో పొంగళ్ళు, సమర్పించుకొని మొక్కుబళ్ళు చెల్లించుకోవడం, జాతర్లు చేసుకోవడం ఇక్కడ ప్రజల నిత్యావారాలు. చుట్టుప్రక్కల గ్రామాలనుండి తండోపతండాలుగా అమ్మవారిని పేదించేందుకు వస్తూ పూజలందిస్తుంటారు.

శ్రీ కల్యాణ వెంకటేశ్వర ఆలయం :— తిరుపతి - బాకరాపేట మీదుగా వెళ్ళేదారిలో శ్రీనివాసమంగాపురంలో వెలసివుండు కల్యాణ వెంకటేశ్వరస్వామి దేవాలయం - గోపురం అతి ప్రాచీనమైన ఆలయం. అక్కడ జేయమైన స్వామివారి విగ్రహం, తిరుమల దేవాలయంలోని స్వామివారి విగ్రహంకంటే పెద్దది. ఇక్కడికి కూడా తిరుమల-తిరుపతి వచ్చే యాత్రీకులు సాధారణంగా శ్రీ కల్యాణ వెంకటేశ్వరస్వామి దర్శనానికి వస్తుంటారు. ఇక్కడ దేవస్థానంవారిచే ప్రతి యేటా విశేష ఉత్సవాలు జరుగుచుండును.

శ్రీ భక్తాంజనేయస్వామి దేవాలయం — తిరుపతికి దాదాపు 40 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న పాకాలలోని శ్రీ భక్తాంజనేయస్వామి దేవాలయం కీ. శే. శ్రీ సిద్ధలింగప్పగారు నిర్మించారు వైష్ణవగమ ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి. శ్రీరామ నవమి, హనుమజ్జయంతి విశేషదినములు.

శ్రీ వీరబ్రహ్మాండస్వామి దేవాలయం :— పాకాల-దామల్ బెరువు రోడ్డు ప్రక్కన వున్న అతి ప్రాచీనమైన శ్రీ అశ్వారీకుంట ప్రక్కన వున్న అగ్రహారంలో 1962 సంవత్సరంలో శ్రీ సి.వి సిద్ధయ్యమూర్తిగారి ఛిహ్నంబున వే నిర్మించబడినది, ఈ శ్రీ వీరబ్రహ్మాండస్వామివారి ఆలయం. దేవాలయ అభివృద్ధికి టి. టి. డి. వారు ముప్పైవేల రూపాయలు అర్థిక సహాయంతో ప్రహరీగోడ మండపం ఆనంపూర్ణంగా జీర్ణోద్ధరణ జరిగింది.

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి ఆలయం :— పాకాల సమీపం ఉట్లవారి పల్లెటూరు క్షణదేశంలో 1946లో గ్రామ ప్రజల సహకారంతో కీ. శే. శ్రీ మునస్వామి ఆచారిగారిచే కట్టించిన సుబ్రహ్మణ్యస్వామి ఆలయం. ప్రతి అడి కృత్తికకు ఉత్సవాలు వేడుకలు అతి వైభవంగా జరుగుచుండును.

శ్రీ శీతారామాంజనేయస్వామి దేవాలయం : తిరుపతికి పశ్చిమదిశగా 42 కి.మీ. మీటర్లు దూరంలో వున్న దామల్ బెరువు గ్రామంలో శ్రీ శీతా

రామాంజనేయస్వామి దేవాలయం వుంది వైష్ణవాగమ ప్రకారం పూజలు శ్రీరామ నవమి సందర్భంగా ఉత్సవాలు వైభవంగా జరుగును,

శ్రీ అగస్తీశ్వర దేవాలయము — విత్తూరు పట్టణంలో శ్రీ నీవానది ఒడ్డున వున్న అతిప్రాచీనమైన దేవాలయం శ్రీ అగస్తీశ్వర దేవాలయం శ్రీ సుందరేశ్వరస్వామి, కామాక్షి అమ్మవారు, శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య శ్రీ వినాయక నవగ్రహదుల గుడులు ఈ ఆలయ ప్రాంగణములో వున్నాయి. ఇక్కడ మహాశివరా త్రి బ్రహ్మాత్మవాలు జరుగుతాయి. ఇటీవల కాలంలోనే ఒకటిన్నర లక్షల రూపాయలతో జీర్ణోద్ధరణ జరిగింది,

శ్రీ సుందర వినాయకస్వామి దేవాలయం — దేవాదాయధర్మాదాయ సంస్థ ఆధీనంలో విత్తూరు పట్టణంలో మధ్యభాగంలో శ్రీ సుందరవినాయక స్వామి ఆలయం వెలసివుంది. ఇక్కడ శైవాగమ ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి. విశ్రవార్థమి ఆరుద్ర మహోత్సవం, వినాయక చవితి నిత్య పూజలతో ఉత్సవాలు జరుగును.

శ్రీ కోదండరామస్వామి దేవాలయము :— విత్తూరు పట్టణ మధ్య భాగంలో కీ. శే. శ్రీ రాయం కన్నయ్యనాయనివారు 1929 సంవత్సరములో దీనిని నిర్మించారు. పాంచరాత్ర అగమము ప్రకారము పూజలు జరుగుతాయి. శ్రీరామ నవమి బ్రహ్మాత్మవాలు పుష్పవల్లకి యిక్కడ అతి వైభవముగా జరుగుచుండును

శ్రీ శివషణ్ముఖ సుందరవినాయకస్వామి దేవాలయం .— విత్తూరు పట్టణ బజారువీధిలో శ్రీ శివషణ్ముగస్వామి దేవాలయం వుంది. వైశ్య కులాలంకారులచే ప్రతిష్ఠింపబడినది, ప్రతిరోజు పూజలు - ఉత్సవములు జరుగుచుండును,

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి దేవాలయం :— విత్తూరు పట్టణ దక్షిణ భాగములో గిరింజీటలో బెంగ్లూయకొండపై వెలసివుండి ప్రసిద్ధమైన శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి దేవాలయం వైశ్యకుల శ్రేష్ఠులచే ఈ ఆలయం ప్రతిష్ఠింపబడినది. వంశపారంపర్య ధర్మకర్తల ఆధ్వర్యములో పూజలు జరుగుతున్నవి, అడికృత్రిక, కార్తీకదీపోత్సవం, భక్తులను విశేషంగా ఆకర్షించే ఉత్సవాలు జరుగుచుండును. ఇటీవలే ధర్మదాతయైన శ్రీ అదికేశవులు నాయుడుగారు

గోపురం. గుడి తూర్పుదిశగా రహదారి మెట్లు నిర్మాణం చేసి అలయ సంపూర్ణ జీర్ణోద్ధరణచేసి అలయ వైభవాన్ని పెంచినారు.

శ్రీ దుర్గమ్మ దేవస్థానం :— చిత్తూరు గిరింపేటలో వెలసివుండు శ్రీ దుర్గమ్మ దేవాలయం భక్తులపాలిట కోరికలు తీర్చు అమ్మగా వెలసి వున్నది. విశ్వబ్రాహ్మణ వంశీయులు దీనిని నిర్మించారు. శైవాగమం ప్రకారము మంగళ, శుక్రవారాలలోనేగాక నిత్య పూజలు జరుగుచూ దశరా పండుగలు, ఉత్సవాలు అతి వైభవముగా జరుగుచుండును అట్లే గిరిపేట నడిబొడ్డున బొడేశ్వరి అలయంకూడా వెలసి భక్తులను అకర్షిస్తూ కోరికలు తీర్చే తల్లిగా ఈ అలయానికి పేరువుంది.

శ్రీ కొళందీశ్వర వరదరాజస్వామి దేవాలయం :— చిత్తూరు పట్టణం కట్టమంచి నీవానది తీరంన వెలసివుండు శ్రీ కొళందీశ్వర వరదరాజస్వామి దేవాలయం వోళవంశీయులలో విట్టవివరి రాజు ఒకానొక సమయంలో ఈ ప్రాంతములో వేటకువచ్చి విశ్రాంతి తీసుకొన ఈ దేవాలయాన్ని నిర్మించి నట్లు, అలయ నిర్వహణకై భూములు దానం చేసినట్లు ప్రతీతి జీర్ణోద్ధారణలో నున్న యీ దేవాలయాన్ని టి. టి. డి. వారు అర్థిక సహాయాన్ని అంద జేసిరి. వైఖానస ఆగమం ప్రకారం పూజలు జరుగును

శ్రీ కోదండరామస్వామి దేవస్థానం — తిరుపతి-చిత్తూరు మార్గ ములో కొత్తకోట గ్రామంలో వెలసివుండు పవిత్రమైన శ్రీ కోదండరామ స్వామి దేవాలయం, దేవాదాయశాఖ ఆధ్వర్యము లోని నిత్యపూజలు, వైష్ణవ సాంప్రదాయ ప్రకారం జరుగుతాయి. శ్రీరామ నవమి, వైకుంఠ ఏకాదశి, పునర్వసు సక్షత్రం చెప్పకోదగ్గ పర్వదినములు,

శ్రీ మాధవ నారాయణస్వామి, మరియు తిరుమలేశ్వరస్వామి దేవ స్థానములు :— చిత్తూరు - పుత్తూరు మార్గంలో యీ మాధవనారాయణ తిరుమలేశ్వరస్వామి అలయాలు వేల్ూరు గ్రామంలో వెలసివున్నాయి. ఇవి బోళులచే నిర్మించబడిన ప్రాచీన దేవాలయాలు. శ్రీ మాధవనారాయణ స్వామివారికి నిత్యపూజలు వైష్ణవాగమ ప్రకారం జరుగుతాయి. కృష్ణాష్టమి వైకుంఠ ఏకాదశి రోజులలో ప్రత్యేక పూజలు కలవు. శ్రీ తిరుమలేశ్వర స్వామివారికి శివరాత్రి ఉత్సవం అరుద్ర నక్షత్రం, తై మాసం రోజులలో

విశేష పూజలు జరుగుతాయి, తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానావారి అర్ధిక సహాయముతో జీర్ణోద్ధరణ జరుగుచున్నది.

శ్రీ ధర్మరాజస్వామి దేవాలయము :— చిత్తూరు సమీపం దక్షిణ దిశగావున్న కన్నికాపురం గ్రామంలో శ్రీధర్మరాజస్వామి దేవస్థానం నిర్మాణము చేయబడినది. ఇక్కడ వైష్ణవ సాంప్రదాయ ప్రకారం పూజలు జరుగును. మహాభారత ఉత్సవాలు జరుగును ఇక్కడకూడా తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానమువారు జీర్ణోద్ధరణకు అర్ధిక సహాయము నొసంగిరి.

శ్రీ వరదరాజస్వామి దేవాలయం :— చిత్తూరు గుడియత్తం మూరములో వున్న శ్రీ వరదరాజస్వామి ఆలయం వేదమూరు గ్రామంలో వెలసి వుంది. గాయత్రి సావిత్రి వరస్వతి అనే మూడు నదులు కలిసే ఈ చోట పూర్వం ఒక్కసారి రాక్షసులను జయించగోరి బ్రహ్మదేవుని సలహామేరకు దేవేంద్రుడు తపస్సుచేయగా శ్రీ భూసీశా పెండ్రదేవి సమేతుడైన శ్రీ వరదరాజస్వామివారు ఇక్కడ వెలసినని ప్రతీతి, వైశాఖ మాసంలో స్వామివారి బ్రహ్మాత్మవాలు అతి వైభవంగా పది రోజులు జరుగుతాయి. ఇక్కడ భక్తులకు ధర్మసతతం అర్చనైశ్య ధర్మసత్రాలున్నాయి, తూర్పున పర్వత శ్రేణి, దక్షిణాన త్రివేణి సంగమం చూడదగ్గ దృశ్యాలు.

శ్రీ కోదండరామస్వామి దేవాలయం :— వేదమూరులో పేరెన్నిక గల మరొక దేవాలయం శ్రీ కోదండరామస్వామి దేవాలయం, భువనగిరి వంశస్థులచే నిర్మించబడినదని ప్రతీతి. వైష్ణవ సాంప్రదాయ ప్రకారం పూజలు జరుగును.

శ్రీ ఏకాంబరేశ్వరస్వామి దేవాలయం :— వేదమూరు గ్రామంలోనే త్రివేణి సంగమానికి పశ్చిమ తీరాన వెలసివున్న శ్రీ ఏకాంబరేశ్వరస్వామి దేవాలయం వోళవంశస్థులచే నిర్మించబడిన ప్రాచీన దేవాలయం, అటు తర్వాత విజయనగర రాజులచే పునరుద్ధరించబడినది. త్రిపురాసుర సంహారము తరువాత పరమేశ్వరుడు తన రౌద్రాకారాన్ని విసర్జించి శాంత స్వరూపుడై శ్రీ కామాక్షమ్మవారి సమేతముగా ఇబ్బట వెలసినారని పురాణ గాథ. శైవ సాంప్రదాయప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ ముక్కంటిశ్వర దేవాలయము :— చిత్తూరు - పెనుమూరు మార్గంలోవున్న కలవకుంట గ్రామం బాహుదా - శర్మదా నదుల సంగమ

తీరాన శ్రీ ముక్కంటీశ్వర దేవాలయం జనమేజయుడు ప్రతిష్ఠించినని ప్రతీతి. శిల్పశైలి చోళులది. ఆలయంలోవున్న శాసనాలవల్ల గోపుర, మహా మండపాలు ఉత్తర చోళులకాలంలో క్రీ. శ. 10-11 శతాబ్దాలలో పునర్నిర్మితమైనదని, విజయనగర రాజులకాలంలో క్రీ. శ. 1439-1570 దేవాలయ పునర్నిర్మాణం శ్రీ వారి కైంకర్యాలకు దోహదమిచ్చినట్లు తెలుస్తుంది, సోమశేఖరుడనే దైవభక్తుడు తన పూర్వీకుల అస్తి నిష్కంక్షంకోసం మణికర్ణికా ఘట్టానికి వెళ్తూ ఇచ్చట విశ్రమించి శ్రీ స్వామివారిని సేవించి తరించాడని ఒక పురాణ గాథ. అస్తి నిష్కంక్షం చేయడం విశేషం. ఇక్కడ పూజలు వైవ సాంప్రదాయ ప్రకారము జరుగుతాయి.

శ్రీ సిద్దేశ్వర ఆలయం :— చిత్తూరునుండి వేపంజేరి మార్గంలో శ్రీ సిద్దేశ్వర ఆలయం వుంది. ఇక్కడ శివరాత్రి - అడికృత్తిక్ రోజులలో విశేష పూజలు ఉత్సవాలు జరుగుచుండును.

కాణిపాకం శ్రీ వరసిద్ధి వినాయకస్వామి దేవాలయం :— చిత్తూరు-ఐరాల మార్గంలో బాహుదా నదీ తీరానవున్న కాణిపాకం పేరెన్నికగన్న గ్రామం, ఈ గ్రామంలో వెలసిన శ్రీ వరసిద్ధి వినాయక దేవాలయం ప్రసిద్ధమైన పుణ్యక్షేత్రము, పూర్వము ముగ్గురు మూగ-చెవిటి-గుడ్డివారు నీటి కొరతవలన ఒక బావిని లోతుచేయడానికి త్రవ్వచుండగా మట్టిలో రక్తం కనబడింది. ఆ వింతను చూచేందుకు వచ్చిన ప్రజలు కొబ్బరికాయలు కొట్టి పూజించినపుడు ■ కొబ్బరి నీళ్ళే "కాణి" మేర భూమి పొరిందని అందు వల్ల ఆ గ్రామానికి "కాణిపాకం" అనే పేరు వచ్చిందని ప్రతీతి. రామరాను అది "కాణిపాకం గానె అయింది ఇక్కడ వెలసిన వినాయకుని సేవించి తమ సమస్యలను పరిష్కరించుకొనేందుకు చిత్తూరు జిల్లా నలుమూలలనుండి ఎక్కువమంది వస్తుంటారు.

ఇక్కడ తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానంవారు ఆర్థికసహాయంకోసం అభివృద్ధి చెందినది. చక్కని కోనేరు గలదు, మహద్వారంవద్ద కల్యాణ మంటపం చూడదగ్గది దేవస్థానం ప్రభుత్వ ఆధీనంలోవుంటూ నిత్యాన్న దానం పథకం ప్రవేశ పెట్టి, నిత్యం పూజలు, అభిషేకము, రదోత్సవాలు వినాయక చవితిరోజున ముఖ్యమైన పండుగ జరుగును సంవత్సరం పొడుగునా వేలాది భక్తులతో యాత్రాస్థలంగా విలసిల్లుతున్నది కాణిపాకం.

శ్రీ మణికంఠేశ్వరాలయం : కాణిపాకంలో శ్రీ మణికంఠేశ్వరాలయం ప్రాచీనమైనది పశ్చిమ దిశలో వెలసివుంది. కుశోత్తుంగవోళుడు తన వ్యాధి నివారణకోసం శివుని అజ్ఞమేరకు నిర్మించిన 108 దేవాలయాలలో ఇది ఒకటి అని శాసనాలవల్ల తెలియుచున్నది. అలయ శిల్పరీతులు విజయనగర శైలిని అనుసరించడంవల్ల పునరుద్ధరణ విజయనగర రాజులకాలంలో జరిగిందని చెప్పకోవచ్చును. శైవసాంప్రదాయం ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ వరదరాజస్వామి దేవాలయం : కాణిపాకంలోనే వెలసివున్న మరొక ప్రాచీన దేవాలయం వోళులకాలంలో నిర్మించబడినది. అలయం గోడలపై తమిళ శాసనాలు పరిశోధించవలసిన అవసరం వుంది. ఇక్కడ దైవసాంప్రదాయం ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ మొగిలీశ్వరస్వామి దేవాలయం : — నిత్తూరు - పలమనేరు మార్గంలో మొగిలి రోడ్డు ప్రక్కననే వున్న ప్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీ మొగిలీశ్వర స్వామి దేవాలయం వుంది దేవదత్తుడు అనే వోళరాజు ఈ ప్రాంతములో నివసించాడని చరిత్ర ఆధారాలు వెబుతాయి స్థలపురాణంవల్ల ఇది కలియుగ అరంభంనుంచి వున్నదని తెలుస్తుంది. ఈ ప్రాంతం రమణీయమైన ప్రకతి దృశ్యాలమధ్య వెలసిన దేవాలయమిది, గర్భగుడి వున్నచోట్ల శివలింగం చుట్టు మొదట మొగిలిపాదలుండేవని అందువల్ల అయనకు మొగిలీశ్వరుడన్న పేరుగల్గినదని ప్రజలలో ప్రచారం వుంది.

అలయానికి దక్షిణంగా ఉన్నకోనేటికి నందీశ్వరుని నోటినుంచి ధారవుంది. నైఋతి దిశలోవున్న దేవరకొండలో దొరికే పభాదినే స్వామి వారి పూజలకు వినయోగించడం విశేషం, ప్రతి సోమవారం విశేషపూజలుండును. శివరాత్రి సందర్భంగా పడిరోజులపాటు బ్రహ్మాత్పతాలు చూపేందుకు చుట్టుప్రక్కల ప్రాంతాలనుండేగాక తమిళనాడు - కర్నాటక ప్రాంతాల ప్రజలు అధిక సంఖ్యలో వస్తుంటారు. ప్రస్తుతం జీర్ణోద్ధరణ జరగడముతో యిక్కడ విశ్రాంతి భవనము, గోపురాలు చక్కని అకర్షణలతో అలయం చూపరులకు భక్తిప్రవర్తులు కల్గించేవిధంగా వున్నాయి.

ఈ అలయ ఆలనాసానా అభివృద్ధిపథంలో బంగారు పాశ్యం

జమీందారు శ్రీనుబ్బరామస్వామినించారు వంశపారంపర్య ధర్మకర్తలుగా నిర్వహణాధ్యతలు మానున్నారు.

శ్రీ వీరబద్రస్వామివారి దేవాలయం :— చిత్తూరు - ౧౦౦౦ మార్గం ఎల్లంపల్లె సంతగేటు కుళ్ళంపల్లె గ్రామంలో శ్రీ వీరబద్రస్వామి యమ్మ వుండి ఇక్కడ మహాశివరాత్రినాడు వైభవంగా ఉత్సవాలు వేడుకలు జరుగును, గ్రామాణ ప్రజల భక్తి ప్రవర్తులకు నిదర్శనం.

శ్రీ కాశీవిశ్వేరాలయం — చిత్తూరు జిల్లా, పలమనేరు పాఠంలో పలమనేరు పట్టణ ఉద్యభాగంలో అతి పురాతనమైన దేవాలయం శ్రీ కాశీ విశ్వేశ్వరాలయం వుండి అమ్మవారు, గణపతి, నవగ్రహాలకు వేరువేరుగా గుడులు, చాల పెద్దగంట బెప్పుకోవగ విశేషం. ఇక్కడికి సమీపంలో తిరుపతి గంగమ్మ దేవస్థానం గలదు. పతి సంవత్సరం మే నెలలో జాతరలు జరుగును శ్రీ కళ్యాణవెంకటేశ్వర స్వామి ఆలయం గలదు. ఇది చాల పురాతనమైనది. వైకొనవ అగమ ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి ఇక్కడ జరిగే బ్రహ్మాత్సవాలు, జాతరలు చూడ వేడుకగావుండును|

శ్రీ చెల్వరాయస్వామి దేవాలయం :— పలమనేరుకు పశ్చిమ దిశలో 10 కిలో మీటర్లదూరంలో శ్రీ చెల్వరాయస్వామి దేవాలయం |పావీనమైనది. ఇక్కడ బ్రహ్మాత్సవములు పాంచరాత్ర అగమ ప్రకారం నిత్యపూజలు అతి వైభవముగా జరుగును.

శ్రీ కళ్యాణవెంకటరమణస్వామి దేవాలయం :— పలమనేరుకు పశ్చిమదిశ 16 కిలో మీటర్ల దూరంలో ఉన్న పట్నంపల్లె గ్రామంలో చిన్న రాతిగుట్టపై శ్రీ కళ్యాణ వేంకటేశ్వరస్వామి దేవాలయం ఉన్నది. పాంచరాత్ర అగమప్రకారం జరిగే నిత్యపూజలతోపాటు బ్రహ్మాత్సవంలు ప్రత్యేకించి పుష్పపల్లకి అతివైభవముగా వేడుకలు జరుగును.

శ్రీ ధ్యానాభిరామస్వామి దేవాలయం :— పలమనేరుకు 30 కిలో మీటర్ల దూరంలో శ్రీ ధ్యానాభిరామస్వామి దేవాలయం తాసార్లపల్లె గ్రామములో పెద్ద రాతి గుట్టమీద వెలసివుంది. పాంచరాత్ర అగమ ప్రకారం పూజలు బ్రహ్మాత్సవములు వైభవముగా జరుగును. దీనిని గాంవ కర్నాటక ప్రాంత ప్రజలు యేతెంచుచుందురు.

శ్రీ కోదండరామాలయం : బైరెడ్డిపల్లెలో శ్రీ కోదండరామాలయం ప్రసిద్ధి గాంచినది. ఇక్కడ అగమప్రకారం పూజలు, రథోత్సవం అతి వైభవముగా జరుగును. ఇక్కడ వర్తకులు దేవాలయానికి మాన్యాలు యిచ్చినారు.

శ్రీ కోదండరామస్వామి ఆలయం : రామకుప్పం గ్రామంలో ప్రసిద్ధి గాంచిన శ్రీ కోదండరామాలయం వుండి ఇక్కడ యేటా బ్రహ్మోత్సవములు వైభవంగా జరుగును. మరియు విభాళన అగమం ప్రాకారం పూజలు నిర్వహింతురు.

శ్రీ సోమేశ్వర ఆలయం : కుప్పం పట్టణానికి తూర్పున శ్రీ సోమేశ్వర ఆలయం అతి పురాతనమైనది గలదు. నవగ్రహ మంటపం గలదు. ఇక్కడ శైవాగమ ప్రకారం ఒరిగే నిత్యపూజలు వైభవంగా జరిగే బ్రహ్మోత్సవాలు బెప్పకోతగినవి.

శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం : కుప్పంనకు 12 కి. మీ. దూరంలో అతి పురాతనమైన శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం గలదు. ఇది విజాలాపురం గ్రామంలో నిర్మించబడి పాంచరాత్ర అగమం ప్రకారం నిత్య పూజలు-బ్రహ్మోత్సవాలు అతి వైభవంగా జరుగును. దీనికి కుప్పం జమీందారులు వంశ సారంస్వ ధర్మకర్తలుగా నిర్వహించుచున్నారు.

శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి దేవాలయం : కుప్పం ప్రాంతం కంగొండి గ్రామంలో శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం నిర్మాణమైవుంది. ఇది పాల ప్రాచీనమైనది. ఇక్కడ శిల్ప నైపుణ్యం వక్కాగొప్పంబును. పాంచరాత్ర అగమం ప్రకారం పూజలు వైభవముగా జరుగును.

శ్రీ రాళ్ల గుంగూరి దేవాలయం : కుప్పంనకు 15 కి. మీ. దూరంలో ఒంటిపల్లె గ్రామంలో శ్రీ రాళ్ల గుంగూరి దేవాలయం వెలసి వుంది. ప్రతి సంవత్సరం జాతరలో ఎద్దులవరుష జరుగును. ఇక్కడ వేడుకలు అతి వైభవంగా జరుగును.

శ్రీ బేట రాయస్వామి దేవాలయం : కుప్పంనకు పడమర దిశలో

6 కి. మీ. దూరాన ఉన్న బేట, రాయస్వామి దేవాలయం ■■■ పురాతనమైనది. అంద్రప్రదేశ్, కర్నాటక, తమిళనాడు, రాష్ట్రాలు కలసే అడవి ప్రదేశంలో ఎత్తైన కొండలపై యీ దేవాలయం వెలసి వుంది. చరిత్రపుసిద్ధి కెక్కిన దేవాలయం శ్రీట్రాయసామి దేవుడా! అన్నమకుటంతో పల్లె పాటలు భక్తి గేయాలు, అంద్రదేశమంతా వ్యాప్తి చెందినది. అలయ పూజలు వైభవనన ఆగమానుసారం జరుగుతాయి ఈ దేవాలయ ప్రామాఖ్యతను గుర్తించి తిరుమల దేవస్థానంవారు అర్థిక సహాయం అందించారు.

శ్రీ కోదండరామాలయం : కుప్పం నకు సమీపంనదల రాళ్లబూడుగురులో శ్రీ కోదండరామాలయం ప్రసిద్ధిగాంచినది ఇక్కడ పాంపరాత్ర ఆగమప్రకారం పూజలు జరుగును. ఈ దేవాలయానికి రాళ్లబూడుగురు జమిందారులు వంశపారపర్య ధర్మకర్తలుగా ఈ దేవాలయ అలన పాలన చూస్తుంటారు.

శ్రీ ప్రసన్న వేంకటరమణస్వామి దేవాలయం : కుప్పం సమీపం కనమనపల్లె గ్రామంలో ■■■ విశాలమైన ప్రసిద్ధి గాంచిన శ్రీ ప్రసన్న వేంకటరమణస్వామి దేవాలయం గలదు. ఎత్తైన ప్రహరీ గోడగలిగి గాలిగోపురం కూడ వున్నాయి. పాంపరాత్ర ఆగమప్రకారం ఇక్కడ పూజలు వైభవంతో ఏకాదశి గోకులష్టమి, బ్రహ్మాత్సవములు అతి వైభవముగా జరుగును.

శ్రీ వరదరాజస్వామి దేవాలయం : కుప్పం ఉత్తరముగా 2 కి.మీ. దూరం గల లక్ష్మీపురంలో శ్రీ వరదరాజస్వామి దేవాలయం ■■■ ప్రాచీనమైనది. ఇక్కడ ఎత్తైన ప్రహరీగోడ, గాలిగోపురం గలదు. పాంపరాత్రాగమానుసారం పూజలు అతి వైభవముగా బ్రహ్మాత్సవములు, వైకుంఠఏకాదశి వేడుకలుండును.

౧ కృష్ణ దేవాలయం : కుప్పం పట్టణంలో శ్రీ కృష్ణ దేవాలయం అతి సుందరంగా విశాలమైన స్థలంలో నిర్మించబడి వున్నది ఇక్కడ పేద బిడ్డలకు ఆశ్రయం కల్పించబడి హైందవావారముల ప్రకారం నిత్యపూజలు వేడుకలు అతి వైభవంగా జరుగును.

శ్రీ అహోరవీరబద్రస్వామి దేవాలయం : పుంగనూరు పట్టణంలో శ్రీ అహోరవీరబద్రస్వామి ఆలయం ప్రసిద్ధి గాంచినది. ఇది జమిందారి కోట ప్రాంగణములో గలదు ఈ దేవాలయంతోపాటు శ్రీ గోమేశ్వర స్వామి శ్రీ మాణిక్యవరదాజస్వామి ఆలయాలు అతి పూరతమైనది గోపురములు గల్గివున్నవి. ఈ ఆలయ గోపురాలు పట్టణానికి ప్రత్యేకమైన శోభ నిచ్చుచున్నాయి.

శ్రీ అగస్తీశ్వరాలయం : పుంగనూరుకు తూర్పున 15 కి. మీ. దూరములో నెక్కొండి గ్రామంలో ఒక పెద్ద గుట్ట గలదు. ఇక్కడ పూరాతన కాలంలో అగస్త్యునివే విగ్రహ ప్రతిష్ఠ జరిగిందని ప్రజల విశ్వాసం. ఈ ఆలయంలో శైవ ఆగమప్రకారం నిత్యం పూజలుండును శివరాత్రి ఉత్సవాలు రథోత్సవము కడువైభవముగా జరుగుచుండును. ఈ గుట్టపై ఏర్పాటు అయివున్న కోనేరు తిరుమలలోవున్న కోనేరువలె పోలివుంది.

శ్రీ వేణుగోపాల, కాశీవిశ్వేశరాలయం : పుంగనూరు ప్రాంతము తూర్పు దిశగా 16 కి. మీ. దూరంలో శ్రీ వేణుగోపాల శ్రీ కాశీవిశ్వేశరాలయాలు ఉన్నాయి ఇవి శిల్ప నైపుణ్యం కలిగి చూడ వింతగాలిపే విధంగా ఉంటూ నిత్య పూజలు జరుగుచుండును

శ్రీ చెన్న కేశవస్వామి దేవాలయం : పుంగనూరు తూర్పు 20 కి. మీ. దూర ప్రాంతములో శ్రీ చెన్న కేశవస్వామి ఆలయము, దీనితో పాటు మరొక సోమేశ్వరస్వామి ఆలయం కూడా ప్రసిద్ధిగాంచి ప్రజలు నిత్య పూజలు అందుకొంటున్నారు. ఈ ప్రాంతములో అనేక పుణ్య దేవస్థానాలు-భక్తులకు నిలయా గా శిథిలావస్థలో ఉన్నాయి.

శ్రీ బీమేశ్వరాలయం : పుంగనూరుకు తూర్పు దిశలో 20 కి. మీ. దూరంలో బీముగానిపల్లెలో శ్రీ బీమేశ్వరాలయం గలదు. ఇది రాయలనాటి దని ప్రతీతి పుంగనూరు జమిందారులు యీ ఆలయ నిర్వహణలు వేపట్టి నిర్వహించినట్లు అక్కడ శాసనాల వలన తెలుస్తున్నది. శైవాగమం ప్రకారం పూజలు జరుగును

శ్రీ కోనేటి రాఘవస్వామి ఆలయం : ఈ శ్రీ కోనేటిరాయస్వామి ఆలయం పుంగనూరు 30 కి. మీ. దూరంలో కీలపట్ల గ్రామంలో గలదు. ఈ ఆలయమూల విరాట్టు తిరుమల శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామివారి ఎత్తు వుంటారు. ఈలాంటి ప్రసిద్ధిగాంచిన ఆలయంలో వైఖానన అగమం ప్రకారం నిత్య పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ కాశీవిశ్వేశ్వరాలయం : పుంగనూరుకు ఈగన్వదిగ 50 కి.మీ దూరప్రాంతములో అతి ప్రసిద్ధిగాంచిన పురాతనమైన శ్రీ కాశీవిశ్వేశ్వరాలయం గోనుమాకులపల్లె గ్రామంలో వెలసివుంది. ఇక్కడ నిత్య పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ కళ్యాణ వెంకటరమణస్వామి : పుంగనూరు పశ్చిమ దిశలో శ్రీ కళ్యాణ వెంకటరమణస్వామి దేవాలయం ప్రసిద్ధిగాంచినది. దీనితోపాటు శ్రీ కాశీవిశ్వేశ్వరస్వామి దేవాలయం కూడా గలదు ఇక్కడ ప్రజలు వేడుకలతో నిత్య పూజలు జరుగుతాయి. ఈ ఆలయాల నిర్వహణ వంశపారంపర్య ధర్మకర్తలు, దేవదాయ శాఖవారు నియమించిన ఛర్మకర్తలు కూడా వున్నారు.

శ్రీ వాలేశ్వర ఆలయం : పుంగనూరు పశ్చిమ మార్గంలో నున్న అర్. నడింపల్లె గ్రామంలో వెలసివున్న శ్రీ వాలేశ్వర ఆలయం అతి ప్రాచీనమైనది. శైవాగమం ప్రకారం పూజలు, శివరాత్రి ఉత్సవాలు ఘనంగా జరుగుతాయి. ఇక్కడికి 6 కి.మీ. దూరములో మరో శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయంకూడా ప్రసిద్ధిగాంచి నిత్య పూజలు జరుగుతాయి. ఇది కుదురు చీమనపల్లెగా వెలసివుంది.

శ్రీ నీలకంఠేశ్వరాలయం : పుంగనూరు తిరుపతి మార్గంలోవున్న లద్దిగం గ్రామంలో శ్రీ నీలకంఠేశ్వరాలయం గలది. ఇది ప్రసిద్ధిగాంచిన ఆలయం ప్రాచీనమైనది. శైవసాంప్రదాయం ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి ఇక్కడ మరో శ్రీ పుండేశ్వరాలయం కూడా వుంది. ఇక్కడ కూడా నిత్య పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ అరకేశ్వర ఆలయం : పుంగనూరు దక్షిణభాగంలో 10 కి. మీ. దూరంలో శ్రీ అరకేశ్వర ఆలయం కరనపల్లెలో వెలసివుంది. ఈ ఆలయం ప్రసిద్ధి గాంచిన పూరాతనమైనది. ఇక్కడ నిత్య పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ ప్రసన్న వెంకటరమణస్వామి ఆలయం : మదనపల్లె పట్టణంలో అతి ప్రాచీనమైన ప్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీ ప్రసన్న వెంకటరమణస్వామి ఆలయం గలదు. ఈ దేవాలయం బోళరాజులువే నిర్మించబడినట్లు ప్రతీతి. ఇక్కడ పండుగలు అతివైభవముగా ప్రతియేట జరుగుచూ అన్ని విధాల అందరి భక్తులను ఆకట్టుకొనే విధంగా వేడుకలు జరుగుతాయి.

శ్రీ యోగభోగేశ్వరాలయం : మదనపల్లె పడమరదిశగా విప్పిలి గ్రామంలో శ్రీ యోగభోగేశ్వరాలయం దేవాదాయ దర్మాదాయశాఖ తరపున కార్యనిర్వహణ అధికారి అవ్వర్యములో ఆలయ పాలన వ్యవహారములు జరుగును ఇక్కడ విశేషంగా బ్రహ్మాత్సవాలు, శరన్నవరాత్ర ఉత్సవాలు కార్తీక మాసములో నిత్యర్చనలు ఘట్టముగా చెప్పుకోతగ్గవి. ఇక్కడ శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి ఆలయం-నవగ్రహాల గుడి కూడ గలదు.

శ్రీ ఎనుగుమల్లమ్మ దేవాలయం : మదనపల్లె హన్సిలీకొండపై వెలసిన శ్రీ ఎనుగుమల్లమ్మ దేవాలయం ఇక్కడ ప్రజలకు ఆరాధ్య దైవము ఇక్కడ ప్రజలు అమ్మవారిని నిత్యం సేవిస్తూ పూజలు అందిస్తుంటారు. ఇక్కడ సంతకరానికొకమారు ఒరిగే జాతర ఉత్సవాలు చెప్పుకోదగ్గవి.

శ్రీ చెన్నకేశవస్వామి ఆలయం : బీరూరి కొత్తకోట గ్రామంలో వెలసివుండు శ్రీ చెన్నకేశవస్వామి ఆలయం ప్రసిద్ధిగాంచినది ఇక్కడ ఈ దేవాలయంతోపాటు శ్రీ బోళేశ్వర, అంజనేయ, గంగమ్మ దేవాలయాలు కూడా గలవు. ఈ ఆలయాలు అతి ప్రాచీనమైనవి. ఈ ఆలయాలు శ్రీ కృష్ణ దేవరాయల కాలంలో నిర్మించినట్లు చరిత్రాధారాలు వున్నట్లు ప్రతీతి. ఇక్కడ నిత్య పూజలు వేడుకలు వినోదములు జరుగుతాయి.

శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి దేవాలయం : మదనపల్లెకు 15 కి. మీ.

దూరములో గల తెట్టు గ్రామంలో అతిపురాతనమైన శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం వుంది. ఇది బాల ప్రసిద్ధిగాంచిన దేవాలయం ప్రతి సంవత్సరము పది రోజులపాటు బ్రహ్మోత్సవాలు ఘనంగా జరుగుతాయి. నిత్యపూజలు కూడా వుంటాయి

శ్రీ ప్రసన్న వెంకటరమణస్వామి ఆలయం : మదనపల్లెకు 30 కి.మీ. సమీపంలో వున్న కోసువారిపల్లెలో శ్రీ ప్రసన్న వెంకటరమణ స్వామి దేవాలయం ప్రసిద్ధి గాంచినది ఈ దేవాలయం అలనాటి శ్రీ కృష్ణ దేవరాయల కాలంనాటిదని ప్రతీతి. సంవత్సరానికి 10 రోజులు పాటు అతి వైభవముగా బ్రహ్మోత్సవాలు జరుగుతాయి

శ్రీ లక్ష్మీనరసింహస్వామి దేవాలయం : మదనపల్లెకు ఉత్తరాన 70 కి. మీ. దూరంలో పాపేపల్లి గ్రామంలో ఉన్నరాతిగుట్టపై వెలసివున్న శ్రీ లక్ష్మీ నరసింహస్వామి దేవాలయం ప్రసిద్ధిగా వుంది. ఇక్కడ బ్రహ్మోత్సవాలు జరగడం విశేషం ఈ ప్రాంతములోనే కన్నెపిడుగు గ్రామంలో శ్రీ అవు దేవత దేవాలయం గలదు. ఇక్కడ నిత్య పూజలు జరుగుతాయి. ఇక్కడ సమీపంలోనే శ్రీ వెంకటేశ్వర టూ టూ ఎడ్డుదేవర దేవాలయం పిచ్చావాండ్రపల్లెలో గలదు. ఇక్కడ కాపువారే అర్చకులుగా వుండడం విశేషం.

శ్రీ లక్ష్మీ నరసింహస్వామి దేవాలయం : మదనపల్లె ఈశాన్య దిశగా వున్న ఉన్న తిప్పనములలో లక్ష్మీ నరసింహస్వామి ఆలయం వుంది. ఈ ఆలయం రాయ నాటిదని ప్రతీతి. ఇక్కడ బ్రహ్మోత్సవములు పాంచరాత్ర అగమము ప్రకారము పూజలు జరుగుతాయి. ఈ ఆలయానికి వంశపారంపర్య ధర్మకర్తలున్నారు

శ్రీ పట్టాభిరామస్వామి దేవాలయం : వాయుల్ పాడు పట్టణంలో వెలసివుండు శ్రీ పట్టాభిరామస్వామి దేవాలయం అతి పురాతనమైన ప్రాచీన దేవాలయం. ఈ దేవాలయం రాయనాటి కాలంలో నిర్మించబడినట్లు ప్రతీతి ఇక్కడ శ్రీ సీతారామలక్ష్మణ ఆంజనేయస్వామివార్ల మూల విగ్రహాలు ఒకే చోట వుండడం విశేషంగా యీ ప్రజలు భావిస్తారు. నిత్యపూజలు

బ్రహ్మోత్సవాలు అతి వైభవముగా వేడుకలు జరుగుతాయి.

శ్రీ లక్ష్మీ నరసింహస్వామి దేవాలయం : ఈ దేవాలయం వాయులో పాడు గుర్రంకొండ మార్గంలో తరిగొండ గ్రామంలో గలదు ప్రపంచ ప్రసిద్ధి గాంచిన శ్రీ వైకుంఠ నిలయం వాసుడైన తిరుమల గిరి శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామిని సేవించి తరించిన తరిగొండ వెంకటాంబ జన్మించిన పుణ్య స్థలం. గొల్లబామలు పెరుగును విచుకుతుండగా పెరుగుకుండ (తరికుండ) నుంచి స్వామివారు ఉద్భవించినట్లు ఇతిహాసము గలదు. ఈ దేవస్థానం ముందున్న ద్వజస్తంభం వద్దగల పీఠంపై చేతులు అనించి కోర్టుకునెళ్లి ప్రమాణంచేస్తే న్యాయవాదులు కూడ అంగీకరించడం ఇక్కడ విశేషం.

శ్రీ సిద్ధేశ్వరస్వామి దేవస్థానం : బాకరాపేట నెరబైలు మార్గంలో తనకోనలో వెలసిన శ్రీ సిద్ధేశ్వరస్వామి దేవాలయం చాల ప్రసిద్ధమైంది. పవిత్రమైన పుణ్యక్షేత్రంగా వాసికెక్కినది. ఈ దేవాలయం దట్టమైన అడవులమధ్య గలదు దీని సమీపంలోనే శిరోద్రోణు సాపవిమోచనం నెలకొన మొదలైన తీర్థాలున్నాయి. మహాశివరాత్రి ఉత్సవాలు అతి వైభవముగా జరుగును ఈ ప్రాంతము సక్రమమున నెలవుగాను ఒక పర్యాటక కేంద్రం గాను వుండడం విశేషం.

శ్రీ ద్రౌపతీ సమేత ధర్మరాజస్వామి దేవాలయం : పుత్తూరు పట్టణంలో వెలసివుండు శ్రీ ద్రౌపతీ సమేత ధర్మరాజస్వామి దేవాలయం ప్రసిద్ధిగాంచి యిక్కడ ప్రజల కోర్కెలు తీర్చుటలో, సత్ఫలితాలు కలుగుతాయని పేరుంది ప్రతి ఏట అడి నెలలో బ్రహ్మోత్సవాలు వైష్ణవసాంప్రదాయకంగా ఎంతో వైభవంగా జరుగుతాయి. ఇక్కడ ప్రజలు భక్తులు తమ కోరికలు ఫలిస్తాయని అగ్నిగుండ ప్రవేశం చేస్తుంటారు.

శ్రీ కైలాసనాథస్వామి దేవాలయం : పుత్తూరుకు తూర్పు దిశలో 13 కి మీ. దూరంలో గల ఎత్తైన కొండలలో అరుణానదీ తీరాన నుండ రమైన ప్రకృతి దృశ్యాల మధ్య వెలసిన శ్రీ కైలాసనాథస్వామి దేవాలయం సమీపంలో వున్న జలపాతం చూడతగ్గది ఇక్కడికి సమీపనగల నారాయణవనంలో గల శ్రీ కళ్యాణ వెంకటేశ్వరస్వామివారి కళ్యాణాన్ని చూసేందుకు

వచ్చిన పార్వతీపరమేశ్వరులు, ఇక్కడే విశ్రాంతి తీసుకున్నారని పూరాణ గాథ కూడా వుంది. శ్రీ వసాంప్రదాయ ప్రకారం ఇక్కడ పూజలు జరుగును. ప్రక్క రాష్ట్రమైన తమిళనాడు ను డి గూడా ప్రజల రాకపోకలు గలవు. ఈ ప్రాంతము పర్యాటన స్థలంగా దిసిదివాభివృద్ధి చెందడం విశేషం.

శ్రీ దేశమ్మ దేవాలయం : నగరి పట్టణంనకు యేడు.కి. మీటరు దూరాన శ్రీ. దేశమ్మ దేవాలయం వెలసివుంది ఈ దేవత శక్తివంతమైన న్యూఫిణి, కోరిక కోరికలు తీర్చేతల్లిగా యిక్కడ ప్రాంతాలవారికి విశ్వాసంగలదు. ప్రభుత్వంవారు యిక్కడ భక్తులకు పత్రాని నిర్మించియున్నారు శ్రీవసాంప్రదాయం ప్రకారం నిత్య పూజలు జరుగుతాయి

శ్రీ. వైకుంఠనాథస్వామి దేవాలయం : నగరికి సమీపం కుశస్థలీ సభీతీరాన, వెలసివున్న శ్రీ వైకుంఠనాథస్వామి దేవాలయం వైష్ణవసాంప్రదాయం ప్రకారం పూజలు జరుగును పాంభడాం అగరుం ప్రకారం పూజలు వైకుంఠ ఏకాదశి, చిత్రపర్ణమి, పునర్వసు నక్షత్రం రోజులలో విశేష పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ వేదనారాయణస్వామి ఆలయం : పుత్తూరు మద్రాసు మార్గంలో నాగలాపురంలో వెలసివుండు అతి ప్రాచీనమైన దేవాలయం శ్రీ వేదనారాయణస్వామి ఆలయం ప్రోద్ది గాంచినది. ఇక్కడ ప్రతి యేడు బ్రహ్మోత్సవాలు అతి వైభవముగా 1 గును

శ్రీ కళ్యాణ వెంకటేశ్వర దేవాలయం : పుత్తూరు తూర్పు దిశలో వున్న నారాయణవరంలో వెలసిన ప్రాచీన దేవాలయం శ్రీ కళ్యాణ వెంకటేశ్వరస్వామి ఆలయం గాలిగోపురాలు ఎత్తైనవి. ఈ పుణ్యక్షేత్రములోనే శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామికి, శ్రీ పద్మావతి అమ్మవారికి కళ్యాణం జరిగిందని ప్రతీతి. తిరుపతికి వచ్చే యాత్రికులు కూడా ఈ స్థలాన్ని దర్శింపడం అవసరమిది యిక్కడ అవశాశమ్మగుడి మరియు విశాఖకు గుడి మొదలుగా గల దేవాలయాలున్నాయి. వీటిని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారి అధీనములో పూజలు జరుగుతాయి.

శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి దేవాలయం : పుత్తూరు చిత్తూరు మార్గంలో పున్న కార్వేటిగిరిలో శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి వారి ఆలయం ప్రాచీనమైనది ఈ ప్రాంతాన్ని చంద్రవంశ రాజైన అకాశరాజు పాలించినట్లు పురాణ ప్రసిద్ధి గాంచినది. కార్వేటిగిరి సప్తాశాదీర్షలు తమ వశపారంపర్యంగా ఈ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయ నిర్మాణం(శాలివాహనశకం 17వ శతాబ్దం) నుంచి అన్ని దారి అలనపాలన సేవలు చేసి ట్లు సంస్థానం ప్రభువుల వశావళిని బట్టి విడితమవుతుంది. శ్రీ కృష్ణజయంతి వైకుంఠ ఏకాదశి, వేడు కలు విశేషంగా జరుగుతాయి. శ్రీ కృష్ణ జయంతి చెప్పకోతగ్గి. పూజలు పాంచరాత్ర అగమానుసారం జరుగుతాయి.

శ్రీ కాశీవిశ్వేశ్వరస్వామి దేవాలయం : కార్వేటినగరంలో 19వ శతాబ్దం చివరభాగంలో తాము కాశీ యాత్ర చేసిన తరువాత కార్వేటినగర్ ప్రభువుల గరం మధ్యలో నిర్మించిన దేవాలయం కాశీవిశ్వేశ్వరాలయం మహాశివరాత్రినాడు విశేష పూజలు జరుగును.

శ్రీ నదాశివస్వామి దేవాలయం : కార్వేటిపగర సంస్థానాదీశులు, శాలివాహనశక 1617వ సంవత్సరంలో శ్రీ నదాశివస్వామి అలయాన్ని నిర్మించారు. ఇది బౌద్ధ ప్రాచీన దేవాలయం ప్రసిద్ధిచెందిన అలయం కాక ఇక్కడ మహాశివరాత్రి ఉత్సవాలు అతి వెగటముగా జరుగును

శ్రీ గోవత్సేశ్వరస్వామి దేవాలయం : పుత్రులు ప్రాంతములోని పేట పాశం గ్రామంలో శ్రీ గోవత్సేశ్వరస్వామి దేవాలయం గలదు బాలప్రాసాద మైనది. ఇది బోకుల కాల లో నిర్మించినది. ఒకనాడ కాలంలో ప్రస్తుతం దేవాలయం పున్న బోట ఒక ఆవు ప్రతిరోజు పుట్టలోకి పాలువదలి వెలుతూ వుండేదన్ని ఆప్పుకీ రాజు గమనించి అక్కడ ఈశ్వరుడు వెలసినట్లు కను గొని ఆలయ నిర్మాణం చేసి ట్లు సల పురాణంవలన తెలియుచున్నది ఈ ఆలయాన్ని పూర్వం కార్వేడినార సంచస్థానాదీనలు జీర్ణోద్ధరణ చేసినట్లుంది. తి. పతి. తిరుమల దేవస్థానంవారు అందించిన ఆర్థిక సహాయం జీర్ణోద్ధరణ జరిగింది, కుంభాభిషేకం జరిగాయి, సత్య పూజలతో సంవత్సరం ప్రత్యేక పూజలు కేవలాత్రి ఉత్సవాలు దనుర్మాస పూజలు, అరుద్ర నక్షత్రపూజలు విశేషంగా జరిగినట్లుంది.

శ్రీ వాలేశ్వరస్వామి ఆలయం : పుత్రూరు ఈశ్వరేశ్వర మార్గంలో ఉన్న రామగిరిలో వోశరాజులచే నిర్మించబడిన శ్రీ వాలేశ్వరస్వామి ఆలయం చాల ప్రసిద్ధి గాంచినది ప్రాచీనమైనది ప్రతీతి తొలుత తిరుక్కాదగిరి అని ఈ గ్రామాన్ని పిలిచేవారని, అంజనేయుడు కాశీనుంచి తెచ్చిన శివలింగాన్ని ఇక్కడ కాలబైరవ స్వామి కొండమీద ప్రతిష్ఠించిన నాటినుంచి ఇది రామగిరి అయినది స్థల పురాణాన్నిబట్టి తెలుస్తుంది.

అంజనేయుడు తన కాలము (తోక, తోడు, టి తెచ్చినందువల్ల ఇచ్చట దేవునికి వాలేశ్వరుడన్న పేరువచ్చిందిని ప్రజల వాడక ఇక్కడ ఆలయం లోపున్న కోనేటికి ఒకనంది విగ్రహం నోటినుంచి నీటిదారపడుతుంది మహా శివరాత్రి కార్తీకమాసంలో ఉత్సవాలు జరుగుతాయి.

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యస్వామి ఆలయం : ఇక్కడ కొండపై శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య స్వామి ఆలయం నిర్మించబడినది. శైవాగమ ప్రకారం ప్రతి నెల కృత్తిక రోజు అభిషేకాలు అడిక్కుత్తిక రోజు తెప్పోత్సవం అతి వైభవంగా జరుగును

శ్రీ మాతంగేశ్వరస్వామి దేవాలయం : సత్యవేడు ప్రాంతం పట్టణానికి దక్షిణములో 2 కి. మీ దూరంలో శ్రీ మాతంగేశ్వరస్వామి దేవాలయం ప్రసిద్ధి గాంచినది ఈ దేవాలయమున్ను రమణీయమైన ప్రకృతిదృశ్యాలున్నాయి. ప్రతి సంవత్సరం మే నెలలో బ్రహ్మోత్సవం తెప్పోత్సవం అతి వైభవముగా జరుగుతాయి పూజలు శైవాగమ ప్రకారం జరుగుతాయి.

శ్రీ వేణుగోపాల ఆలయం : సత్యవేడు పట్టణం మధ్య భాగంలో శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం ఉంది ఈ ఆలయానికి వంశపారంపర్య దర్శకర్తలు ప్రతి యేడు శ్రీరామనవమి సందర్భంగా ఇక్కడ ఉత్సవాలు కడువైభవంగా జరుగును.

శ్రీ విఘ్నేశ్వర ఆలయం : సత్యవేడుకు తూర్పు తిరువళ్లూరు మార్గంలో శ్రీ విఘ్నేశ్వరాలయం వెలసివుంది ఇక్కడ వినాయకుడి మూల విరాట్టు గలదు. శైవాగమ ప్రకారం పూజలు జరుగును. వినాయక చవితి ముఖ్యమైన పండుగ.

శ్రీ కోదండరామస్వామి ఆలయం : సత్యవేడు సమీప.లో గల రాజానగరంలో శ్రీ కోదండరామస్వామి ఆలయం నందు వైష్ణవాగమం ప్రకారం ఇక్కడ నిత్యపూజలు బీదలకు అన్నదానం జరుగును శ్రీ పులి గుట్టి సుబ్బరాయుడుగారు యీ దేవాలయాన్ని నిర్మి-విస్తటై తెలుస్తుంది. ఇక్కడి శ్రీరామస్వామి వైభవంగా జరిగే పర్వదినం దీనికి దగ్గరలోనే శ్రీ దర్మరాజ్ స్వామి దేవాలయం కూడా వైష్ణవాగమం ప్రకారం పూజలు ఆగిష్ట మాసాల్లో ధర్మరాజు శత్రువాలు జరుగును.

శ్రీ వల్లకొండేశ్వరస్వామి ఆలయం : తిరుపతి ఊతుకొట-మద్రాసు మార్గ లో సురుటుపల్లెలో అతి పురాతనమైన ప్రసిద్ధి గాంచిన శ్రీ వల్లకొండేశ్వరస్వామి ఆలయం గలదు, స్థలపురాణము దృష్ట్యా ఎంతో పేరు ప్రఖ్యాతులున్న దేవాలయం ఈ క్షేత్రము అపర రామేశ్వరమని పేరుగాంచినది. పురాణాలుభట్టి క్షేరసాగర మధనంలో వెలుకడిన హాలాహలాన్ని మింగిన ఓమ్మట ■ బాధను తగ్గించుకొనేందుకు పరమేశ్వరుడు పార్వతి దేవి వడిలో శయనించివున్నట్లున్న విగ్రహం చేశంలోనే మరెక్కడ లేదనీ తెలుస్తుంది.

ఇక్కడ రామలింగేశ్వరస్వామి శ్రీ రామచంద్రనివే ప్రతిష్ఠింపబడెనని ప్రతీతి. ఇదిగాక వాల్మీకిమహర్షి పూజించిన స్వయంభూతింగం మాతృమూర్తి అలింగనం చేసుకొన్న దక్షిణామూర్తి విగ్రహం ఇక్కడ ప్రత్యేకతలు శ్రీశ్రీ శ్రీ కంచికామకోటి పీఠాపివతులు కుంబాభిషేకం కూడా జరిపింబా, ఇక్కడ శైవాగమం ప్రకారం పూజలు జరుగుతాయి శివరాత్రి మోవైభవంగా జరుగుతుంది ఈ క్షేత్రాన్ని భక్తకోటి విశేష గా ఆకర్షించే పుణ్యస్థలంగా వెలుసివుంది.

శ్రీ కాళహస్తీశ్వరస్వామి దేవాలయం : అతి ప్రాచీనమైన పుణ్య క్షేత్రాలలో శ్రీ కాళహస్తీశ్వర దేవాలయం కైకేక్షేత్రాలలో ప్రసిద్ధి గాంచినది శ్రీ కాళహస్తీ పట్టణంలో వుంది. తిరుమల-తిరుపతి శ్రీ వెంకటేశ్వరుని దర్శించినవారు శ్రీ కాళహస్తీశ్వరుని దర్శించకుండా వెళ్లరు. దీనిని దక్షిణ కాశీ అని కూడా పేరుంది. ఇది ప్రముఖ యాత్రా స్థలంగాను వుంది. శ్రీ కాళహస్తీ పట్టణం ఉత్తరదిశలో దుర్గాంబ కొండ-దక్షిణ దిశలో కన్నప్ప కొండ గలదు. ఇది రమణీయమైన ప్రకృతి, శిల్ప సంపదలతో అలరారే

యీ అలయం అత్యంత ప్రాచీనమైనది ఈశ్వరుడు సాలివురుగు, ఏనుగు, పాములకు మోక్షాన్ని ప్రసాదించిన పావన పుణ్యభూమి గుది ఇట్లుట శివ లింగం స్వయంభువు ఎన్నో చారిత్రాత్మకమైన పురాణాలు ఈ సర్వేశ్వరుని గూర్చి కొనియాడిన సంచుటనలున్నాయి. ఈ ప్రాంతం క్షేత్రాలపేర్లు దీని యొక్క పురాతన, పవిత్రతను వెలుగెత్తి చాటుతున్నాయి.

ఈ పవిత్ర క్షేత్రంలో శివసాయుజ్యం నొందిన భక్తులందరిలోకి భక్తకన్నప్ప అనబడే తిన్నడు అగ్రగణ్యుడై ఆతనికథ అందరికి తెలిసినదే క్రీ. పూ. 9వ శతాబ్దంలోనే ఈ ఆలయం పున్నట్లు పరిశ్రుత ఆధారాలున్నాయి. పల్లవరాజులు క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దంలో దేవాలయాన్ని నిర్మించారు. బోళులు, విజయనగరరాజులు వాటికి మేరుగుబుద్ధిధారు శైవాగమం ప్రకారం ఇక్కడ నిత్య పూజలు జరుగుతాయి ప్రతి సంవత్సరం శివరాత్రి 12 రోజులుపాటు అతివైభవంగా ఉత్సవాలు జరుగదాయి. నిత్యం భక్తుల సందడితో యీ పవిత్ర క్షేత్రం పావనం చేసే పుణ్య స్థలంగా వుంది. యాత్రీకులకు అన్నివసతులు గల్గించేందుకు ఆలయపాలనకు అధికార అనధికార కమిటీ కూడా వుంది.

శ్రీ ప్రసన్న వరదరాజస్వామి దేవాలయం : శ్రీ కాళహస్తి పట్టణం లో పేరెన్నికగన్న శ్రీ ప్రసన్న వరదరాజ స్వామి దేవాలయం కూడా గలదు. ఇది శ్రీ కాళహస్తిశ్వర దేవాలయం కు ఉత్తరదిశలోవుంది అనాడు శ్రీ కాళహస్తి జమిందారు : అతేక సౌకరాలు కల్పించిరి. దుర్మూలము, వెకు తి ఏకాదశి మొదలై : ఉగ్రవాలు పా చరాత్ర ఆగమాన్ని అనుసరిస్తూ పూజలు చేస్తారు.

శ్రీ ధర్మరాజస్వామి దేవాలయం : శ్రీకాళహస్తిలో తూర్పుదిశలో శ్రీ ధర్మరాజస్వామి దేవాలయం కూడా చాల ప్రసిద్ధిగాంచినది ఇక్కడ పతి సంవత్సరం అతి వైభవముగా బ్రహ్మోత్సవాలు వేడుకలు జరుగుచుండును. ప్రత్యేకించి అగ్నిగుండం పూజవైభవము.

తిరుపతి రేణిగుంట మారంగుండా వెళ్లి 15 ■ మీ దూరంలోవున్న పాపానాయుడు పేటలో కూడా శ్రీ ధర్మరాజస్వామి దేవాలయం గలదు. ఇక్కడ జూలై అగష్టు నెలలలో జరిగే ఉత్సవాలు ప్రత్యేక ఆకర్షణలు వైష్ణవాగమం ప్రకారం పూజలు జరుగును.

శ్రీ పరశరామేశ్వరస్వామి ఆలయం : రేణిగుంట - పాపానాయుడు పేటకు సమీపంలోని గుడిమల్లం గ్రామంలో ఉన్న శ్రీ పరశరామేశ్వర ఆలయం అతి ప్రాచీనమైనది. ప్రసిద్ధమైనది. ఈ ఆలయంలోని శాసనాల వలన దీనిని బోంబల కాలంలో నిర్మించినట్లు తెలుస్తున్నది. శ్రీ కాళహస్తి వాయులింగానికి ఇక్కడ శివలింగమే మూలవిరాట్టు అని వాడుకలో ఉంది. పరమశివుడు ఇక్కడే వాయుదేవునికి ప్రత్యక్షమై పుత్రబిడ్డ పెట్టినాడని తన భక్తుడైన చిత్రసేనుడనే రాక్షసరాజుకు మోక్షాన్ని ప్రసాదించినారని భక్తుల విశ్వాసము శివాగమం ప్రకారం పూజలు జరుగును. ఈ ఆలయం యొక్క పుల్కాపకాలు పరిశోధించేందుకు ప్రభుత్వ పురావస్తు పరిశోధనాశాఖవారు అదీనంలో ఉంది. ప్రస్తుతం బస్సు రాకపోకల సౌకర్యం గలదు. ప్రాచీనమైన దేవాలయం అయినప్పటికీ దీనికి యింకా అంతప్రాముఖ్యత రాతకొవడానికి దీని యొక్క ప్రాముఖ్యత ప్రచారంలో లేకపోవడం ప్రధానకారణమైనది. ఈలాంటి దేవాలములెన్నో ప్రాచీనతను సంతరించుకొన్న ప్రచారలోపంతో మరుగుననున్నాయి.

శ్రీ అయ్యప్ప దేవాలయం : తిరుపతి - పుంగనూరు మార్గం కల్లూరు దక్షిణ దిశలో నున్నసమం సమీపంలో వెలసివున్న శ్రీ అయ్యప్ప దేవాలయం ఎర్రాతివాడపల్లె ఎత్తైర బండపై నిర్మించబడినది. ఈ దేవాలయం శ్రీ రామచంద్రాద్వైతానంద స్వయంకృషితో నిర్మించిన ఆలయం ఎంతో ప్రసస్తమైనది ఇక్కడ పూజ వేడుకలు అందరిని ఆకర్షిస్తూ ప్రత్యేక విశేషం.

శ్రీ కళ్యాణ వెంకటేశ్వర ఆలయం : తిరుపతి రేణిగుంట మార్గం మధ్యలో రైల్వేస్టేషన్ రిపేరు వర్కషాపు పడమర బాగులో అధునాతనమై శ్రీ కళ్యాణ వెంకటేశ్వర ఆలయం నెలకొల్పబడివుంది. ఈ ఆలయం చుట్టు ప్రక్కల గల గ్రామీణ ప్రాంతకు సైకం అందుబాటులో ఉంటు పూజలు జరగడం విశేషం.

శ్రీ వీరాంజనేయ, భక్తాంజనేయ ఆలయాలు : తిరుపతి శ్రీ కాళహస్తి రహదారి మార్గమధ్యలో ఎదల్లవెరువు, ఎర్రేడు సమీపంలోను అంజనేయ ఆలయాలు నిర్మించి ప్రతి యేట హనుమాన్ జయంతి ముఖ్యమైన పండు

గలలో ఉత్సవాలు, వేడుకలు అతివైభవముగా యాత్రీకులను ఆకట్టుకొనే విధంగా జరగడం విశేషం.

ఆశ్రమ ఆలయాలు శ్రీ వ్యాసాశ్రమం : ఆంధ్రదేశంలో అత్యంత ప్రాముఖ్యత ప్రసిద్ధిగాంచిన పవిత్ర పుణ్యక్షేత్రంలా శ్రీ వ్యాసాశ్రమం ఏర్పేడు సమాపంలో గలదు ఈ ఆశ్రమాన్ని 1926 సంవత్సరములో శ్రీ నద్దురు మలయాలస్వాములు వారు నిర్మించారు. జాతి వివక్షణలేకుండా శ్రీ పురుషులకు సమానంగా నేదాలను బోదించి, అధ్యాత్మిక తత్వాన్ని వట్టవృక్షంలా వ్యాపింపజేసి ఆంధ్ర నలుమూలల్లో జ్ఞానబోధన చేస్తున్న ఆశ్రమం ఒక మహాస్ఫోటమైన విజ్ఞానాలయం ఈ ఆలయంలో అధ్యాత్మిక విద్యను, సంశ్లేత విద్యను అదర్శవంతంగా బోధించడం ఆలయం ప్రసాదించున్న జ్ఞానమార్గాలు వెలుగుజ్యోతులు నిలయమైవుంది

శ్రీ కుకబ్రహ్మశ్రమం : శ్రీ కాళహస్తిశ్వర దేవాలయానికి నైఋతి భాగంలో శ్రీ కుకబ్రహ్మశ్రమం శ్రీ మలయాలస్వాములవారి శిష్యులు శ్రీ విద్యాప్రకాశనందస్వాములవారిచే నిర్మించబడినది. ఇక్కడ నేత ఉచితవైద్య శాల పేదపిల్ల పాఠశాల నిర్వహిస్తు - అక్కజ్ఞాన ప్రబోధములో ■ గ్రామీణులలో వుండి ప్రశాంతమైన అధ్యాత్మిక వాతావరణం ఇక్కడ ప్రకృత.

శ్రీ తపోవనం : చిత్తూరు పట్టణం గిరింపేట మార్గంలో తపోవనం వెలసివుంది. ఇక్కడ శ్రీ మళయాలస్వాములవారి వ్యాఖ్యాశ్రమం అద్వైతంలో జ్ఞానబోధలు జరుగుచుండును పాఠశాలకూడా నిర్వహించుచున్నారు.

శ్రీ రామకృష్ణ ఆశ్రమం : పాకాల పట్టణంలో శ్రీ రామకృష్ణాశ్రమం నెలకొల్పబడివుంది. ఈ ఆశ్రమం శ్రీ రామకృష్ణ పరమహంస శారదా దేవి స్వామి వివేకానంద బోధనలు ప్రవారంలో లోకకళ్యాణానికి ప్రజల్లో అధ్యాత్మిక చింతకల్గించే కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం విశేషం.

మరికొన్ని విశేషాలు : ఈ జిల్లాలో దేవాలయాలు, పీఠాలయాలు విజ్ఞానానికి, భక్తికి నిలయాలు-పీఠాశ్రమరెన్నో ప్రకృతి ప్రసాదించిన రమణీయమైన దృశ్యాలకు నిలయమైనది. చిత్తూరు జిల్లా విజయనగరరాజులు

నీర్మించిన బండగిరికోట ఒక ప్రముఖ యాత్రాస్థలమైంది జిల్లాలో అనేక మైన ప్రముఖ స్థలాలు హార్నిలీహిల్స్ మరో ఊటి - పేరు గాం : నది అట్టే తలకోన, కైలాస నాదకోన, నదాశివకోన సిద్ధులయ్యకోన, దుముకురాళ్లు, మనసుకు అప్లవరంగా అల్లాసంగా, ఇత్సాహాన్ని శాంతిని, ప్రశాంతిని కల్గించే ప్రదేశాలుగా ప్రజలకు అందుబాటులో విరామస్థానాలుగా విహార యాత్రలకు అనువుగా వున్నాయి, వీటిని సందర్శించడానికి ద్వీపక్రవాహ నాలు బస్సులు రాకపోకలు సౌకర్యాలు మెండుగావున్నాయి.

ఈ యొక్క ప్రాంతాలు పరిశీలించినట్లయిన ప్రముఖమైనది తిరుపతి పట్టణానికి సమీపంలోని కపిలతీర్థం, కొండలనుండి ప్రవహించే జలపాతం కూడాడానికి ఎంతో మనోహరంగా హాయిగా ప్రశాంతతను కల్గించే వాతావరణ ప్రతి యాత్రకులనేగాదు తిరుపతిపట్టణ ప్రజలను ఆకర్షించుకొంటున్నది

తలకోన : తిరుపతికి పశ్చిమాన నెరజైలు సమీపంలో తలకోన జలపాతం వుంది. తిరుపతిలోని ఎడుకొండలకు ఈ తలకోన గడపవంటడని చెప్పవచ్చును. ఈ తలకోన వాగులో సిద్ధేశ్వర తీర్థమనే జలపాతం గలదు పది కిలోమీటర్ల సమీపంలోని కొండలమద్య నున్న వేయి లింగాలకోనలో ఈ వదీ జలాలు ప్రవహిస్తుంటాయి. ఋతువులతో సంబంధం లేకుండా సంవత్సరం పొడవునా ఈ జలపాతాల సందర్శనకు వచ్చేవారికి కనులవిందుగా చేస్తుంది.

దుముకురాళ్లు : జిల్లాలోని ప-మనేరు - కుప్పం మద్యనున్న బైరెడ్డిపల్లి సమీపంలో రహదారి నుండి ఎదు కిలో మీటర్ల దూరంలో కై గల్ పాల్స్ అనే దుముకురాళ్లు జలపాతం వుంది. ఇది అటువీ ప్రాంతం వుండడం విశేషం. సందర్శకులు యీ ప్రాంతాన్ని సందర్శిస్తుంటారు.

సిద్ధలప్పకోన : సత్యవేడు ప్రాంతంలోని వరదయ్యపాళెం గ్రామానికి 12 కి. మీ. దూరానవున్న అడవులు-కొండల మద్య నుండి శలయేర్లు పారుతుంటాయి. ఈ కొన చుట్టూ ప్రక్కల వారికి ఎంతో హాయిని గొలిపే విహారముగావుంటు ప్రశాంత వాతావరణం కలు చేస్తుంటుంది.

సదాశివకోన : పుత్రులు సమీపంలోని సదాశివకోన జలపాతం వైతన కొండలపై నుండి వచ్చే జలపాతం ప్రశాంత వాతావరణానికి కలుగ జేయడం వలన యిక్కడికి దూరప్రాంతాలనుండి తమిళనాడు నుండి అనేక మంది విహార యాత్రలు చేస్తు ఆన దిస్తు టారు.

కైలాసకోన : తిరుపతి-పుత్తూరు నాగబాపుగండ్ల మార్గంలో రహదారి నుండి తూర్పుదిశగా నున్న ఈ కోన అంబంబాదు చూత అస్థివక్రంగా చూడు వినోదకరంగా విశ్రాంతికి నెలవైన ప్రాంత గా ఇక్కడ జలపాతం. సహజ సిద్ధమైన కోనేరు శివపార్వతుల ఆలయాలు భక్తులకు ఆరంద నిలయాలుగా యాత్రాస్థలంగా కైలాసనాదకోన యొక్క రూపుదిద్దుకోవలసివుంది

చిత్తూరు జిల్లా ప్రాంతం అడవులలో కొండలతో హెచ్చుబాగం, కను మలలో కలసివుంది. ఈ ప్రాంతం చుట్టుప్రక్కల పశ్చిమాన కర్నాటక కోలారు జిల్లా దక్షిణాన నార్కాటర్కాడ్, ధర్మపురి జిల్లాలు ఉత్తరాన కడప జిల్లా తూర్పున నెల్లూరు జిల్లాలు సరిహద్దుగా వున్నాయి.

ఈ ప్రాంతాన్ని సీపీ శిలాయుగం నుండి మానవులు నివసించిన నట్లు అక్కడక్కడ కనిపించు పాండవ గుళ్లవలన విశ్వసించబడుచున్నది ప్రాచీన చరిత్రకారులు టాలిమీ ప్లినీ వారి వ్రాతప్రతులను బట్టి కోంముండశనువేరిన ఈ ప్రాంతం క్రీ. శ. 1వ శతాబ్దానికి జరవాంతమైయు తెలియుచున్నది.

ఈ జిల్లా క్రీ. శ. 3 శతాబ్దంలో సల్లూరు రాజ్యపాలన కిందవుండేది కొన్నేండ్ల తరువాత చోళులు యీ జిల్లా ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించి చోళరాజ్యములో కలుపుకొనిరి. చోళరాజులు అనేక స వ స్సరాలు యీ ప్రాంతాన్ని పాలించిరి అవిధంగా చోళరాజులు కొన్ని శతాబ్దాల తమ పాలన చేసిరి, క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దములో రాజేంద్రుడనే చోళరాజు తాళహస్తీశ్వరాల యొన్ని నిర్మాణ చేసెను. అనాటి చోళుల రాజ్యపరిధిలోని కంచి నుండి ఆంధ్ర దేశాన్ని పలు సంవత్సరాలు పాలించెను.

కాని క్రీ. శ. 13వ శతాబ్దములో చోళుల రాజ్యం అంతరించెను. అటుతరువాత చిత్తూరు ప్రాంతాన్ని కొన్నేళ్లపాటు నాడవరాజులు పరిపాలన సాగించిరి.

స్వామివరాజులతో ఒక్కడైన 'అక్కరాజు' కుమార్లును పట్టావలిని తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు పెళ్లి చేసుకొన్నాడని ప్రతీతి చెప్పినది. వోళ్లకు సామంతునిగా వున్న యాదవరాజులు జిల్లాలోని చంద్రగిరి ప్రాంతమును పాలించిరి. యాదవరాజైన 'ఇమ్మడి నరసింహుడు' క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దములో చంద్రగిరి కోటనుకట్టించెను. వోళ్ల ప్రతిభ రానురాను నన్నగిల్లి నతరువాత యాదవరాజులు స్వతంత్రులైనారాయణవనమును కేంద్రముగా పాలించెను.

క్రీ. శ. 1324లో డిల్లీ సుల్తాన్ అల్లావుద్దీన్ ఖిల్జీసేనులు దండెత్తి యీ ప్రాంతమును కైవసం చేసుకొనెను. కానీ డిల్లీ సుల్తానుల పాలన ఎక్కువకాలం జరగలేదు, వీరిపాలనను దిక్కిరించి హరిహర బుక్కరాయలు అను సోదరులు స్థాపించిన విజయనగర సామ్రాజ్యంలో చిత్తూరు జిల్లా కలిసి పోయింది. కాళహస్తి జమీందారులు విజయనగరరాజులకు సామంతులుగా ఉంటూ చిత్తూరు జిల్లాలోని కొన్ని ప్రాంతాలను పాలించిరి.

విజయనగర రాజ్యవక్రవాచకరము శ్రీరంగరాయలు చంద్రగిరిని రాజధానిగా చేసుకొని కోంకాలం పాలించి యాదవరాజైన ఇమ్మడి నరసింహుడు కట్టించిన చంద్రగిరి కోటను విజయనగర రాజుల కాలంలో కట్టుదిట్టం చేసి నిర్వహించి పాలించిరి. మూడవ శ్రీరంగరాయలు పరిపాలించుచున్న కాలంలో అతని అనుమతినొంది ఇ గ్లీషువారు మద్రాసులో కోటను నిర్మించుకొని అప్పటినుండి ఇంగ్లీషువారి పెత్తనం దక్షిణ భారతదేశానికిమలు వ్యాపించింది.

అయితే 1646 సంవత్సరములో చిత్తూరు జిల్లా గోలుకొండ నవాబులకుమైంది. కడప నవాబు మదనపల్లె, వాయల్ పాడు, పుంగనూరు తాలూకాలను జిల్లాలోని విగత తాలూకాలను అర్కాటు నవాబును గోలుకొండ నవాబు అనుచరులుగా పరిపాలనసాగించిరి. తదుపరి గోలుకొండరాజ్యపాలన అంతమైనపిదప చిత్తూరుజిల్లాను కట్నూరుక నవాబులుపాలించిరి. 1658లో అర్కాటు నవాబు తమ్ముడైన అబ్దుల్ వాహేబ్ ఖాన్ చంద్రగిరి కోటనుండి పాలించెను.

మహారాష్ట్రలు ఆర్కాట్ నవాబ్ అయిన దోస్త అలీఖాన్ ను చిత్తూరు జిల్లా బంద్రగిరి తాలూకా దామల్ వెరువు వద్ద చంపివేశారు. వారి తరువాత మైసూరు పాలకుడైన హైదరాల్ చిత్తూరు జిల్లాను ఆక్రమించుకొన్నప్పుడు పాలించేను మైసూరు యుద్ధాలలో హైదరాల్ ని ఇంగ్లీషువారు ఓడించారు. 1792 సంవత్సరములో జరిగిన శ్రీరంగపట్నం సంగ్రహం. మదనపల్లె వాయల్ పాడు, బంద్రగిరి తాలూకాలో నైజామ్ నవాబుకును మిగతా తాలూకాలు ఆర్కాటు నవాబుకు ఇంగ్లీషువారు జిల్లాను పంచియిచ్చారు, అలాడు బ్రిటిష్ సైన్యాల ఖర్చుల క్రింద సైనిక సహకార పద్ధతిననుసరించి నైజాం నవాబు రాయల్ సీమ జిల్లాలతోపాటు చిత్తూరు జిల్లాను కూడా 1801 సంవత్సరములో ఇంగ్లీషువారికి కట్టవెట్టారు. అటు తరువాత అనాథ హోలకుల అదీనంలోని కడప నుండి కలసిన చిత్తూరు జిల్లాలోని కొన్ని ప్రాంతాలను వేరు చేశారు. అంగ్లేయులు మిగతావాగాన్ని స్వాధీన పరచుకొని నార్త్ ఆర్కాటు నవాబు బనిపోయిన అనంతరం అతని తమ్ముడు కర్ణాటక ప్రాంతంమీద తన రాజ్యాధికారాన్ని అంగ్లేయులకు అప్పజెప్పి, ప్రాంతంలో వసూలయ్యే శిస్తులో తనకు ఐదోవంతు ఇస్తే చాలసని ఒప్పందం కుదుర్చుకున్న సుదర్శములో కలసిన భూభాగమే చిత్తూరు అనాటినుంచి చిత్తూరు జిల్లాకు ప్రత్యేకత లభించింది.

ఈ విధంగా చిత్తూరు జిల్లా రూపుదిద్దుకొని రానున్న అభివృద్ధి పథంలో నత్తనడక లాగా వచ్చింది. స్వాతంత్ర్యనంతరము చిత్తూరు జిల్లా పరిపాలన రంగములో మెట్ట మెట్టకు ఎదుగుతు దినదిన ప్రవర్తనాపరంగా అన్ని రంగాలలో అనుకూలత అభివృద్ధి పథానా నడుస్తున్న దనడంలో అవరోధాలున్నా అధిగమిస్తునే వస్తున్నది.

చిత్తూరు జిల్లా ఒకప్పుడు చాలవరకు ఎడారిప్రాంతంగానే చిత్తూరు కరువు కాటకాలకు నిలయంగా కరువు దేవత విలయతాండం జేస్తుండేది. రానురాను ప్రభుత్వం పరిపాలనపరంగా ప్రజాసంక్షేమ కార్యక్రమాలు నిర్వహించడం లో ప్రజల సహకారంతో - ప్రభుత్వ ప్రణాళిక ప్రగతిపథకాలు రూపుదిద్దు కొంటూ నేటికీ జిల్లా సర్వతోముఖాభివృద్ధికి కావలసిన వనరులు సమకూర్చు కొని పాలన సాగించే స్థాయికి వచ్చింది.

అందుకుతోడు విత్తూరు జిల్లా ప్రజలనాగరిక-సంస్కృతికము. అంతకుమించి త్యాగధనం, ప్రేమ, భక్తి, ప్రవర్తనలు గల్గిన మహనీయులు ఎ.దరో ఉద్వేగ వింబడం వలన వారి అడుగుజాడల్లో నడవడంవలననే సత్సాంప్రదాయలకు పుట్టినిల్లుగా, భక్తినిలయాలుగా, వెలసిన విద్యా నిలయాలు యిచ్చిన జ్ఞాన ప్రసాదాన్ని పంపడంలో జిల్లా నేడు విశ్వవిద్యా కేంద్రాలుగానే గాక భక్తి కేంద్రాలుగా అనేక దేవులకు (అన్ని దేవులు ఒక్కటే, వేరువేరుగా అలయాలు నిర్మింపి పూజలు చేయడంలో తమ ఆధ్యాత్మిక తత్వాన్ని అదిశంకరుల నుండి పొందిన ప్రహ్లాదప్రసాదంగా భావిస్తూ విజ్ఞానాన్ని వెదజల్లే విధంగా అలయాలు-ఆశ్రమాలు నెలకొనడం యీ జిల్లా ప్రజలువున్న పుణ్యభూమికిని చెప్పవచ్చును.

యజ్ఞ యాగాలు.

పురాణ చరిత్రలు - మనకు శిరోధారాలు - మహాభారతం నేర్పిన పాఠాలు - నేడు పాలనా వ్యవహారాలకు మూలమైనది. అనాటి పురాణాల్లో జరిగిన యజ్ఞ యాగాలు పరిశీలించిన అవి అనాటికి సరిపోయేవే మోగాని నేటి యుగానికి అది ఏమాత్రం మార్గదర్శకంకావు అంటేగాని ప్రాచీనులపట్ల అప్పటి ఆరాధ్యులపట్ల విశ్వాసం పోతుందనే భయంలేక పోలేదు. నేటి ఆరాధ్యదైవ్యాలుగా కొలవే శ్రీకృష్ణుడు సైతం సత్యపాల్ లో తిరుగులేని చక్రవర్తి హరిష్చంద్రుడు, ధర్మపాలనలో అధిగమించిన దర్మరాజు తడకు మహాబుష్పలైన వశిష్ట విశ్వామిత్రులు సైతం యజ్ఞయాగాల పేరుతో జరిపిన సంఘటనలు సభ్యసమాజంలో మానవతా విలువలున్న నేటి భారతావసీ ఏ మాత్రం క్షమించదని చెప్పవచ్చును. కానీ అనాటి పరిస్థితులువేరు

భారతీయుల సాంప్రదాయం (మఖ్యంగా హిందువుల) ప్రకారం నత్యాన్ని ధర్మాన్ని వీరావేశంగా వ్యక్తం చేయటంద్వారానే మన సంస్కృతి చరిత్ర తెలుసుకోగల మనేది చారిత్రికుల వ్రాడ నమ్మకం.

ఒకసారి గాని పురాణాలు తిరగవేసి చూచినట్లయితే, అనాటి పాలన

అలో జరిగే రాజసూయ యాగాలలో కర్యంక్షత్రీయులపై తమ అదిషత్యానికి గుర్తుగా పాలన చక్రవర్తులుగాని రాజులుగాని సాటిక్షత్రీయున్ని యివ్వడం-అనాటి అవరమైనది

మహాభారత స్ట్రుముఖరాజు ధర్మరాజు ఇంద్రప్రస్థంలో పరిపాలిస్తున్నప్పుడు రాజసూయం చేశాడు. భారతంలో ప్రధానపాత్ర, స్థూత్రదారి, మాయదారి, అందరి అరాధ్యుడు అయిన శ్రీ కృష్ణుడు ఏ మాత్రము వెనుకాడక తాను చేసేదంతా లోక కల్యాణానికే నని యజ్ఞం సందర్భములో సర్వుల సమక్షములో శిశుపాలుని తలచికి వేశాడు.

దీనికి కారణం ద్వేషబావంతో - అహంబావతో శిశుపాలుడు శ్రీ కృష్ణునిపట్ల చేసిన దూషణలు అనదులదాటి మిలిమిరి పోవటంతో యీ హతాత్ పరిణామాలు సంభవించినట్లు మహాభారత పురాణాలు వెల్లడిస్తున్నది. ■■■ కేగాడు మరోవిధంగా అలోచిస్తే శిశుపాలుడు శ్రీకృష్ణునిపట్ల వున్న ద్వేషాన్ని చెప్పగొట్టే విధంగా చేసేవిధంగా సన్నాగాలు పన్ని శిశుపాలునిని సభకు అహ్వానించి ముందువేసుకొన్న పదకంప్రకారం శ్రీకృష్ణునివే శిశుపాలునిని వదింపవేసి తాము చేసిన రాజ సూయయాగంలో చేయవలసిన నరమే ఛాన్ని పొందవ సమూహంచేయగలగారని చెప్పడానికి అదారాలు చూపారు

ఇదే రీతిగా అంతకుముందు కాలంలో సంభవించిన శునశ్శేపుని కథ కూడ ఇలాంటిదే అనవచ్చును. హరిష్చంద్రుడు తనకుమారుడు రోహితుడిని రాజ సూయయాగంలో బలి ఇవ్వడానికి వరుణునికి వాగ్దానం చేస్తాడు. ఈ సందర్భములో పుత్రప్రేమ అడ్డురాగా, మాయాపాయంవల్ల శునశ్శేపుడనే పేద బ్రాహ్మణ యువకునిని బలి ఇవ్వటానికి నర్వనన్నాహుతి పూర్తిచేస్తాడు అయితే ■ బాలుని యదృష్టంవలనకు యజ్ఞశాలలో వున్న విశ్వామిత్ర ఋషి దయాకారుణ్యంతో శునశ్శేపుడు బ్రతికి బయటపడుతాడు.

నాటి సమాజములో పురాణాల కాలంనాటి తీరుతెన్నులు రాజులు-రాజులు-చక్రవర్తులు విజేతలు-తమవే పరాజతులందరిని నిశ్శేషంగా

వధించే వారు తృప్తిపడేవారు అంశేగాదు శక్తుశేషం ఉంటే ఏనాటికైనా ప్రమాదమనే భయం అంశకుమించు బారంగా మిగిలిపోయే బానిసలను పోషించలేని నిస్పృహయత దీనికి ప్రధాన కారణాలుగా వుండేవి.

కానీ మహాభారతం కాలంనాటికి మానవ అవసరాలను మించిన అధికాహారోత్పత్తి పెరిగింది. దానికి తీవ్రమైన బానిసవ్యవస్థ ఏర్పడినది అయితే ప్రాచీనాచార అవశేషంగా నాటి రాజులు తమకు ఎదురులేదు అనే బాలదర్పం, ప్రదర్శనగా రాజసూయ యాగాలు చేసేవారు.

కాలమార్పు యుగమార్పు ఉపనిషత్తు జ్ఞాన పూర్ణాలు ఆధ్యాత్మిక తత్వాలు బౌద్ధ చైతన్య అహింసాబోధనలు- మారుతున్న మార్పుతో క్షత్రియుల నిరసనతోడై రానురాను నరమేదయాగాలు యజ్ఞయాగాదు మౌర్యురీగా అంతరిస్తూపోయాయి. దీనితో భారతజాతి సంస్కృతి - నాగరికత - విజ్ఞాన పథంలో మెట్టుమెట్టుకు పైకి ఎగబాకడం ప్రారంభమైంది పశుప్రవృత్తిని, అమానుష మానవవృత్తి చేదించుకొని మానవత్వ బాటలో సుఖశాంతులతో సుఖ ప్రయాణానికి-జీవనానికి వెలుగు ఏర్పడింది.

ఈ దృష్టితోనే చరిత్రను ఉన్నది ఉన్నట్లు అధ్యయనం చేయాలి. మానవసమాజంలో భక్తి ద్వేషాలకు అతీతంగా వస్తుగత చారిత్ర దృష్టిని అలవరచుకొనేందుకు ఎందరో మహానీయులు రచయితలు రచనలు చేశారు.

■ మూర్ఖంలో నేడు భారతావని వేదభూమిగా మారింది. యావత్ ప్రపంచాలకు ఆదర్శనీయంగా పతంలో నిలిచిపోయింది ఆధ్యాత్మిక రంగాన్ని వేదాంత సారాలతో భక్తి విశ్వాసాలను పెంచుతున్నది. కొంతవరకు నాటి పురాణాలు సైతం కొంతమేరకు దోహదపడిందని కూడ చెప్పక అప్పుడు కన్యాకుమారి నుండి కాశ్మీర్ వరకు సింహళం నుండి హిమాలయాల వరకు జ్ఞానయజ్ఞాలు అయి కేనేమి, సత్సకాంతి ధర్మ సంస్థాపనకు యజ్ఞాయాగాలు సైతం జరగడం విశేషంగా వున్నాయి.

ఈ కోవకొనే ప్రపంచానికి, భారతానికి వేకు-ర నిలయంగా నున్న తిరుమల తిరుపతి దివ్య క్షేత్రంలో అప్పుడిప్పుడు మానవకళ్యాణానికి తరచు యజ్ఞాయాగాలు జరగడం విశేషంగా వుంది, భారతదేశం యావత్తు నెలకొని వున్న ఆలయాలలో భక్తి ప్రవర్తులతో కూడిన విదంగా లోకక్షేమానికి మానవ సౌభాగ్యానికి వరుణయజ్ఞాలు జ్ఞానయాజ్ఞాలు-గీతాయజ్ఞాలు, హేమామలు అర్చనలు విరివిగా జరగడం సాంప్రదాయమైనది.

గత కొన్ని సంవత్సరాల నుండి యీ వేదభూమిలో సవిత్ర క్షేత్రం లో జరిగిన యాగములో చెప్పుకోదగిన శ్రీ యాగం భక్తులపాలిట కామధేనువుగా నిలచింది. ఈ యాగం నిర్వహించిన శ్రీ త్రిదండి శ్రమన్నారాయణ విన్న జీయరుస్వామి నుడిచినట్లు శ్రీ అంటే సంపద, శ్రీ యాగం అంటే సంపదను కూర్చే యాగం. సంపద అంటే కేవలం ధనం మాత్రమే గాదు, సంపద అనేది పలురకాలు, ధనం, ఆరోగ్యం, బంధువులు, అస్తియులు, స్నేహితులు, పాడిపశువులు, శరీరం ఇలా ఎన్నోరకాలుగా సంపదలు వున్నాయి ఇలాంటి అన్ని రకాల శ్రేయస్సు కోసం చేసేదే శ్రీ యాగం అని అన్నారు.

తిరుపతి క్షేత్రం భాగంగానున్న తిరుచానూరులో అమవ్య జరిగిన శ్రీ యాగం తిరుచానూరు అమ్మవారి సన్నిధిలో సవిత్ర వేదఘోషలతో మత స్వరాలతో అగమోత్త విదానంగా శ్రీ యాగం జరిగింది. యాగార్థ సలుపరికిస్తే శ్రీ అంటే లక్ష్మి, సాక్షాతు అమ్మవారే లక్ష్మి, అలుమేలుమంగ అని కూడ భక్తజనకోటి ఈ శ్రీమాతను సంబోధిస్తారు. అలర్ అంటే పద్మ, మేల్ అంటే అయొక్క పద్మంలో పుట్టిక, మంగె అంటే లక్ష్మి, అలర్ మేల్ మంగై అంటే పద్మం నుండి పుట్టిన లోకమాత పద్మావతిదేవి,

పద్మం అంటే భారతీయ సాహిత్యంలో వికసన శక్తికి ప్రతీక. చిద్దలకు హృదయవికాసం, బుద్ధి వికాశం కలిగితే జగజ్జననిగా పద్మావతి దేవిని భావింపవచ్చు. 'హృత్పుండరీక మధ్యస్థాంప్రత స్సూర్యసమప్రభాం' అని దేవునిపేరువచ్చుతో చెప్పబడివుంది. అంటే ప్రతి జీవుని హృదయపద్మం

లోనూ పద్మనివాసినియైన అశ్రీదేవి ఉదయ సూర్యకాంతులతో విరాజిల్లుతూ వుంటుంది ■ దేవి తృపా కటాక్షానికి పాత్రుడైనపుడే ఎవరి హృదయపద్మం లోనైనా జ్ఞానమకరించాడు జాలవారుతాము ఆ దేవి కటాక్షం కోసం, అనుగ్రహం కోసం సంకల్పించిదే శ్రీయాగం.

సాక్షత్ శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామి కైనా సరే పద్మ సంభవమైన పద్మావతీ కటాక్షం లేకపోతే వైభవం లేదు. త్రిమూర్తులలో తత్వగుణ సంపన్నుడు, సంయమనశీలుడైన భగవంతుడెవరో తెలుసుకోవడానికి భృగుమహర్షి బయలుదేరాడు శివుడు, బ్రహ్మ ఆయన పరీక్షకు నిలు' లేకపోయారు. వైకుంఠంలో లక్ష్మీ సమేతుడై వున్న శ్రీ మన్నారాయణుని వద్దకు వెళ్ళాడు, స్వామి వక్షఃస్థలంపై పాదతాడనం చేశాడు మహర్షులంతా ఆయన చిడ్డల వంటి వారేకదా? పసిగడ్డలు తెలిసో తెలియకో పాదతాడనం చేస్తే తల్లిదండ్రులు కోపిస్తారా?—కోపింపరు, అలాగే విష్ణుమూర్తి కోపి చ లేడు, కాని విష్ణుమూర్తి పక్షఃస్థల వాసియైన శ్రీదేవికి అసన్నివేశం అగ్రహం కల్గింది. ■ లోకమాత స్వామిపై కోపించి వైకుంఠం నుండి భూలోకానికి వచ్చేసింది. దేవిని వెతుక్కుంటూ స్వామి వచ్చాడు సువర్ణముఖీ నది తీరంలో పద్మ సరస్సువద్ద ఆమ్మవారిని ప్రసన్నం చేసుకోవడానికి తపస్సు ప్రారంభించాడు. పద్మ సరస్సులో ఒక పద్మం నుంచి దేవి సముద్భవించింది. స్వామిమెడలో పుష్పమాల అలంకరించి తప ప్రసన్నత వ్యక్తం చేసింది అప్పుడు లక్ష్మీ సమేతుడై అనన్యతేదోవిరాజితుడైనట్లుగా పద్మపురాణం పేర్కొన్న ఆ పద్మ సరస్సే తిరువానూరులో మనం చూస్తూ వున్న పుష్కరిణి.

శ్రీదేవి శ్రీమన్నారాయణునితో గూడా బుగారు కమలాలలో ఈపద్మ సరస్సులో దేవతలకు సాక్షాత్కరించి, సమస్త కుభాలూ ప్రసాదించినట్లు కరాహ పురాణంలో 9వ అధ్యాయంలో పేర్కొనబడి వుంది.

‘స్థితాం సువర్ణ కమలే

పుండరీకాక్ష సంయుతాం,

దృష్ట్వా ప్రీతి సమాయుక్తాః

ప్రణమ్యాంబుజ ధారిణీం

ఈ విధంగా ఇంద్రాది దేవతలకు ప్రత్యక్షమైన అగ్రియం దేవిని దేవతలు స్తోత్రం చేశారు. అప్పుడా దేవి పద్మ సరస్సు తీరంలో తనను స్తోత్రం చేసి అర్చించిన వారికి తాను సమస్త ఐశ్వర్యాలు ప్రసాదిస్తానని చెప్పినట్లుగా కూడ వరాహ పురాణంలో ఆ పందర్బం లోనే పేర్కొనబడి వుంది.

‘తేపీశ్రీయం దీర్ఘమాయః
విద్యాం పుత్రాన్ సువర్చనః
లబ్ధ్వా భోగాంశ్చ భుక్త్వాస్తే
సథా మోక్షమవాప్నుయః

అంటే సమస్త మానవాలి సరిసంపదలతో, దీర్ఘయుష్మంతులై, విద్యామూర్తులై, శేజీనిధులై విరాజిల్లాలి—అంటే ఇక్కడి శ్రీమాతను అర్చించాలి. ‘శ్రీయాగం’ నిమిత్తంగా ఇక్కడ లోకమాతకు మనం చేసిన పేవకూడా అన్ని సత్పితాలు కలిగిస్తుందనడంలో సందేహం లేదు.

“ఈశానాం జగతోస్య వేంకటపతే
ర్విష్ణోః పరాం ప్రేయసీం
తద్వక్ష్యఃస్థల నిత్యవాసరసికాం
తతాంతి సంవర్ధినీమ్
పద్మాంకృత పాణిపల్లవయుగాం
పద్మాసనంస్థాం శ్రీయం
వాత్సల్యాది గుణోజ్జ్వలాం
భగవతీం వందే జగన్మాతరమ్”

“మత్ప్రీప్తిం ప్రతి జన్మానాం సంసారే పతతామః
లక్ష్మీం పురుషకాత్వే నిర్దిష్టా వరమర్చిభిః
మమాల పి మతం హేతత్ సన్యధా లక్షణం భవేత్”

యాగ ఫలితాలు

శ్రీ యాగం విశ్వశాంతి యాగం

యజ్ఞ యాగాదులు నిర్వహించడంలో విశేషం మానవుని విజ్ఞానాన్ని మేదాశక్తి పెంపొందింప జేస్తుంది. భక్తి విశ్వాసం, శాంతి సంస్కృతి-నాగరికద సాంప్రదాయాలు పెరిపొందుతుంది. నైతిక విలువలు విస్తరిస్తాయి. యజ్ఞం నిర్వహించడం ఒక పవిత్ర ధర్మమైతే-అందులో పాల్గొని భాగస్వామి కావడం మానవ విశిష్టతకు ప్రతిబింబం అనికూడ చెప్పవచ్చును.

అది శ్రీయాగ వాటిక, భక్తిముక్తుల యజ్ఞపీఠిక. అది విశ్వశాంతి చతుర్వింశతి (24) కుండాత్మక యాగ భూమి. శ్రీసూక్త, భూసూక్త, నీలాసూక్తాల గానములు పొంగిపొరలి సంగమిస్తున్న ప్రయాగభూమి. త్రికాల సంధ్యల్లో అక్కడ వేదసూక్తాలు సాగుతున్నాయి. ప్రాణికోటికీ శుభాల్ని సంకల్పిస్తూ అక్కడ హోమజ్వాలికలు రేగుతున్నాయి. అది శ్రీయాగ పంచామ్నాక. ఫల వేదసార స్వరముఖరిత గానపేటిక!

ప్రకృతి ప్రతిరూపం శ్రీమాత. ఆమె శ్రీ మహారాజ్ఞి. ఆ శ్రీమతి యొక్క సవేశ్వరిగి ఆరాధించడమే శ్రీయాగం. వాచకరూపంలో జరిగే ఆరాధనని స్తోత్రం అంటారు. కాయక రూపంలో అంటే శారీరకంగా జరిపే పూజను అర్చన అంటారు. మానసిక శక్తితో నిర్వహించే ఉపాసనను ద్యానం అంటారు. ఈ మూడు ప్రక్రియలూ త్రివేణి సంగమంలా ముప్పైగొన్న విధానాన్నే మనం యాగం అంటున్నాం. ఇప్పుడు జరుగుతున్న శ్రీయాగంలో అమ్మవారిని వాచిక, కాయక, మానసిక శక్తులతో ఉపాసించడం జరుగుతోంది.

చిదగ్నికుండ సంభూత అయిన అమ్మవారు ప్రకృతికి ప్రతిరూపం-ప్రకృతి ఒడిలోనే ప్రాణికోటి శ్వాసిస్తోంది చరాచర జగత్తు అమె సంతానం. పంతు చల్లగా పుండాలంటే అమ్మ కరుణ అవసరం అందుకే ఆమెను

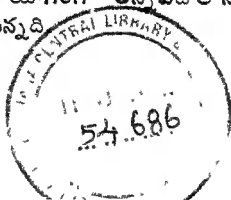
ప్రేమతో ఆరాధించడం అమె ప్రకృతికి మూల స్వరూపిణి. అమె ఒక మహా సృష్టి, సకలవృక్షం. ఆ మహావృక్షం మూలంలోని పాదుని సవనధారలతో సకల సంభరితం చేయడమే ఈ శ్రీయాగంలోని అంతర్యం. అంటే ఈ సృష్టి పది కాలాలు పచ్చగా పుష్టించి, ఫలించి సర్వప్రాణికోటికి ఆశ్రయంగా ఆశ్రమంగా వుండాలనే సదాశయంతో చేసే కార్యం ఇది. ఈయాగభూమిలో సమర్పించబడుతున్న ఆశ్రీమాతా మహావృక్షం మొదట నింపుతున్న జలాలతో సమానం,

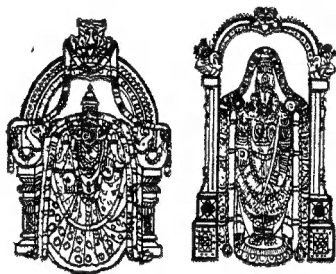
శ్రీయాగాన్ని పూర్వం నైమిశార్యరణ్యనుందర సీమల్లోనూ, పవిత్ర గంగా తీర భూముల్లోనూ వింధ్య పర్వత నాను సమీపాల్లోనూ, మహిమాన్విత హిమవత్పర్వత ప్రదేశాల్లోనూ భూమి పాలకులు నిర్వహించినట్లు పురాణాలు చెబుతున్నాయి ఇందుడు సర్వదేవతల సంక్షేమం కోసం, శుక్రాచార్యుడు తమ శిష్యవర్గ అభ్యుదయం కోసం శ్రీదేవిని అనుగ్రహాన్ని కాంక్షించి ఈ యాగాన్ని చేసినట్లు చెబుతాం.

శ్రీదేవిని వేదంలో గాయత్రీ స్వరూపంగా ప్రతిపాదించారు ఈగాయత్రీకి పరమాత్మ అదినుడై వుంటాడు, ఈ గాయత్రీ మహామంత్రానికి 24 అక్షరాలుంటాయి ఒక్కో అక్షరానికి ఒక్కో హేమ కుండం ప్రతీక అవుతోంది. అందుకే ఈ శ్రీయాగం చతుర్వింశతి కుండాత్మకం అయింది.

ఏ ఒక్క వ్యక్తి క్షేమం కోసమో చేసే యాగమైతే ఒక్క హేమకుండం చాలు. కానీ ఇక్కడ సర్వమానవులే కాదు, సర్వప్రాణులేకాదు, సర్వ ప్రకృతికి సుఖశాంతుల్ని కోరివేస్తున్న యాగం ఇది. అందుకే ఈ హేమకుండాలు అష్టదిక్కుల్లోనూ వెలిశాయి. ఈఎనిమిది దిక్కుల్లో ఒక్కోదిక్కుకు మూడు కుండాలుంటాయి.

ఈ విధంగా శ్రీయాగం విశ్వశాంతి యాగంగా అన్నివిధాల నిర్వహించి మానవ కళ్యాణానికి మార్గం చూపుతున్నది.

ధర్మాన్ని కాపాడండి !
అది మిమ్మల్ని కాపాడుతుంది !!
